UIT DE FOLKLORE VAN ZUID-SUMATRA.

MEDEGEDEELD DOOR

O. L. HELFRICH.

De aangeboden literatuurproducten, in hoofdzaak dierenverhalen, dank ik aan de vriendelijke tusschenkomst van de Heeren: L. Berkhout — het Lampongsche, A. Coomans — de Kēmëring-Lampongsche, W. Hoven — de Bēsēmahsche, J. Russer — de Sērawajsche, P. Wink — de Rēdjangsche.

Alhoewel enkele van deze Kēmëring-Lampongsche en Bēsēmahsche verhalen eenige overeenkomst vertoonen met die, welke door Prof. van Ophuijsen ¹⁾ en mij ²⁾ gepubliceerd zijn, heb ik toch vermeend ze niet in portefeuille te mogen houden, omdat van dat dialectisch Lampongsch, voor zoover mij bekend, nog niets in het licht is verschenen en eene kennismaking daarmede voor de interessante Lampongsche taal ³⁾ van belang is te achten, terwijl ook van het Bēsēmahsch nog zoo betrekkelijk weinig beschreven literatuur bestaat. De schrijfwijze van de Lampongsche en Rēdjangsche teksten heb ik ongewijzigd gelaten, die van de Bēsēmahsche en Sērawajsche in

¹⁾ Lampongsche dwergheertverhalen door C. A. van Ophuijsen. Bijdragen K. Inst., 6e Vlg. 2e Dl. (1896), pag 109 vlg.

²⁾ Lampongsche dwergheertverhalen medegedeeld door O. L. Helfrich. Verh. Bat. Gen., Dl. LXI No. 4 (1915).

³⁾ Op de beteekenis van de studie en de kennis van het Lampongsch wees niemand minder dan Prof. Dr. H. Kern. Z.H.G. schreef mij, naar aanleiding van mijne bijdrage, handelende over het Kroësch-Lampongsch, gepubliceerd in de Verhandelingen van het Bat. Gen. Dl. XLV (1891): „Met de uitgave der Lampongsche teksten hebt gij, evenzeer als met de „Proeve” een goed werk verricht. Wij hebben nu eene aardige verzameling echte teksten, die een vasten grondslag voor verdere studie opleveren. De taal is, van een wetenschappelijk standpunt beschouwd, zeer belangrijk, en ik geloof, dat zij, ook van een praktische zijde, ruimschoots de aandacht der ambtenaren en der autoriteiten voor onderwijszaken verdient. Indien ik iets te zeggen had, zou ik het Lampongsch ook voor het schoolonderwijs, voor zoover dat aan Lampongsche kinderen gegeven wordt, invoeren”.

overeenstemming gebracht met de door mij gevolgde in mijne bijdrage tot de kennis van het Midden-Maleisch ¹⁾).

Aangezien ik niet op de hoogte ben van de Rëdjangsche taal, heeft de toegevoegde interliniaire Maleische vertaling het mij mogelijk gemaakt, om de verhalen in het Nederlandsch te publiceeren; een Maleische vertaling van de Lampongsche teksten heeft mij den arbeid vergemakkelijkt. Ik heb getracht een, zoo getrouw mogelijk, — doch niet steeds letterlijke — vertaling te geven.

De gebruikelijke afkortingen zijn:

L; Lampongsch.

L^k; Këmëring-Lampongsch.

B; Bësëmahsch.

S; Sërawajsch.

R; Rëdjangsch.

TEKSTEN.

I (*L.*).

Kattjil saj pitter²⁾.

Adapoen lagi djaman rebi wat salahsoerong anak sai, di peritah oelah satoe radja sai, ma^s piro bera^s pengoenganno tjoemo sanga anek sino, boegaweh anggih issi dillem pegoengan radjo sinopoen la^s wat ma^s ka oeloen sai benoewo, tjoemo tian makai koeboe boegaweh, mangi wat satoe waktoe radjo sino ma^s ka niat ago ngegoewai noewo, tibo tibo pada soeatoe panas beliau ngoepoelken anak boeahno njoewaratken bahasa beliau ago ngegoewaj noewo dianekno sino, dillem soewaratan penano, mangi oenjen anak boeahno setoedjoe djamo ma^s soed radjono sino, mangi oenjen anak boeah toeka ngoero kiloei kapan panasno radjokoe ago merittahken oenjen sikamdjo ago ngoepoelken kajoe kajoe [loetih] noewo radjokoe, sikam oenjenpoen soeko oenggal panas ago njakkat kajoenen radjokoe, mangi wat satoe waktoe sai wawai radjo sino ngeni perittah djamo salahsoerong metrino, sepaia nganjoenken oenjen anak boeahno ngakoe kajoe noewo sai kak di poebolah djinnno, mangi mettri sinopoen geloeke geloeke nganjoenken oenjen anak boeahno loeah las ngakoe kajoe noewo sino, dillem piro piro panas kajoe kajoe kemenopoen kak

¹⁾ Bijdrage tot de kennis van het Midden-Maleisch (Bësëmahsch en Sërawajsch dialect) door O. L. Helfrich. Verh. Bat. Gen., Dl. LIII (1904).

²⁾ De naam van den zegsman is niet medegedeeld.

koeppoel di anak appai, radjo sino merittahken mettri oeloebalangno sepaia kajoe kajoe kemeno di oeroes dengan benar, mangi oenjen anak boeahpoen ngegoewaiken njo sai di kajoenken radjono, sahinggo dillem pepiro panas kajoe kajoe sino di tjawaken mettri oeloebalang oenjenno djamo radjo bahasa kerdjaän toekang kak radoe, tjoemo kapan panasno radjo ago negiken oenjen sikam anak boeah kak sedio ago ngakkat kajoenen radjokoe, bareng nengi tjawo mettri oeloebalangno sino bahasa oenjen loetih sino kali radoe, mangi radjopoen bekajoenen moeneh sepaia noewono sino di tegiken djimmeh toekoekno, teroes mettri oeloebalang ngajoenken oenjen anak boeah sanga anak sino negiken noewo radjo sino, mangi oenjen anak boeahpoen bekerdjo dengan sekoeatkoeatno andjak toekoek tian negiken agie noewo sino hinggo tegi panas, appai radoe agieno tetegi, teroes tian njoebo tjoebo njakakken kitau sai oekoeran noewo sino di kiro kiro limo mitei tiddjang dan teloe miter berakno, mittar andjak tegi panas tian riboet riboet njakakken kitau limo miter tiddjangno sino hinggo kak piro piro panas ma^s dapek tjakak, sabab agieno pattjoet, tibo tibo wat panas sai wat salah soerang boebbai toeho lapah adek wai, tighet boebbai toeho sino diwai, dinahno kattjil moedik mili di saberang wai sino, idoech idoehpikno kattjil sino tjawo, ai bijkoe boebbai toeho nja rettino selama roewa teloe panas sidjo sikam wat nengi baro oeloen telaloe riboet di anak sidjo, penadjo kok moenni sikam meneng di pinggir wai sidjo sikam lakket nengi baro geget roewa teloe panas sidjo, mangi di timbal boebbai toeho sino, joe appoekoe kattjil temenno geget tjawo appoekoe sino di anak sidjo telaloe riboet riboetan dillem roewa teloe panas sidjo tetapi appoekoe da^sken djadi hiran sabab radjo ram ago negiken noewo, anggih soeatoe djimo toekangpoen ma^s nia^ska sai pandai, oelah sino appoekoe tano sidja dianek radjo sino kedengian riboet sabab oeloen aga njakakken kitauno tapi ma^sdapek karena agieno pattjoet, oelah sabab kattjil nengi tjawa boebbai toeho sino tibotibo jo tjawo moenih, lamoen temen geget tjerito bijkoe sino njo lamoen kirono wat oeloen sai pandai ngeni tjoettoe agie noewo sino, bareng boebbai toeho nengi tjawa kattjil sino penano, mangi tjawa boebbai toeho sino tjawano, lamoen oepano appoekoe dapek njoeloekken tjoettoeno njapai lakkahno appoekoe, mangi kattjil tjawa koepek, moedah moedahan boegaweh njak dapek ngeni keterangan dillem hal sino, tjomo selawat njak ngadep radjo ago ngeni keterrangan dillem hal sidjo meno, njak kiloei bijkoe ngeni pandai djamo radjo bahasa njak ago ngeni tjoettoe matjemno agie appai ja dapek nahhan kitauno, tapi selakwat njak

ngadep radjo merittahken meno bahasa oenjen oenjen koejoek sai dillem anak sino mesti di tambang djamo oenggal depan noewa oeloen sai mokka koejoek mesti ngepikken mi de tanek di pinggir koeto oenjenno goewai nekankoe, dan njak kiloei di sedioken dipek ago negiken noewo sino appai sepoeloh limo belas bidji djoeadah leppet [sekoebal] balak balak kelippoe tjaloek djamo leppet sinalah njah ago njoeloekken matjemno djimang agie sino djamo oenjen riou sai ngerdjaken noewo radjo sino, kak radoe selesai pebolahan kattjil djamo boebbai toeho [petanggo boengo] di pinggir wai sino, mangi lapah petanggo boengo sino ngebilang radjo dipek djimo ramik negiken noewo sino, setigeh petanggo boengo djamo radjo, teroes jo metdjeng dan njeritaken seperti pebalahanno djamo kattjil andjak pakhal tigh eottjoehno, bareng radjo nengi tjerito petanggo boengo penino sino, waktue sino boegaweh radjo nganjoenken salahsoerong oeloebalangno njesoeng kattjil sai diseberang wai toedjoe koewajanno sino, dan oeloebalang sinopoen dengan segeloekgeloekno tedjadjak bileng kattjil dikoewajan, tapi tigh oeloebalang di koewajan sino bedjamoe sabab jo rabaij di tindjoek oelah oeloebalang sino djinno, jo bani bebalah sabab ngenah petanggo boengo sai kak toeho tattoe mak dapek nindjoek, jo seradoe limo nom kali oeloebalang sino kemegok njoewak kattjil tapi mak di timbal oeloh kattjil wattoe sino, jo balik ngadap radjono dan jo nerangkan bahasa kattjil sino ma^swat di koewajan, bareng didengi radjo bahasa kattjil sino ma^swat, mangi teroes radjo sino nganjoenken petanggo boengo sajaw sai mesti njoewak kattjil sino dan radjo njawaken djama petanggo boengo bahasa oenjen kiloeian kattjil sino dijoecken oelah radjo, dan sela^swat petanggo boengo lapah bilang kattjil sino jo kali ngenah sajaw, bohassa oenjen koejoek kak di tambang dari mi kak sedia didepan noewo basing basingno dan leppet kak radoe sedia moenih dipek oeloen ago negiken noewo sino, wattoe sino lapah petanggo boengo njoewak kattjil sai djinno, seradoe petanggo boengo tigh di koewajan, mangi loeah kattjil sino dan petanggo boengo boebalah, bahasa radjo kak nganjoenken ia, oenjen kekehno djinno kak diwatken radjo, radoe sino lapah kattjil djamo djamo petanggo boengo ladjoe di anak, dan ketika ia koeroek di anak sino ia singgah poera^s poera^s melit pelit mi sai di sedioken oeloen oenggal depan noewono basing basingno sino, appai ia ladjoe dipek oeloen rami rami sai ngerdjaken noewo sino, seradoe jo tigh dipek sino jo ladjoe njoembah radjo anak sino, ketika sino ja ladjoe ngigik leppet sai kak sedio disan sino dan kasno ngigik sino sai djadi tjoettoe gimang agie noewo sino, seradoe jo

njoeloekken kasno ngigik sino sai djadi tjoettoe tian goewai gimang agie sino, mangi iapoen noenjoenken badanno andjak oeloen rami rami sino, sedeng wattoe sino radjo kak ma^ska pikiran sai ago nindjoek kattjil sino sabab ia noenjoenken dirino, oelah sino ma^s di tindjoek oeloen; teroes radjo meritah ngelepaskan koejoek sai kak di tambang oeloen sino sepaia ngeboeroe kattjil sino, mangi oenjen koejoek sanga anak sino ladjoe di lepas dan di boeroeken di kattjil sino, tapi boeroewan sino pertjoma boegaweh sabab oenjen koejoek sanga anak sino telappau beteh, tibo tibo ia tedjadjak tigh di hadapan noewo poeano ia toenggo mi sai kak tjappoer amban kattjil oelah sino koejoek koejoek kemenan ma^s ladjoe ngalau kattjil sino, oelah ia ketetahan singgah mengan pai selagi koejoek sino singgah mengan mi sino kattjilpoen kak lepas di loeah anak dan ia bedjamoe di pinggir oemo sai appai nanem parie, disan sino kattjil sino toembok sepa maloei ladjoe diaokekno dikesoetkenno di poeppi^sno hinggo djadi soeloeh, ma^s moenni andjak san meger oettjal ngeloelih kattjil tjawano, andjak keda peger poeskan sabai, timbal kattjil, sikam djo appai megar andjak ngenah radjo di anak sidjo goewai noewo tinoek poeskan poeppi^s sikam kak soeloeh oelah sikam andjak mengan maloei di temoeiken radjo sai penano wawai atino djamo ram oeloen, tjawa oettjal sino, nja lamoen sikam koeroek anak sidjo njo radjo ago nemoeiken atawa ma^s, timbal kattjil, lagi sikam loeni^s penano wawai radjo nemoeiken oendjak lagi poeskan oeloen balak tattoe radjo soeka ati nerima peger poeskan, tjoema tjoetik kebeh sikam, lamoen poeskan nengi baro oeloen rami^s kiloei keris pajan dan bedil poeskan meneng, boegaweh oelah oeloen kiloei nekan oenggal noewo ago goewai kanen poeskan, oelah oettjal sino nengi tjawa kattjil penana ladjoe begeloek ia lapah koeroek anak sino, barang dinah oeloen oettjal koeroek anak teroes oeloen roesoeh kiloei keris pajan dan bedil aga nintjoek, oettjal sino ia meneng, boegaweh oelah ia ngingehken tanggeh kattjil djinn, tigh oettjal sino dipek oeloen rami rami, lantas ia di pagas dan di timbak oeloen hingga oeloen anak sino loepa ago ngeboeroe kattjil karena tian kak massa oettjal, penanalahan akal kattjil ago ngelepaskan bahlona.

II. (L.¹).Kantjil dilom paloebang¹).

Wat sai radjo onγκα koboen, dilijkna liman galak tilijoe dilom koboenna, ladjoe ia anggoewai paloebang, ratong kantjil lapah-lapah disan ladjoe ia tikoeroek dilom palobang sina, kantjil ho kasoeshan karena ia mak pandai loewah lagi, ladjoe ia njopok djambolahan haga loewah, sangrobok ia boepikir ia modjong ladjoe itjak itjak ngadji, adjianna boeloeng torap boelang tariti tempoeroeng matonjo tigo ini hari terboeang hari mintak terkoroeng sagalo kito, sikor ia ngadji saponna, tilijoe disan badak sai, tjak doe badak api gawi moe kantjil, simbat kantjil makwat poen mak bangik bangik lagi mongan hati doe boemi, tjawa doe badak api dapok sakirana njak toeroek, dapok tjak kantjil tapi nikoe haga ngadji, djadi tjawa doe badak haga ngadji pajoe, badak toroesda maloempak koeroek paloebang, sikor tijan roewa na ngadji tilijoe halimawong, api gawimoe na disan badak tjak halimawong, simbat doe badak njak dja ngadji di kantjil, api sai tiadjiko di kantjil tjak halimawong api ia gila alim bangik ia tiri hokko galahna, mak boegoena di sai balak tjak doe badak ronik ronik djadida sapi pandai, ngadji pai nikoe badak tjawa doe halimawong njak haga andongi pai nikoe ngadji, ladjoe badak ngadji, tapi adjianna mak katoedjoe di halimawong karena soewarana balak, basa di dongi kantjil tjawa doe halimawong saponna tjakna tjoebako pai njak ngadji mari holau siwara koe, ladjoe kantjil ngadji, kapan radoe kantjil ngadji holau nihan di dongi halimawong, ladjoe ia tjawa njak haga ngadji moenih lamon dapok, tjawa doe kantjil lamon nikoe tahan ninggalko kan pitoe bingi pitoe harani mongan dapok nikoe koeroek karena sikamdja mih mongan hati boemi, ladjoe halimawong ho maloempak koeroek dilom paloebang moenih, djaksan tijan toloe ngadji, sikor tijan ngadji tilijoe liman disan, tjak liman api gawi goestina sabai di halimawong, simbat doe halimawong makwat poen sikandoewa dja boeladjargadji di kantjil, djadi tjak doe liman di halimawong tjoeba sabai ngadji pai goesti sikandoea haga andongi, ladjoe halimawong ho toroes ngadji tapi mak katoedjoe di liman, tjak doe halimawong lamon goesti mak katoedjoe di pangadjian sikandoea nonti sikandoea anggoerahko goeroe sikam, djadi kantjil di goerahko halimawong, kantjil mindjak djak toeroei ladjoe ngadji, basa di dongi liman toewon nihan kantjil ho pandai ngadji ladjoe ia mirotok ngadji

¹) Medegeedeeld door Hadji Matrolip, uit de doesoen Kangkoeng (Tjampaka).

moenih ladjoe tjakna lamon dapok poen sikandoea haga toeroek ngadji moenih, simbat kantjil kintoe goesti mak tahan ninggalko kan pitoe bingi pitoe harani mongan karana sikamdja mih mongan hati boemi, lamon tahan mak mongan dapokda nikoe koeroek, pajoe tjak liman, ladjoe ia koeroek lobang tijan toloe dja djonna ngadjida bingi harani sahingga mak oeni kok tammat, tjak kantjil di tijan toloe na pai da kita boerasan karana njakdja sai mona koeroek, pajoe kita boedjandji kintoe koeti salah niat dinjak koeti kaoenjin anak moeripkoe hoerik koeti mak salammat, pajoe simbat tijan sai barih ho, wat roewa bingi djaksan, tjak kantjil njak dja ngarasa sakik tanihi mirotok haga di wai toeloeng loewah ko koeti njak gantjang, pangrasa tijan sai barih ho toewon nihan kantjil haga di wai, ladjoe di potakko liman kantjil ho rik balalaina doenggak, tijan toloena tinggal ngadji dilom paloebang ho, kapan kantjil toenggoek doengak ia mintjak mintjak sambil nangkajoeng ko di radja, tjak tjawana kai radja paloebang moe kona lamon, basa didongi radja hoen andoedoe njawako paloebang na kona, ladjoe ia mijot ngalangai paloebangna, samakkoeng radjo toenggoek disan ratong liman sanga kaban, djadi tjawa doe liman sai dilom paloebang, ho kaoenjin koeti anak ompoekoe dangmak koeti pikirko kantjil karana ja amboediko sikam, djadi radoe djaksan kantjil di sopoki liman sai sang kabanho, basa ja di haloe tijan tjawa doe liman di kantjil nikoe djada amboediko bapak, djadi tjawa doe kantjil singgah pai goesti pohngoeng didja sambil ja anggoesgoes ko djoehngoerna di harong tjawana sikandoewa dja haga ambotikko anak adja da taka djoehngoer sikandoewadja hantjau kobok bak doe harong, ondjaksan tjawa doe liman moeloh nikoe djada amboediko bapak ladjoe mati, simbat kantjil koerang koerang kantjil di poelan, andongi tjawa kantjil liman boehodak, kantjil boeronggoet lidjoeng sambil tjawana djaja tahikoe kok njak djada sai ngamatiko bapak doe koetina, basa di dongi liman tijan moeloh tapi kantjilho kok lobon, mak moeni ondjaksan di haloe tijan moeloh, tjak doe liman sidja nikoe koehaloe mak oeroeng nikoe koepatiko, simbat doe kantjil dipati ko njak pajoe tapi pangiloewankoe dang di sai ronohsa haga doenggak tanoh sai langgar karana lohok doe ninik moejangkoe sikam haga mati doenggak tanoh sai langgar dang di sai ronoh, tjak liman pajoe lamon saponan pai kita tjakak doenggak goenoeng soedo, djadi lapahda tijan djona haga tjakak goenoeng, waktue tijan lapah tjawa tjawada kantjil posai posaina alang sajangmoe ipon ipon bisa haga mati, basa di dongi liman tjawa doe kantjil saponaho djadi tjawana koedo bisa ina sambil ja haga natap ipon kantjilho, tjawa kantjil

dang ja tatap tatap goesti poen, djadi liman mak barani moenih haga natap ipon kantjil ho, djaksan basa tjan toenggoek doenggak goenoeng tjawa doe liman ganta nikoe koepatikoda, tjawa doe kantjil walau njak haga di patiko njak kiloe poekoel roewa di bingi tini, tjak doe liman pajoe tapai njakdja mak kakawa boeroengau, djadi tjawa doe kantjil basa saponi onti njak toeroei mona karana nikoe mak tahan haga boedjago daloe, djadi kantjil toeroei mona, tapi matana katjah tipodik, liman boepodok haga natap iponna tapi basa diljakna mata kantjil matoeh tipodik, djadi tjak liman bak api matamoedja katjah tipodik tjakmoe nikoe kok toeroei, sinangoen bogotkoe tjak kantjil basa matakoe tipodik hortina njak toeroei tapai basa matakoe tipodom njak lokok mijah, basa di dongi liman tjawa kantjil saponaho ladjoeda di tatapna ipon doe kantjil karana kantjilho sang kona kok toeroei, kapan radoe liman djak ngoelah ipon kantjil mak moeni djaksan kantjil mindjak, tjawana toeroei dapai goesti pohngoeng nonti sikandoewa boedjaga kintoe kok toenggoek poekoel roewa nonti sikandoewa goerahko goesti, kamoedian liman toeroei, basa liman kok toeroei lapahda kantjil njopok damar di soewahna idang logoe logoe doe liman rik damar ho, basa kok toenggoek poekoel roewa liman di gorahko kantjil, tjak tjawana mijahda goesti poen gantasa kok poekoel roewa, ai tjak doe liman ngapi bodan koedja sakik sakik, tjak doe kantjil kintoe goesti ondjak natap ipon sikandoewa wat mak goesti djak natap ipon sikandoewa djona tjawa liman toewon nihan djak koe oelah iponmoe mih sanga tjoetik lamon saponi oeroeng nikoe koepatiko bapak mati pahaganada, sina dija tjak kantjil dang nihan koeti haga kanijaja di djolma sai bonor api da roepanan, tjak liman toeloeng lobasi pai njak badankoe sai bola sakiksakiksa, djadi tjak kantjil ngaman dapai nikoe nonti koesopokko lobasna, pajoe tjak liman, kantjil lidjoeng maloempak loempak kasoekaan, gonok pintoloe ja maloempak pahaloe halimawong, sidja nikoe koehaloe kantjil kok moeni nihan nikoe koesopok tjak halimawong nikoe dja tjalak nihan ganta adjalmoe toenggoek, simbat doe kantjil dang idja nikoe mih ronik sapodja haga barani ngalawan njak salang moesoehkoe balak lagi ja mak kalawan njak dja oedija kok mati doenggak goenong soedo, tjak doe halimawong sapa ja sai kok djak dipatiko djadjakko pai di njak, ladjoelapah tjan roewa andjongoek liman sai lokok tigoelik kasakitan hodjona, kapan tjan toenggoek di pok doe liman, tjak kantjil di halimawong disan pokna boepodok da nikoe posai, halimawong ladjoelapah boepodok di liman sambil ja ngoelihoelih api sai gawi ho sabai, tjak doe liman di halimawong wat

goesti pahaloe haloe kantjil njopokko si kandoewa lobas, tjak hali-mawong wat sabai sikandoehaloe haga sikandoewa patiko, dang poen tjak liman dang ja patiko goesti adjada potjak sikandoewadja ladjoe loempoe salang mih natap iponna bagawoh djoewarah ja di-kodahna tamtoe mati pada sasahat, adongi tjawa sina halimawong maloempak, lidjoeng karabajan mak haga lagi pahaloe kantjil ho djona, kantjil lidjoeng moenih, mak oeni kantjil lapah, lapah pahaloe kamintjak, djadi tjak kamintjak sikandoewa dja tididja mijot di goesti sikandoewa haga boerasan bijas oelah sikandoewa haga ambotikko anak sikan-doewa, simbat kantjil lamon ja antanan makwat haga moeni dapok, tjak doe kamintjak kapan radoe djak sidokah toroes sikandoewa bajar, pajoe tjak kantjil, djaksan kamintjak mangsa di hoetangi kantjil ladjoe sidokah, radoe sidokah kantjil ratong haga nagih bijasna di kamintjak, basa ja toenggoek hodakkoda ja haga di bajarna, marik tjawa doe kamintjak nikoe dja tjalak tjalagan sapodjada gaamboedi boediko hoeloen pindikna hoetangkoe mak koebajar lagi api hagamoe pajoe, djadi tjak kantjil dang saponah ho kamintjak hoetang moena wat djadi bajar djoega, timbal doe kamintjak njak mak haga ambajarna lagi lamon mak njawakoe rantoet, tjak doe kantjil nikoe dja mak nihan haga ambajar lamon saponaponah do pitoe bingina njak ratong didja, toenggoek pitoe bingina kamintjak koeroek garoebing hoeloen, sangarobok kantjilho ratong nihan, diliakna kamintjak dilom kandang boronggoet diantjapna haga nara-djangko kamintjak tapi api ompai tikoeroek kantjil dilomho garoebing sina toempak bokas, kapan kamintjak boeronggoet njolak loewah kantjil ti aman dilomna, mak moeni djaksan ratong radja sai onga garoebing hodjona, ladjoe di djongoek kamintjak, tjakna radja garoebing moe ganta kok ngona kantjil, basa radja toenggoek diliakna wat nihan, ladjoe haga di akoekna kantjilho, kapan di lijakna kantjilho kok mati ladjoe di oembankona, toenggoek kantjil di loewah boeronggoet ja halauhalau noetoel kamintjak, djaksan di haloe kantjil, mih mantoena begawoh sai noenggoe lombahanno, djadi kak kantjil dipa pok bapakmoe, timbal doemantoe kamintjak bapak di hoema, radoe sina kantjil lapah andjongoek kamintjak di hoemana kapan kamintjak hodjona boeronggoet da ja modjong di bah galang doe siding radja, basa kantjil toenggoek disan tjawana sambil goe-motorgoemotor lah kapanasan hatina, tjak tjawana botik nihan nap-soemoe amboediboediko njak, api gila hagamoe tjak doe kamintjak dja nikoe koeponah di poelan, tjak doe kantjil didja nikoe kamintjak, timbal doe kamintjak tididja nikoe mak koeoendoer toeli radoe nikoe

dang ja tatap tatap goesti poen, djadi liman mak barani moenih haga natap ipon kantjil ho, djaksan basa tjan toenggoek doenggak goenoeng tjawa doe liman ganta nikoe koepatikoda, tjawa doe kantjil walau njak haga di patiko njak kiloe poekoel roewa di bingi tini, tjak doe liman pajoe tapai njakdja mak kakawa boeroengau, djadi tjawa doe kantjil basa saponi onti njak toeroei mona karana nikoe mak tahan haga boedjago daloe, djadi kantjil toeroei mona, tapi matana katjah tipodik, liman boepodok haga natap iponna tapi basa diljakna mata kantjil matoeh tipodik, djadi tjak liman bak api matamoedja katjah tipodik tjakmoe nikoe kok toeroei, sinangoen bogotkoe tjak kantjil basa matakoe tipodik hortina njak toeroei tapai basa matakoe tipodom njak lokok mijah, basa di dongi liman tjawa kantjil saponaho ladjoeda di tatapna ipon doe kantjil karana kantjilho sang kona kok toeroei, kapan radoe liman djak ngoelah ipon kantjil mak moeni djaksan kantjil mindjak, tjawana toeroei dapai goesti pohngoeng nonti sikandoewa boedjaga kintoe kok toenggoek poekoel roewa nonti sikandoewa goerahko goesti, kamoedian liman toeroei, basa liman kok toeroei lapahda kantjil njopok damar di soewahna idang logoe logoe doe liman rik damar ho, basa kok toenggoek poekoel roewa liman di gorahko kantjil, tjak tjawana mijahda goesti poen gantasa kok poekoel roewa, ai tjak doe liman ngapi bodan koedja sakik sakik, tjak doe kantjil kintoe goesti ondjak natap ipon sikandoewa wat mak goesti djak natap ipon sikandoewa djonae tjawa liman toewon nihan djak koe oelah iponmoe mih sanga tjoetik lamon saponi oeroeng nikoe koepatiko bapak mati pahaganada, sina dija tjak kantjil dang nihan koeti haga kanijaja di djolma sai bonor api da roepanan, tjak liman toeloeng lobasi pai njak badankoe sai bola sakiksakiksa, djadi tjak kantjil ngaman dapai nikoe nonti koesopokko lobasna, pajoe tjak liman, kantjil lidjoeng maloempak loempak kasoekaan, gonok pintoloe ja maloempak pahaloe halimawong, sidja nikoe koehaloe kantjil kok moeni nihan nikoe koesopok tjak halimawong nikoe dja tjalak nihan ganta adjalmoe toenggoek, simbat doe kantjil dang idja nikoe mih ronik sapodja haga barani ngalawan njak salang moesoehkoe balak lagi ja mak kalawan njak dja oedija kok mati doenggak goenong soedo, tjak doe halimawong sapa ja sai kok djak dipatiko djadjakko pai di njak, ladjoelapah tjan roewa andjongoek liman sai lokok tigoelik kasakitan hodjona, kapan tjan toenggoek di pok doe liman, tjak kantjil di halimawong disan pokna boepodok da nikoe posai, halimawong ladjoelapah boepodok di liman sambil ja ngoelihoelih api sai gawi ho sabai, tjak doe liman di halimawong wat

goesti pahaloe haloe kantjil njopokko si kandoewa lobas, tjak hali-mawong wat sabai sikandoehaloe haga sikandoewa patiko, dang poen tjak liman dang ja patiko goesti adjada potjak sikandoewadja ladjoe loempoe salang mih natap iponna bagawoh djoewarah ja di-kodahna tamtoe mati pada sasahat, adongi tjawa sina halimawong maloempak, lidjoeng karabajan mak haga lagi pahaloe kantjil ho djona, kantjil lidjoeng moenih, mak oeni kantjil lapah, lapah pahaloe kamintjak, djadi tjak kamintjak sikandoewa dja tididja mijot di goesti sikandoewa haga boerasan bijas oelah sikandoewa haga ambotikko anak sikandoewa, simbat kantjil lamon ja antanan makwat haga moeni dapok, tjak doe kamintjak kapan radoe djak sidokah toroes sikandoewa bajar, pajoe tjak kantjil, djaksan kamintjak mangsa di hoetangi kantjil ladjoe sidokah, radoe sidokah kantjil ratong haga nagih bijasna di kamintjak, basa ja toenggoek hodakkoda ja haga di bajarna, marik tjawa doe kamintjak nikoe dja tjalak tjalagan sapodjada gaamboedi boediko hoeloen pindikna hoetangkoe mak koebajar lagi api hagamoe pajoe, djadi tjak kantjil dang saponah ho kamintjak hoetang moena wat djadi bajar djoega, timbal doe kamintjak njak mak haga ambajarna lagi lamon mak njawakoe rantoet, tjak doe kantjil nikoe dja mak nihan haga ambajar lamon saponaponah do pitoe bingina njak ratong didja, toenggoek pitoe bingina kamintjak koeroek garoebing hoeloen, sangarobok kantjilho ratong nihan, diliakna kamintjak dilom kandang boronggoet diantjapna haga nara-djangko kamintjak tapi api ompai tikoeroek kantjil dilomho garoebing sina toempak bokas, kapan kamintjak boeronggoet njolak loewah kantjil ti aman dilomna, mak moeni djaksan ratong radja sai ongka garoebing hodjona, ladjoe di djongoek kamintjak, tjakna radja garoebing moe ganta kok ngona kantjil, basa radja toenggoek diliakna wat nihan, ladjoe haga di akoekna kantjilho, kapan di lijakna kantjilho kok mati ladjoe di oembankona, toenggoek kantjil di loewah boeronggoet ja halauhalau noetoel kamintjak, djaksan di haloe kantjil, mih mantoena begawoh sai noenggoe lombahanno, djadi kak kantjil dipa pok bapakmoe, timbal doemantoe kamintjak bapak di hoema, radoe sina kantjil lapah andjongoek kamintjak di hoemana kapan kamintjak hodjona boeronggoet da ja modjong di bah galang doe siding radja, basa kantjil toenggoek disan tjawana sambil goe-motorgoemotor lah kapanasan hatina, tjak tjawana botik nihan nap-soemoe amboediboediko njak, api gila hagamoe tjak doe kamintjak dja nikoe koeponah di poelan, tjak doe kantjil didja nikoe kamintjak, timbal doe kamintjak tididja nikoe mak koeendoer toeli radoe nikoe

sai nagih nikoe ratong didja, kantjil andongi tjawa sina boetambah panas hatina ladjoe naradjang, makkoeng katiwor teradjang doe kantjil toenggoek siding sadjona bokas ladjoe njidot koekoekoet doe kantjil, kapan sai kamintjak maloempak lidjoeng sambilna mangkoring nikoe mak pandai njak dja djolma ahli mintjak, radoe sina andjorit-djoritda kamintjak sa mijot di radja njawako basa sindingna ganta ngona kantjil, basa di dongi radja tjawa doe kamintjak toroesda di djoengoeckna siding naho, toenggoek di lijakna kantjilho kok mati di sindot siding, pada hal kantjilho mih boeboedi bagawoh, barong ja ompai haga di oemban ko radja djadi tjak kamintjak radja ina mih boeboedi bagawoh sai matiho tjoeba da pangkah iroengnana, basa kantjil di pangkah radja iroengna ja badokis bahan tjirina lokok hoerik nihan, laloe ja di sambolih radja, kantjil mati, andi andi bola.

III. (L.⁵).

Tjoerita kambing boeta rik kantjil patoh¹).

Wat da djona kantjil patoh lapah lapah pahaloe kambing boeta, tjawa kantjil djak pa nikoe, makwat njopok pamongan badansa boeta tjak kambing, tjak kantjil pai kita boerasan kita lapah pai djama djama njak patoh nikoe boeta, sambil tian lapah, tjak kambing kintoe pahaloe djoekoek sai holau tjawako di njak, simbat kantjil pajoe tapi njak babai kapan tjakkoe kiri kiriko kapan tjakkoe kanan kananko, tjak kambing pajoe, ladjoe da tian lapah pahaloe batang joekoen, djadi tjak kantjil kiriko, djadi di kiriko kambing tipantak di roewi joekoem, ai tjak kambing alang kok soemola nadja idja rasa roewi lamon sapona nikoe makwat roeloes, aai toewon nihan tjak kantjil njak na sisip, djadi tjak kambing lamon njak haga di boedi boedi ko atjak kita boe hodak badankoe bola saro njak mak angka pamangsan sai bangik, aai mak sapona tjak kantjil lapah pai lagi mak oeroeng kita pahaloe djoekoek sai holau lamon pahaloe djoekoek sai holau koetjawako njak dja oelahma patoh lamon mak patoh mak njak kababai di nikoe, tjak kambing bonor nikoe koebabai oelah njak boeta lamon njak mak boeta mak njak boerasan rik nikoe, pajoe tjak kantjil paida kita lapah lamon nikoe lokok haga, mak oeni tijan lapah harani manom, tjak kambing toeroei da nikoe mona njak dja botoh haga ngoelam, pajoe tjak kantjil kintoe wat boenji hali-mawong goerahko njak, makkoeng ia tikanjap bonor ia toeroei ia di

¹) Medegedeeld door Poeting Merga, uit de doesoen Mananga besar.

goerahko kambing tjakna mindjak nikoe ambau hoewong, basa di dongi kantjil toroesda kantjil mindjak, kapan ia mindjak tjakna ai wat nihan ombau hoewong basa di lijaknja kok podok nihan halimawongho, tjak halimawong api gawi koeti dja kantjil rik kambing sa, makwat timbal kantjil njak dja ga ngantak kambing sa boelobas jodja boeta, tjak halimawong api haga lobasna, tjak doe kantjil api haga lobasna barih basa mak tigonti rik mata halimawong, bor tjak halimawong lidjoeng basa di dongina tjawa kantjil saponah, ladjoe pahaloe ia kantjil barih tjakna dang njak tjawa tjawako di kantjil patoh karena ia ganta njopok lobas, radoe sina tjak doe kambing di kantjil pai da kita lidjoeng djak dja karena njak kawatir ngaman didja, ladjoe boeronggot tijan lidjoeng, mak oeni tijan lapah tijan boehodak mongan, basa dilijak kantjil kok parokap rokap halimawong ngintikko tijan, api haga goelai sa kambing tjak doe kantjil, tahoe ai tjak doe kambing njak dja mak ngalijak basing na koekanik, tjak kantjil njak dja mirotok haga andjokdjokko mata halimawong, basa di dongi halimawong andobor da ia lidjoeng, kantjil maloempak kasoekaan hatina basa ngalijak halimawong kok lidjoeng, ladjoe tigoesgoes djoehngoerna ladjoe tikarah, djaksan pahaloe bisa, tjak bisa djak paina kantjil, tjak kantjil makwat idja djak ngalijak hoe-loen noegal rami paradoewan, ai tjak doe bisa djadajat ko pai njak dipa pok hoeleen sai noegal rami ho, tjak kantjil pajoe basa hoeleen nata asoe djongoek djodaja nikoe nongah ina nikoe haga di kata kata hoen, bisa modok di djolma lamon sai noegal, basa di lijak hoen wat bisa ratong ladjoe hoen ngoesoeng bosi ngapaki bisa sina, ngalijak hal sina kantjil maloempak loempak kasoekaan ondjak binbin hoemaho paha moenih ja beroewang, tjawa doe baroewang tidipa nikoe kantjil, tjak kantjil makwat poen sikandoewa dja patoh haga boeoeroet, tjak baroewang nonti koe oeroetko ina sitjopaktjopak gawi, basa di oeroetko baroewang ladjoe kantjil hodak, soeka kantjil mak katang-goeng ladjoeda ia boekalakar tjawana baroewang api kasoeshanmoe djongoek njak, di tjak baroewang njak dja wat soesah njak dja boehoetang di kambing, tok doe hati kantjil adjaja kambing kok wat di karoejoeng koe dja nonti nikoe koe djongoekkko sambil kantjil ngaroekkko goendang baroewang ho di kajoe, panahda didja tjak kantjil njak haga andjoeki nikoe balandja pambolos nikoe dja ngoeroetko njak, djaksan kantjil lapah andjongoek kambing, basa kambing pahaloe ladjoe diadjakna lapah mijot di baroewang ho djona, toenggoek di baroewang tjak kantjil baroewang dja da tanda panarima kasihko dikoe ,basa di lijak baroewang kambing di handopanna bor

tjakna lidjoeng titjaboet goendangna, bak sobab sina baroewang ladjoe mak boegoendang lagi, lohot baroewang di anak ompoena kintoe wat anak ompoekoe boesahabat rik kantjil hoerikna mak salam, baroewang sai poetoe goendang ho djona pahaloe halimawong, tjawa halimawong di baroewang bak api goendangmoe lobon, tjak baroewang makwat poen di boediko kantjil, tjak halimawong pai kita sopok kita patiko kantjil ho, basa tjan lapah mak oeni tjan pahoele kantjil, sidja nikoe kantjil tjak doe halimawong nikoe djak amboediko sabai dja, makwat poen tjak kantjil koerang koerang kantjil di poelan, api gila gawimoe didja tjak halimawong, tjak kantjil njak dja noenggoe rajak radja kanikan anakna, dapok tikanik tjak halimawong, ai makwat poen tjak kantjil sikandoea mak barani haga ngon djoekkona nonti sikandoea tjawako pai di radjo lamon tjakna dapok nonti sikandoea tjawako di goesti, pajoe tjak doe halimawong koeponah, kantjil lidjoeng, basa ia kok djawoh di doedoekona kanikda, basa de kanik halimawong ladjoe bangoekna tiangap bokahna sai di kanik nanna katanom, tjak halimawong ponah nikoe koepatiko sambil ia lapah njopak kantjil, mak oeni ia pahaloe moeloh rik kantjil, tjak doe halimawong sidja nikoe kantjil, tjak kantjil mak koerang koerang kantjil di poelan, tjak halimawong api gawi moe didja, simbat kantjil njak dja noenggoeko tala radja, dapok njak noempang naboe tjak halimawong, tjak kantjil ponah pai haga koetjawako diradja, pajoe koetoenggoe simbat halimawong, kantjil lidjoeng, basa ia kok djawoh tjakna taboehta, halimawong mindjak ladjoe naboe tala ho bekahko salai panjingok taboean, halimawong mih nangkajoeng tangkajoeng kasakitan di sorot taboean sambil ia tjawa di kantjil ponah djoda nikoe lamon nikoe koehaloe mak ambih mak nikoe koepatiko sambil ia noetoel, oeni oeni ia pahaloe moeloh rik kantjil, ladjoe tjakna api gawi ho kantjil, aroepoen noenggoko gotong radja simbat kantjil, tjak doe halimawong api ina dapok tipakai pai, tjak kantjil lamon goesti haga makaina nonti koetjawako di goesti, kantjil lidjoeng, basa ia kok djawoh tjakna pakaida, ladjoeda gotong radjoho di pakai halimawong, basa di pakaina bokahko oelai sawa, ladjoe halimawong ho mati di hijoet oelai sina sahinggo halimawong mak pandai haga noetoel kantjil lagi.

IV. (L.¹).Kantjil rik halipoe¹).

Wat djona kantjil rogoh djak talang haga nginoem di lobak, sikor ia nginoem di lijakna halipoe ngajap kajap tjakah kajoe haga noloei, tjak kantjil di halipoe sabai sabai alangkok lambat goestina lapah lamon saponan poeloeh tahoen makkoeng goesti toenggoek di oentjoe doe lobaksa lamon njak mak pandai lapah saponan bangik da njak mati gantjang, ai sabai simbat halipoe dang goesti hampoek di sikandoea intah sikandoeana mak gagah lapah lamon goesti haga pandai di sikandoea pajoeda kita laloemban maling gantjang, au tjak kantjil matjom goesti dja haga ngalawan sikandoea laloemban halau halau hodakko da kintoe goesti monang goesti koeopah rik mas balak lopang, djadi tjak halipoe lamon goesti haga nihan sikandoea kiloe timpoeh pitoe harani lagi, tjak kantjil pajoe, halipoesa djona ngoempoe koe halipoe sanga lobak haga moepakat njopok akal mari kantjil kalah, djadi tjak halipoe sai kok toe ha kita moesti boetandjar sato-djang todjang panggir lobaksa basa kantjil andoedoe nonti moesti nimbal sai kok djawoh di handopanna djadi ondjaksan kita salaloe mona ondjak ja, basa tian radoe moepakat sina djadi toroesda boetandjar halipoe sai dilom lobakho noenggoe idang toloek tandjoengan, kok toenggoek pitoe harani sai tidjandji koho halipoe kok sadijo noenggoe kantjil ratong, sanga robok kantjil ratong tjak tjawana pajoeda kita moelai, pajoe timbal halipoe, toroesda kantjil halau halau tapi makwat koewatga karana dilom hatina mak kowat halipoe monang, wat sanga hobar ia andoedoe sabai sabai, oet simbat halipoe di handopanna, basa didongi kantjil halipoe kok tihona ladjoe ia boekoe wat halau halau, sanga hobar ja halau halau ia andoedoe moeloh sabai sabai, oet tjak halipoe djak handopan doe kantjil, agai tjak kantjil kok tihona loewot halipoe ho, pinsan lagi di tjoeba kantjil halau halau sakoeatkoeatna djaksan ja andoedoe moeloh sabai sabai, oet tjak halipoe kok tihona djakja, ai sabai tjak kantjil sikandoe wa alah poen karana sikandoe wa mak tahan lagi halau halau kita boehodakda, pajoe tjak halipoe api kabar sabai sapada kita sai gogah halau halau, mak kalawan poen goesti tjak kantjil pajoe nanti sikandoe wa haga moelang pai haga ngakoekko mas doe goesti, laloe kantjil moelang ja lidjoeng tjakak talang, boedjamot mak haga toeroen lobak lagi karana ja rabai ditagih halipoe hoetangna mas balak lopang.

¹) Medegedeeld door Radin Poetro uit de doesoen Oelak Baroe.

V. (L.⁵).Tjoerita toepai rik boedjoek¹).

Wat toepai boekantja rik boedjoek, moeni moeni tijan boesaha-batho jada toepai haga njoentjoeng roesia doe boedjoek api ja haga boekantja nihan djak loewah ladjoe dilom api makwat, djadi toepai sadjona boeboedi itjak itjak ja boehaban di haga konada bak doe toepai kantjana boedjoekho, basa boedjoek ratong, tjak doe toepai oei kantjakoe api toeloengmoe di njak karana njak dja ganta boehaban djadi wat sai koepiroetok lamon ja mawat mangsa njak dja rasa haga mati njak mirotok hatoloei sisoe ngahorom di balik rawang lamon wat rasa djadi lobaskoe tamtoeda hodak habankoe dja, tjak doe boedjoek nonti koesopokko kalau kalau ja mangsa, kamoedian lapahda boedjoekho njopok akal api tjarana mari ja mangsa hatoloei ho, wat wantji sorop ibi diliak boedjoek watda baibai sai ngakoek wai baka rajoh ladjoe da ja maloempak koeroek rajoh sina, djaksan bai-baiho tjakak ngoesoeng rajoh sadjona tapi boedjoekho mak di kapidaina, rajohho dilopakko baibai sina di kakoedandoe sapoena kabonoran podok sisoe ngahorom, basa kok di bingi boedjoek sina loewah djak lom rajohho ladjoe ngakoek hatoloei doe sisoe sai ngahoromho sanga boengkal di koeloemna, radoe sina ja ngaloempak ngoesoel oesoel toenggoek di wai ladjoe moelang mijot di kantjana toepai tongtong didjoek konada hatoloei mangsanaho di toepai ladjoe da hatoloei ho di kanik toepai djaksan toepai hodjona toroes hodak ondjak boehaban, mak moeni ondjaksan boedjoek sa djona boeboedi moenih haga ngaliak roesia toepai, djadi boedjoekho ngahaga koda toepai tjawana ai kantjakoe sidja mari njak soesah api toeloengmoe di njak sabab njak dja boehaban angot djadi lobaskoe dja tjawa doe doekoen haga hati boeha api akalmoe sopokko pai njak lamon makwat mangsa hortina adjalkoe toenggoek, djadi tjak doe toepai nonti ja koesopokko kalau nihan mangsa, toroesda toepai sadjona lapah njopok djoembolahan jatda ja mangsa kabar wat soengai ngisi boeha habis lamon sahinggo api djoega sai tiak diwai tongtong di salantap boehada, ladjoe da toepai sina mijot disan tjakak njiwi di toboekna boewahna djaksan ja koeroek dilomna radoe sina digigikna tangkaina ladjoe tjak, ompai tilaboeh di wai toroes di sambor boehada njiwi sina, toepai lokok dilomna makwat bada bada, radoe sina digigiknada hati boehaho, djadi boeha sina ngarasa

¹) Medegedeeld door Penggawa Rata, uit de doesoen Tjampaka.

badanna mak bangik ladjoe moetah moetah mijot ja doenggak tobing sahinggo mati, basa boehaho djona mati toepai loewah ondjaklom tanihina ngoesoeng hati boeha djaksan di antak kona di boedjoek, kapan toepai ratong toempak didjoek konada lobas doe boedjoekho, lah boedjoek tongtong di kanik nada hati boehaho basa radoe di kanikna hati doe boehaho toroes ja hodak moenih, ondjak sina boetambah tambahda rakot tijan boekantja sahinggo mati.

VI. (L.^x).

Tjoerita sisoe halom rik moesang¹⁾.

Wat kalabai halom nganak soewai, katjah kadjawohan lapah ladjoe tian tisosak kamanoman di rantau ladjoe singgah toeroei di sapoe manjing, wat wantji sorop ibi ratong moesang roewa mija anak tilijoe, basa dikapandai moesang wat sisoe ngaman ngaman di sapoe manjing sidja dilom hatina sidja mangsa lapang bangik, ladjoe moesangho singgah di sapoe, tjawa doe moesang halom halom api gawi moena, makwat tjak si halom njakdja noenggoe sapoe manjing, tjak moesang api njakdja dapok noempang toeroei njak dja kamanoman, api salahna tjok sihalom toeroei di sapoe boerak, ladjoe moesang roewa mija anakho tjakak doenggak sapoe modjong podok nalih tiloengkop pok katoeroejan sihalom sanga pasanakan, ai tjakdoe lom hati sihalom idja bakal gatiwas nganggoer api da akalna mari njak rik anak anakhoe dapok lidjoeng djakdja, sikor ja mikirko hal sina tjak moesang halom halom sikam haga pangkalan pai oelah bakna ja haga ngasah iponna pai, pajoe tjak si halom, sikor moesang roewa mija anak lapah sihalom mangsa pikiran moenih haga lidjoeng, ja mangsa akal njaroe badanna rik anak batoe, di akoekna anak batoe dilikoepna rik saboek djaksan di batokkona dilom pokna toeroei di podok, mak oeni djaksan moesang ratong djak pangkalan ladjoe toroes tjakak, basa kok daloe bingi di dongi moesang andoboer ondjak boenji wat sai mahamboer, djadi tjak moesang api golar nana halom, ai makwat tjak sihalom boeloeng lamasa goegoer, halnaja ngajon anakna hamboer doenggak kajoe, mak oeni djaksan di dongi moesang moeloh ondjoek wat sai mahamboer, di halom tjak moesang api golar nana, ai tjak sihalom boeloeng doerian goegoer, joe simbat moesang, saponada barboer dikajon sihalom anakna hamboer doenggak kajoe ladjoe, bola kapoeloeh poeloeh anakna lagi tinggal ja posai.

¹⁾ Medegedeeld door Radin Selinggang uit de doesoen Tjampaka.

sangarobok tjak moesang halom halom kok toeroei nikoe, makkoeng simbat sihalom, mak oeni di dongi moesang boeuer boenji wat sai hamboer, halom halom boenji api ina tjak moesang, makwat di timbal sihalom, ai tjak moesang todoehkoe kok toeroei sihalom dja ladjoe didoedoena moeloh tapi sihalom mak njimbat lagi, indok (k)iloe (p)oe kang indok (k)iloe (p)oe kang tjak anak moesang di indokna, rokop anakkoek simbat indokna sihalom ompai haga toeroei, moesang andoedoe moeloh halom halom tapi mak angka timbal, ai lom hati moesang kok toeroei sihalom dja, indok (k)iloe (p)oe kang indok (k)iloe (p)oe kang tjaq anak moesang di indokna, rokop anakkoek sihalom ompai tikanjap, wat sanga hobar di boekakkona lih panjalok sihalom, di lijakna ngoegoek oegoek halom sihalom kok toeroei, sangrobok ditorkoe konna karoejoeng sihalom sambil ambawoh, indok indok (k)iloe (p)oe kang tjawa anakna, nagarokop anakkoek iponkoe bola patoh sihalom emboediko kita, basa dilijak anakna bangoek indokna bola tikarah patorkom batoe sai dilimoet sihalom rik saboek ho, ai tjak moesang sihalom dja mak dapok nihan tibotiki njak di boedikona bagawoh.

VII. (L.⁵).

Tjoerita boroek, koeja, rik boeroeng mintjing¹⁾.

Wat koeja, boroek rik manoek boeroeng mintjing boesahabat, tjan toloena djona haga lapah lapah boebidoek bidoekna bawak lopang kabolah, boroek modjong di tengah koeja di haloean kapan boeroeng mintjing di boeri, basa tjan tilioe di tijoeh hoeloen djadi djolma tijoeh sina soeka ngalijak tjan toloeho, ladjoe djolma lamon bola boesoerak, tjawa tjan agoei api sai boebidoek soedo sai di tengah tihandoegoek ondjoek boroek sai di haloean tihadapa ondjoek koeja sai di boeri titjamingging ondjoek boeroeng mintjing, basa di dongi boroek tjawa djolma lamon sina ja ngarasa mak bangik sambilna boetong, ai alangkok bodjikoe andongi tjawa djolma kamona kok hagada koekodah bidoekho, djadi tjak doe koeja dang ja kodah-kodah boroek marik kita karom tilomos dia njak nonti, djaksan ladjoe tijanna djona, tilioe moeloh ditijoeh hoeloen di soeraki hoeloen loewot ondjoek sai hodjonada, djadi tjak boroek agai kokga koekodah bidoekho, simbat doe koeja gahajoemoe boroek nonti kita karom matida njak tilomos, andongi tjawa koeja boroek djadi oeroeng

¹⁾ Medegedeeld door Hadji Achmad uit de doesoen Tjampaka.

moenih haga ngobah bidoek tijan radoe sina tijan ladjoe, basa toenggoek di tijoeh sai barih moenih saponada di soeraki hoeloen moeloh ondjoek lakoe sai moela moela hodjonada, andongi sina boroek sa sara lijom soewa boetong toempak dikodahna bidoek doe tijan ladjoe karom, haha tjakdoe koeja haga haga doe titijak dilom wai, manoe boeroeng mintjing moehabang kapan boroek boelangoei, kok kari-kari tilomos pahaloe ja iwak balida, tjak boroek oei balida toeloeng pai njak pinggir ko pai di tobing, timbal balida njak mak pandai haga noeloeng nikoe karana njakdja ngoesoeng ko poeba hoen kalomonan sahingga karoejoengkoe dja ladjoe boengkoek kiloe toeloeng djoega di bawongho, djadi boroekho kiloe toeloengda di bawong tjakna toeloeng pai bawong pinggirko pai njak di tobing soedo njak dja kari tilomos, simbat bawong njak mak tjarakoe noeloeng nikoe lijakda djoega koriskoe kiri kanan dipa di karoejoeng moenih djadi njak mak pandai ngoesoeng nikoe seekor mak katanggoeng kiloe toeloeng djoega di tapahho, radoe sina kiloe toeloeng moloh boroekho di tapah tjawana toeloeng pai tapah pinggirko pai njak di tobing nonti nikoe koeopah rik mas bolak poentoeng, pajoe tjakdoe tapah moeningkikda nikoe doenggak karoejoengkoena, djadi di antak tapak boroekho tipinggir ladjoe boroekho tjakak, basa boroekho tjakak tjakdoe tapah dipa da sai oepah koena, tjakdoe boroek tjakak didja djadija oepahmoe, djaksan tapah tjakak, tjakdoe boroek tjakak lagi, djadi tapahsa tjakak moenih, basa ja kok toenggoek doenggak tobing bonor di akoekko boroekda poentoeng kajoe di poekoelkona di tapah sina sahinggo mati sambilna tjawa adjidija oepahmoe, sodong boroek anggoewai tapahho haga di masakkona ratong halimawong, tjawada halimawong sa djona djakpamoe tapahho boroek, timbal doe boroek ai njak dja djak boekarang mih mangsa tapah sai sada, tjakdoe halimawong njak kiloe oei nonti koerikii ngamasakkona, tjak boroek pajoe kita djama djama mongan, djaksan dimasakko tijan roewa da tapahho djona, basa kok ija masak tijan kok haga mongan, tjakdoe boroek di halimawong oei nikoedja alang kok kamahmoe ga mongan sa haga borsih lamon sapona mandi da pai nikoe, basa dilijak halimawong badanna roeting nihan ladjoe da ia mijot mandi, waktoe halimawongho djona mandi boroek boeronggoet mongan, sanga djoeroes halimawong tjakak tapi boroek makkoeng radoe mongan, basa dilijak boroek halimawong kok tjakak, tjakdoe boroek halimawong nikoe mandi ho makkoeng kotjah mandi da moeloh, djadi halimawong sina mandi lewot boroek mongan boegantjang hinggo bola tapah ting masak tijan roewana djona, djaksan

ija boeronggoet tjakak kajoe, halimawongho djona basa ija radoe boekitkit toroes tjakak, basa dilijakna tapah kok bola boroek mak disan lagi ladjoe halimawong andoedoe tjawana boroek boroek, oet tjak boroek djak onggak poentjak kajoe, basa disimoelak halimawong bakahna boroek ho kok doenggak kajoe langgar, djadi halimawong ngarasa lijom tjakna pajoe boroek njak di boedikojo tapi ponah djoda ja, radoe sina halimawongho lidjoeng pahaloeh kala, tjawana dikala kala pai kita boerasan pai gigik ko pai njak boroek soedo mari ija titijak haga koebalotbot, pajoe tjakdoe kalaho djona boetakat andjongoek boroek basa ija toenggoek ladjoe ija disorotna, boroekho kasakitan ngaliing kaliting ladjoe tijak toroes ditorkomko halimawong ladjoe dibalotbotna, djadi boroekho makkoeng mati kok tikoeroek dilom tanihi halimawong njongoel da ia di djalakna, radoe sina halimawong lapah pahaloeh baibai mawai ko pari di lintikkona da bak halimawongho, djadi tjak doe boroek djak djolak doe halimawong ho ai baibai awas nokoe jodja halimawong ngintikko nikoe, basa didongi baibai sina tjawa doe boroek ho ia ngaliwih di lijakna halimawong kok haga norkomko ija toroesda ia halau halau lidjoeng, basa halimawong andongi djalakna tjawa tjawa ia ladjoe sakit hati ladjoe di sanggaksanggakkona djalakna ho di kajoe sahinggo loejak ladjoe mati, boroek ho djona loewah ladjoe lidjoeng.

VIII. (L.¹).

Tjoerita anak aloe patoh koekoet.¹⁾

Waktoe oesim koemarau wat aloe roewa mijanak lapah njopak pamongan ngaloboeng iwak, basa kok moeni tijan lapah ho djona pahaloeh tijan loboeng balak sai wai na kok pandok bola, dilijak tijan disan anggotjohgotjoh iwak lamon mak boetjatik toroesda tijan soemapoe tjoeroep di wai soemapoe mongan, basa tijan kok botong ladjoeda tijan goelik di pinggir loboengho da, kintoe ngarasa botoh tijan mindjak ladjoe mongan, oeni kaenijan bola iwak sai dilom loboengho mih tinggal iwak sai ronikronik bagawoh saporti saloewang nipis atawa iwak sai ronik sai barih, sikor indokna tilapah njopak loboeng sai barih anakna tinggal posai disan goelikgoelik noenggoe ko indokna ratong djak bokarang, sodong anakna toeroei di pinggir loboengho ratong kantjil haga nginoem, ija radoe nginoem di dongina

¹⁾ Medegedeeld door Kertadjaja uit de doesoen Tjampaka.

samang boegondang doenggak kajoe podok loboengho toroes badan
 kantjil mih djardjir haga mintjak, kantjil ladjoeda toroes mintjak
 mih hadhid njipak naradjang kiri kanan, sikor ija moendoermoendoer
 ladjoe patindjak koekoet anak aloe sikor toeroei ladjoe patoh koekoet,
 basa di lijak kantjil anak aloe ho kok patoh ija boeronggoet halau-
 halau koeroek poelan, basa indok aloe moelang lagi djak djawoh kok
 didongina anakna ngahoenggoerhoenggoer miwang, tjak aloe di anakana
 bak api nikoe miwang, simbat anak aloe koekot patoh diilikko kantjil,
 boeronggoet da aloe sina lapah andjongoek radjo sambil ambabai
 anakna haga ngadoeko di radjo, basa toenggoek di radjo ladjoeda
 radjo ngajon sopok kantjil haga ngadop rapot, ladjoeda kantjilho di
 sopok hoen, basa ja kahaloewan toempak ditalikoeng hoenda di
 oesoeng hoen ngadop radjo, kapan ja toenggoek tjak radjo kantjil
 bak api koekot doe anak aloe ladjoe potah katjah di ilikko, aroe
 poen tjak kantjil sambil ja njoewikko soembah sikandoewa dja djona
 ondjak andongi samang boegondang podok loboeng ladjoeda
 sikandoewa mintjakmintjak karana tijaptijap hoeloen boegondang
 tamtoeda wat sai haga mintjak sikor sikandoewa mintjak sikandoewa
 toewon nihan pailik anak aloe sa makwat ja sikandoewa tongot si-
 kandoewa rasana mak ngomik salah karana lamon samang makwat
 boegondang tamtoe sikandoewa makwat mintjak, tjak radjo djongoek
 koeti samang kajon ratong didja, sanga robok samang ratong, djadi
 tjak doe radjo samang api ngobamoe boegondang, aroe poen tjak
 samang sikandoewa dja djona ngalijak hoerang nigoltigolko podang
 pangrasa sikandoewa tamtoe wat hoeloen haga nigol ladjoe sikandoewa
 taboehko gondang, tjak radjo lanon sapona djongoek hoerang kajon
 ngadop didja, hoerang di djongoek hoen ladjoe ngadop, tjak radjo
 hoerang bakapi nikoe nigolitigolko podang, aroe poen simbat hoerang
 sikor sikandoewa modjong di lombahan sikandoewa lijak bawong
 tilijoe liba hoeloe ngoesoengoesoeng koris boetoloetoloe roewa di kiri
 kanan sai di karoejoeng tjak doelom hati sikandoewa wat hoeloen
 haga ngamoek djadi sikandoewa poen toewon nihan ngoesong podang,
 kajon bawong ratong didja tjak radja, bawong di djongoek hoen
 ladjoe ratong, tjak radjo di bawong api moelamoe ngoesoeng koris
 boetoloetoloe bawong, aroe poen simbat doe bawong toewon nihan
 sikandoewa ngoesoengoesoeng koris boetoloetoloe karana sikandoewa
 ngalijak nipis njijausijau ko mata djadi pangrasa sikandoewa nipis
 haga ngamoek bak sina sikandoewa boesijago marikja nangani si-
 kandoewa, lamon boenji sapona tjak radjo kajon nipis mijot didja,
 nipis di djongoek hoen ladjoe ja ratong, tjak radjo di nipis nipis bak

api nikoe matamoe sijaussijau api moelamoe gila haga ngamoek, aroe poen tjak nipis lajon sikandoewa haga ngamoek dasar mata sikan-doewa sakik bak wai loboeng pok sikandoewa oedo boekot djak di koebok aloe djadi mata sikandoewa sakik oelah galak koelimoan, djadi tjak radjo dongida diwik aloe basa kok sapona kantjil rik tijan sai barihsa mak ongka salah bak sabab sina kantjil mak pandai haga ngahoekoemna karana salahmoe sandiri amboelokboelok lo-boeng, djadi doega sapona timbangan sikam sai wat didja koekot anakmoe dja patoh bagawoh.

IX. (L.¹).

Sang Haroek rik Ratoe Poedontja¹).

Wat djona nagori sai ongka radja sai galak andontja anak nagorina, radja sidja ongka korbau karai sai salaloe tiloeboek bagawoh dilom nagoriho titoenggal rik korbau hoeloen barih, soemang dja radja sina wat moenih djolma barih ongka korbau kalabai sai sai salaloe toenggal ngoelam rik korbau doe kai radjana, basa oeni kaoenian korbau roewa sa djona titoenggal ladjoe korbau kalabaiho batok ladjoe nganak, golar toehan korbau kalabai sina si Tamboeh Boegoe, basa Ratoe Poedontja pandai korbau si Tamboeh Boegoe kok nganak ladjoe tjakna di si Tamboeh Boegoe Tamboeh Boegoe anak korbau sa anak korbaukoe karana sai ongka korbau bakas sa njak lamon korbau bakas sa makwat tamtoe mak moenih wat anak korbau sa djadi anak korbau sai noetoe korbau kalabaimoe na korbaukoe anak korbau karaikoe dja, aroe poen tjak si Tamboeh Boegoe djak paidja paidja makkoeng kalakala sikandoea palijaklijak padongidongi basa korbau karai nganaknganak malainko sai nganak sadjinongdjingong korbau kalabaiho da, o mak djadi tjak radja boentakna karana korbaukoe sai bakas sai nganak korbauho anak korbaukoe, ladjoe di koenpoelko radja kaoenjin mantori hoebalangna haga katimbang parkarana rik si Tamboeh Boegoe, basa di timbangtimbang doehoen kabijan mak poetoes, roewa harani mak poetoes hingga kok pitoe harani katjah makkoeng ongka kapoetoesan karana haga di kalahho hoeloen si Tamboeh Boegoe wal hal ia bonar nihan sai ongka anak korbau sina, haga di kalahko hoeloen kai radja hoeloen bola rabai, tilijoe Sang Haroek dilom nagori sina, tjak Sang Haroek di djolma sai lijoe limbar di rang radja bak api hoeloen rami di lambahan doe

¹) Medegedeeld door Ratoe Bangsawan uit de doesoen Tjampaka.

radja oedopoen, daâ timbal djolma sai tilijoe ho radja sikamdja parkara rik Sang Boegoe djak pasal korbau, ladjoe di tjoeritakonna sai asalasalna radja parkara ho, basa di dongi Sang Haroek ladjoe tjakna njak pandai moetoesko parkara sidja tjawakoda di kai radja djomoh pagi njak ratong ngadap balijau di lambahanna, ladjoe djolma sina njawako tjawa Sang Haroek di radja, pajoe simbat doe balijau djomoh pagi ija koetoenggoe didja, kok djomoh pagona wat wantji poekoel dalapan makkoeng Haroek ratong, di toenggoe radja kok poeas tapi Sang Haroek makkoeng ratong hoda sahingga kai radja kok boetong mak katangoeng karena kok kapoeasan noenggoe-toenggoe, wat wantji poekoel roewa bolas Sang Haroek ratong lokok badanna dja bola litar dipoelikina rik rah djadi roepana bola sijau-sijau kaenjin, basa toenggoek ladjoeda ia njoembah soedjoet di koekoet doe kai radja, basa di lijak radja Sang Haroek na kok wat disan ladjoeda radja Ratoe Poedontjana boetong sambil tjakna bakapi nikoe lambat ratong lajon njak patjal hambamoe bapakmoe noenggoetoenggoe nikoe didja, aroe poen tjak Sang Haroek sikan-doewa salah nihan sikandoewa dja djona kok haga djak pagi ratong didja tapi sikandoewa dja pagi sa djak mangsa halangan sai balak ondjak andoekoeni bapak nganak adja dija badan sikandoewa dja lokok kobok bak rah, basa di dongi Ratoe Poedontja tjawa Sang Haroek sai saponaho ladjoe ija marah mak katangoeng sambil tjakna apija tjawamoena mak nikoe kok lawangan mak kalakala bakas nganak, toewon nihan poen timbal Sang Haroek, ai Sang Haroek tjak radja alang paboehoenganmoe dja nikoe dja lamon nikoe lokok paboehoengan sapodjada nikoe koekajon gantoeng mari hatikoe loewas loewas, simbat doe Sang Haroek lamon sikandoewana salah tjak goesti sikandoewa kiloe hampoen di koekoet goesti lamon lamon api dapok sikandoewa noempang ngoelihoelih, api ija tjak radja, tjak Sang Haroek api makwat kalakala nihan bakas nganak, makwat timbal doê Ratoe Poedontja mak kalakala, tjak Sang Haroek lamon sapona tjak goesti poen hortina anak korbau saidjadi parkarasa lajonda anak korbou goesti pohngon karena korbau goesti pohngonna bakas malainko sai kodau anaksa Si Tamboeh Boegoedja hadot korbauna kalabai, sinada sai haga sikandoewa tjawako di goesti noetoe timbangan goesti pohngon posai anak korbau sai djadi parkarasa doeman Si Tamboeh Boegoe dja nihan, basa Ratoe Poedontja andongi tjawa Sang Haroek sapona ho ladjoe ija ngarasa lijom ladjoe tjakna di Si Tamboeh Boegoe lamon sapona anak korbau-ho anak korboumoe nihan akoekda bakmoe.

X. (L.¹).Tjoerita anak radja tolœ mikolpah¹).

Wat anak radja tolœ mikolpah bapakna kok mati indokna kok mati moenih, ka toloetolœ tijanna sai mak onga djadi radja karana mak onga pangadjaran, moeni-moeni doewit paninggal bapak tijanna djona bola djadi tijan bolau boentoe mak moenih onga pantjarian, djadi tjak doe sai toeha kita djoealko koersi rik midja haga goewai pamongan kita, basa bola doewit doe tijan sina boedjoe-wal moeloh barang sai barih saporti lampoe garoeboek poti tiladjoe di sai barihbarih moenih, moenimoeni barang isi lombahanho bola, wat soewatœ koetika tjawa da anak radja sai toehaho adik, djadi ganta barangbarang kita dja kok bola ngamanda pai koeti njak haga lapah boesopok bolandja, djaksan lapah jona djona liba hoelœ mak onga pamangsan, wat tolœ boelan ja moelang, toenggoek di lombahan tjak kolpahna apida sai pamangsanmœ kijai ondjak lapahho, djadi simbatna mak onga mih ja pamangsankœ lapahlapah wat njak pahalœ kambing bola doe bolak tisoekot di langik, djadi tjak doe kolpahna sai panongah mak ombihna kijai nikoedja paboehoengan lamon saponan nonti njak lapahho, ladjoe da ja lapah, wat sai boelan ja moelang makwat onga moenih pamangsan, basa ja ratong di lombahan tijan tjak kolpahna sai boengsoe api da sai pamangsan moena kijai, tjak doe anak radja sai panongahho njak lapoh sidja watda pamangsankœ njak midormidor pahalœ howi sanga roempoen habis tidjangtidjang sahinggona ngoera howiho tisoekot di langik, basa di dongi adikna tijan kijaina sai roewaho mih boekalakar bagawoh boeronggoet ja lidjoeng rogoh, mak moenih ja tjakak, djadi tjak kijaina djakpa nikœ adik, simbatna njak djak lapahlapah dilom nogori sa djolma habis rami andongi gondang raja tjawa hoelœn bodok di Mokah, basa di dongi tijan kijaina ladjoe tjak tijan alang sai haga paboehoenganmœ dja lamon ja wat nihan mak ombihna mak sikam dongi djak lombahan sa, tjak doe adikna tomon nihan kijai dapok di oelihoelih koeti di djolma lamon di pasar todoehkœ bawakna joda bawak kambing sai di halœ kijai balak, api sai haga panjidakna tjak doe sai panongah, simbat sai boengsoe joda sai hoewi di haloeho, tjak doe sai toeha soenipa gila boenjina, tjak si boengsoe boenjina sapedja boeh.... oeng boeh... oeng... lamon di taboeh

¹) Medegedeeld door Dalam Anoem uit de doesoen Kangkoeng (Tjampaka).

hoen risokrisok boenjina boehoeng boehoeng, basa radoe si boengsoe boetjoerita tjak doe sai toehaho radoe lamon saponā radoe hortina kitana kok djamadjama pintor porda sitodoehan di kalakar, basa kok djomoh pagina tjak sai toeha di adikadikna pai kita lapah kita amboediboedi ko hoeloen karana kita haga boedagang mak si moedal, djadi simbat adikna mai idja haga amboediboedi ko hoeloen salang ompai kita tolōe pordaporda mak onga tinodoeh kok sihaloewan api lagi hoeloen sai barih kamoedo, djadi api sai haga tjara kita njopok pamongan tjak sai toeha, api sai haga akal tjak sai boengsoe haga njopok doewit haga boemoedal.

XI. (B.).

'Andaj - 'andaj sang-kantjil ngan sang-sětoewě¹⁾.

'Adě sotiḡ bēroedoe ngibal 'ndaqnjě dij'ě noempoe doeson radjě, dang bēroedoe bēdjalan 'itoe mangkě dij'ě bētēmoe ngan sotiḡ 'ikan poengkōt, satě 'ikan poengkōt nginaḡ bēroedoe bēdjalan 'itoe ladjoe dij'ě bēkatě 'aj kantjēkoe kan kēmaně, timbal bēroedoe 'akoe 'ini kan noempoe doeson radjě, katě poengkōt poelě kaloe 'mbaq 'ini 'iloqlah kitě doewě noempoe doeson radjě, ladjoe bēdjalanlah djēmě doewě 'itoe noedjoe tēmpat njě di kēndaqnjě, 'ndiqdě lamě dij'ě bēdjalan 'itoe mangkě bētēmoe poelě ngan sotiḡ kantjil, satě tēkinaḡ lih kantjil bēroedoe ngan poengkōt bēdjalan 'nggari dij'ě ladjoe dij'ě mēristě katēnjě 'aj kantjēkoe bēroedoe ngan poengkōt kēmaně, timbal poengkōt ngan bēroedoe kami doewě 'ini kan noempoe doeson radjě kaloe kirēnjě kantjēkoe galaḡ miloe kami 'alangkan 'iloqnjě 'ndi 'orang doewě iloqlah 'orang tigě, timbal kantjil pajoe, ladjoe bēdjalan poelě dij'ě 'orang tigě, 'ndiqdě lamě dij'ě bēdjalan bētēmoe ngan kēpinding, mangkě diristě lih kēpinding 'aj kantjēkoe bētīgě kēmaně, timbal bēroedoe ngan poengkōt ngan kantjil kami 'ini 'ndaḡ noempoe doeson radjě kaloe kaba galaḡ ngoesir kami 'alangkah 'iloqnjě 'ndi 'orang tigě 'iloqlah 'orang 'mpat, timbal kēpinding kaloe 'mbaq 'ini pajoe, ladjoe dij'ě bēdjalan 'orang 'mpat, kirě-kirě sēdjam dij'ě bēdjalan bētēmoe ngan tikos ngan doeri 'oelat ngan sang-sětoewě, mangkě di ristě lih tikos ngan doeri 'oelat ngan sang-sětoewě katēnjě kēmaně pēdjalanan kantjēkoe 'orang 'mpat, kami 'orang

Verklaring: i, de „i” tusschen de „i” in „kies” en „ik”; o, de „o” tusschen de „o” in „door” en „dor”; r, de brauwende „r”.

¹⁾ Medegedeeld door Soendjoeng uit de Sēmēndě.

'mpat 'ini 'ndaq noempoe doeson radjě, katě doeri 'oelat ngan tikos ngan sang-sětoewě pęgi kami ngikot, djawab djěmě 'orang 'mpat pajoe 'ndi 'orang 'mpat 'iloqlah 'orang toedjoh bėdjalan, 'orang toedjoh bėtėmoe ngan poejoh ngan tėlėgoe, mangkě di ristě lih tėlėgoe ngan poejoh kėmaně kantjėkoe bėtoedjoh, djawab djěmě 'orang toedjoh 'itoe kami 'orang toedjoh 'ini 'ndaq noempoe doeson radjě kaloe kamoe 'orang doewě galaq ngoesir kami 'iloq bėnar 'ndjadi 'orang sėmbilan, ladjoe bėdjalan poelě dijě 'orang sėmbilan, (ė)'ndiqdė lamě dijě bėdjalan bėtėmoe ngan tėmpat njě di kėndaqin-jě, kirė-kirė tėngah djam lagi sampaj kėdoeson radjě kėrně lah kėdėngaran banjaq 'ajam bėkoekoq, katě kantjil 'mbaq 'ini 'arongnjě kan sampaj lah kitě kėdoeson radjě kaloe 'mbaq 'ini kitě misti malam masoq kėdalam doeson radjě mangkě djangan dikėta-hoe'i mandoesijě kitě 'ini 'ndaqlah 'adě kėpalaqnjě dan sapě pėngator pėkėrdjě'ān sorang-sorang, katě sang-sětoewě 'akoe 'ndjadi kėpalaqnjě 'akoe gagah dan bėrani kantjil kandi q pėngator pėkėrdjě'ān sorang djěmě, kaloe 'akoe 'ndjadi toekang pėngator katě kantjil sādakdė kamoe 'ini kan koe'atorlah ngan koe(ė)'ndjoq pėnggawij'ān sorang kamoe, nah kaba kėpinding masoq kėdalam badah radjě tidoq kaba gigit bini radjě 'itoe, tėlėgoe di 'oedjong palaq radjě kaba kėntoti radjě 'itoe dan poejoh di dapor kaloe radjě kan ngambiq 'api dan ngidopkannjě mangkě kaba poeporkan tanah di dapor 'itoe, bėroedoe ngan poengkot masoq kėdalam sambang satě radjě 'ataw bini radjě kan bėroesap mangkě kaba 'antol 'idongnjě, sang-sětoewě noenggoe di doewarě roemah radjě, doeri 'oelat noenggoe di pangkal tanggě radjě, 'akoe di bawah roemah radjě, 'aripon malamlah mangkě sėgalě djěmě tadi ladjoe masoq kėdalam doeson radjě noerot katě kantjil 'itoe, kėbėnaran radjě lah tidoq, mangkě kėpinding gigit badan bini radjě tėlėgoe ngėntoti radjě, bini radjě lisah sadjě dijě tidoq katě bini radjě toe'apě 'nggigiti 'akoe 'ini njėlitnjit, bėkatě poelě radjě toe'apě boesiq bėnar 'ini, katě radjě poelě ngidopkan 'api, satě bini radjě kan ngidopkan 'api di dapor mangkě poejoh ngėlėporkan tanah di dapor, bini radjě 'itoe 'ndiqdė tahoe lagi nginaq kėrně dijě lah kėmpėnan, ladjoe dijě ngambiq sambang (ė)'ndaq bėroesap ladjoe di 'antolnjě lih poengkot ngan bėroedoe loekėlah 'idong bini radjě, bini radjě 'itoe marah bėnar laloe dijě mantaw radjě 'oej 'oej 'ntjoe-goqlah 'idongkoe lah loekě, radjě 'itoe 'ntjoe-goqlah ladjoe dijě bėdjalan kėloew'ār doewě bėlaki satėkan 'mboeka q doe(w)'arě ladjoe ditėrabangi sětoewě radjě doewě bėlaki bini 'itoe matilah, satě radjě lah mati mangkě tikos 'nggari sang-kantjil ngatėkan doewit lah doewě

pėti di rikriknjē, satē kantjil nēngar katē tikos 'mbaq'itoe ladjoe dijē bēkatē pēgi 'akoe nindjawnjē, timbal tikos pēgi, sang-kantjil 'nggari pėti 'itoe di kinaqinjē 'adē nijan doewit 'itoe, ladjoe di 'angkotnjē kēloewar koetē doewē pėti 'itoe dan di badjikkannjē hanjē di(ē)'mba-djikkannjē 'itoe 'ndiqdē gi sētjoempōq hanjē di'agih-'agihnjē, satē 'oedē di 'angkotnjē doewit 'itoe kaloewar koetē mangkē sēgalē kawannjē 'itoe dang 'mbagi rētē radjē, mangkē kantjilpon datanglah, njēlah kantjil bēkatē katēnje aj 'arongnjē kamoe sēdakdēnjē 'ini dindaq ngēndjoq 'akoe bagijan, sang-sētoewē nimbal kaba kantjil 'ndiqdē kan rōlih bagijan sabab kaba 'ndiqdē pajah bēgawi kami ini pajah kiamatan njē sēpatotnjē lēbih bagijan kēpinding tēlēgoe ngan 'akoe 'amon 'ndiqdē kami 'ndiqdē mati radjē, timbal kantjil 'mbaq-manē kamoe ngatēkan 'akoe 'ndiqdē pajah bēgawi 'akoe di bawah roemah ndiqdē lēmaq kamoe di poetjoq roemah sēnang ki'amatan, pikiran kamoe 'akoe di bawah roemah 'ndiqdē 'adē goenēnjē 'aj banjaq bēnar goenēnjē 'oempamēnjē adē mandoesijē dēngan gantjang 'akoe ngēndjoq tahoe padē kamoe 'mbaq'ini kamoe dindaq poelē ngēndjoq bagijan, ladjoe diēndjoqnjē lih sang-sētoewē bagijan njēlah sabok sotiḡ, ndiqdē lamē datang tikos lah 'oedē nindjaw pėti doewit doewitnjē lah 'ndiq nginaqnjē lagi ladjoe di 'adoekannjē 'nggari sang-sētoewē, satē sang-sētoewē nēngar katē sang-tikos 'mbaq'itoe ladjoe dijē bēkatē 'nggoq nijan, timbal tikos 'nggoq nijan kaloe bisan 'ndiqdē pērtjajē pajlah 'ikotkan 'akoe masiḡ 'adē 'ngkas tatalnjē koerikrik tadi, katē sang-sētoewē kēmanē dijē doewit 'itoe tantoe sidjēhanam 'inilah maling doewit 'itoe sambil dijē noendjoq kantjil, kantjil 'ndjawab 'aj, 'aj tjoekah pikir lih kamoe kamoe dang ribot 'ndaq 'mbagi rētē radjē inilah mangkē 'akoe na'iq kēroemah 'akoe 'inilah 'ndiqdē dapat bagijan kini njangkē 'akoe maling poelē 'aj djēhanam nijan kamoe 'ini boekan 'akoe njē djēhanam kaloe 'akoe boekan malingnjē galaq 'akoe bēsoempah, dēmi 'Allah 'ndiqdē kaba 'inilah malingnjē kaba dindaq 'mbaliqkannjē kaba koemakan katē sang-sētoewē, katē sang-kantjil 'akoe 'ndaq kajiq djērang, ladjoe bēdjalan kantjil 'itoe kēloewar koetē hanjē tikos ngiring 'ndi bēlakang kantjil, mangkē kantjil ngambiq sēpoendjin 'ndi doewit njē banjaq 'itoe, satē tēkinaq lih tikos kantjil ngambiq doewit 'itoe ladjoe dijē bēkatē kaba nijan ngambiq doewit 'itoe 'awas kaba kabalah koe'adoekan ngan sang-sētoewē, nimbal kantjil pēgi, 'ndiqdē lamē tikos bēdjalan 'itoe mangkē sampajlah tikos 'itoe kadapan sang-sētoewē, njēlah di katēkannjē lagoenjē kantjil 'toe, satē sang-sētoewē nēngar katē tikos 'mbaq'itoe ladjoe dijē 'nggari kantjil, satē sampaj kadapan kantjil ladjoe dijē

békate njélah nijan kaba maling doewit itoe kaloe kaba 'ndiqdê ngakoq kaba koepadjoh, kantjil nimbal sambil kêtakotan waktoe 'akoe pëgi kajiq tadi mangkê 'akoe tërampoh ngan doewit sêpoendjin 'ini barangkali Toehan kasihan di'ëndjoqnjê 'akoe doewit boekannjê 'akoe maling, mangkê kantjil 'mbataq sang-sêtoewê kê'oemê mandoesijê njê 'adê pandog 'api, katê kantjil 'aj bisan pajlah kitê tidoq kêsitoe paraq pandog 'api 'itoe mangkê kitê 'angat djoegê, timbal sang-sêtoewê pajoe, ladjoe kantjil ngan-sêtoewê 'itoe tidoqlah di sitoe ladjoe tēkēlap, kantjil 'ntjoegoqlah di tjoegoqkannjê sang-sêtoewê 'itoe hanjê 'ndiqdê ngētahoei, mangkê di 'ambiqnjê barē lih kantjil ladjoe di tjētjalkannjê kēkēting sang-sêtoewê sang-sêtoewê tēkēdjot sabab kēsakitān, ladjoe dijê bēkatē 'aj kaba 'inilah njilap kētingkoe, djawab kantjil 'ndiqdê bisan hanjê 'adē 'akoe nēngar mandoesijê 'ndaq nimbaq bisan ladjoe koetjoeqokkan bisan 'itoelah barangkali njê njakītlah bisan, katē sang-sêtoewê poelē djangan pēmboehong bisan koepadjoh kēlē, katē kantjil 'aj bisan 'akoe 'ndaq kajiq sētampor ladjoe bēlarilah kantjil, satē tēkinaq lih sang-sêtoewê kantjil bēlari 'itoe ladjoe di 'alawnjē, hanjē kantjil masoq kēpēmētong tēbat mandoesijē kēring, sang-sêtoewē noerōt poelē masoq tētapi satē masoq dijē 'ndiqdē tahoe lagi ladjoe, 'ndiqdē tahoe lagi 'oerōng sang-sêtoewē matilah sēsēpit, mangkē kantjil sēnang moesohnjē mati.

XII (B.).

'Andaj - 'andaj sang-sêtoewê ngan manoesijê. ¹⁾

'Ini 'andaj-'andaj moelēnjē 'ndi pojang Sangboetē Toeroe pojang Sangboetē Toeroe 'ini moelaj 'ndi dēnijē 'ndjadi dijē lah 'adē, sēpandjang tjērītē pojang Sangboetē Toeroe 'ini sēgalē 'iwan 'ataw manoesijē njē doeloe sēkali di 'idopkan lih Toehan njélah sêtoewē, 'oedē sêtoewē mangkē gadjah, 'oedē gadjah mangkē manoesijē, noerōt sēpandjang tjērītē pojang Sangboetē Toeroe 'ini 'aloe Toehan kan lēpaskan samē sēkali 'iwantoe, mangkē bētanjē Toehan katēnjē haj sêtoewē kaba 'ndaq toenaq di manē, djawab sêtoewē 'akoe 'ndaq toenaq di 'oetan, katē Toehan kaloe kamoe 'ndaq toenaq di 'oetan kamoe kan dikoerangi sipat njélah 'idong kaba kan di tēboq 'ndiq tahoe ngēmbaw hanjē kaba kan di'ëndjoq 'ilmoe dikit kaloe kaba kan ngadjarkannjē djangan sēkali didēngar manoesijē kaba kalah ber'akal ngan dijē,

¹⁾ Medegedeeld door Anggoes uit de Sēmēndē.

'oedě 'itoe Toehan bétanjě ngan gadjah haj gadjah kaba 'ndaq toenaq di maně, djawab gadjah 'akoe 'ndaq toenaq di 'oetan, padě sari pojang Sangboetě Toeroe 'ini bédjalan koetan, sampaj dijě padě goenong badah sětoewě hanjě sětoewě toe dang waktōe 'itoe 'ndiqdě bédijě, ladjoe pojang 'itoe na'iq kajoe njě tinggi, bėlom lamě dijě di poetjoq kajoe 'itoe mangkě datanglah sětoewě kěbawah kajoe badah pojang 'itoe, 'ndiqdě tēbilang banjaqnjě sětoewě 'itoe, pojang Sangboetě Toeroe kětakotanlah, lah 'oedě koempol sěgalě sětoewě 'itoe, mangkě datang soti q sětoewě njě gědang bēnar dan gagah 'arongnjě, sětoewě toe njě mēndapat 'ilmoe 'ndi Toehan doeloe, satě dijě sampaj kadapan sětoewě njě banjaq 'itoe ladjoe dijě bēkatě tjekah tjakari di bawah goenong 'ini kaloe 'adě manoesijě sabab 'akoe 'ndaq ngadjarkan 'ilmoe kitě 'ilmoe 'ini 'ndiqdě kēně didēngar manoesijě, sěgalě sětoewě 'itoe noendoqkan palaqnjě ladjoe 'ntjakari manoesijě, 'ndiqdě lamě sětoewě 'itoe baliq poelě ngatēkan 'ndiqdě bédijě manoesijě, radjě sětoewě 'itoe ngadjarkan 'ilmoenjě sěgalě 'ilmoe 'itoe didēngar lih poejang Sangboetě Toeroe, 'oedě di ngadjarkan 'ilmoe 'itoe mangkě 'adě soti q njě ngakoq dirinjě gagah dan bērani, ngatēkan dijě 'ndiqdě kan takot ngan manoesijě, bini sětoewě 'itoe bēkatě djangan 'mbaq 'itoe tantoe lēbih gagah manoesijě kērně manoesijě banjaq 'akal, bétanjě sětoewě njě gagah tadi manoesijě njě benar gagah, djawab bininjě 'a'oe, katě sang-sětoewě njě gagah 'itoe poelě pajlah kitě 'ntjakari manoesijě njě gagah 'itoe, djawab bininjě pajlah, ladjoe bédjalan 'ntjakar manoesijě, lom lamě bédjalan bētmoe ngan manoesijě dang ngambiq 'oewi, satě tēkinaq lih manoesijě sětoewě mēnggari dijě ladjoe di'oetjapnjě 'ilmoe pēngēndjoq pojang Sangboetě Toeroe, sětoewě 'itoe tēngangě hanjě dijě bēkatě kamoe manoesijě gagah nijan, djawab manoesijě 'a'oe, kaloe 'mbaq 'itoe pajlah bēlagě katě sětoewě, djawab manoesijě pantangan kami bēlagě kamoe 'orang doewě 'akoe sorang 'ndaq bēdoewě poelě kaloe kamoe galaq ngan bēlagě tinggallah kamoe di sini 'akoe kan mantaw binikoe, djawab sětoewě pajoe, katě manoesijě poelě mangkě 'akoe pērtjajě kamoe kan di likos, djawab sětoewě pajoe, ladjoe di likosnjě lih manoesijě, 'oedě di likos mangkě djēmě 'itoe tjětjatjaq kan baliq, padě hal dijě mēntjabot pisaw ladjoe njēmbēlih doewě sětoewě 'itoe, sětoewě mati galě.

XIII. (B.).

'Andaj - 'andaj djamboe 'mbaq koelak¹⁾.

Padé sari bédjalan doewě 'orang daq kětjiq kětengah bēloekar 'ndaqnjě njenang njenangkan 'atinjě, tibě-tibě bětēmoe dijě ngan sēbatang djamboe, mangkě 'adingnjě bēkatě katěnjě 'aj kakang pajlah mintaq 'ambiqlah 'akoe djamboe 'itoe bēsaq bēnar 'adě tjaq 'mbaq koelak, kakangnjě nimbal haj 'adīngkoe nanti koedaj djērang, 'ndiqdē lamě datang sotik toepaj 'arongnjě dijě kan ngambiq djamboe 'itoe, satě tēkinaq lih kakangnjě toepaj 'itoe datang ladjoe dijě bēkatě katěnjě 'aj toepaj toelōng 'akoe 'ambiqkan djamboe 'adīngkoe 'itoe, djawab toepaj maně dijě, 'itoe dijě katěnjě toelōng 'oembankan kandi q 'adīngkoe, toepaj 'itoe bédjalanlah kēbadah djamboe 'itoe, 'arongnjě boekan toepaj 'itoe kan ngoembankan djamboe 'itoe hanjě di padjohnjě, 'ndiqdē lagi 'arapan dak kětjiq doewě 'itoe ladjoe dijě bédjalan, 'ndiqdē lamě dijě bédjalan bětēmoe ngan soempit, bēkatě njě kakaq ngan soempit, soempit pajlah mintaq soempitkan toepaj toepaj dindaq 'mbaliqkan djamboe 'adīngkoe, djawab soempit galaq dēngan koesoempit, doewě daq kětjiq 'itoe bédjalan poelě bětēmoe ngan poentōng, bēkatēlah njě kakaq ngan poentōng, poentōng pajlah mintaq pēnggal soempit soempit dindaq njoempit toepaj toepaj dindaq 'mbaliqkan djamboe 'adīngkoe, djawab poentōng galaq dēngan koepēnggal, bédjalan poelě daq kětjiq 'orang doewě 'itoe bětēmoe ngan 'api, bēkatě njě kakaq ngan 'api 'api pajlah silap poentōng poentōng dindaq mēnggal soempit soempit dindaq njoempit toepaj toepaj dindaq 'mbaliqkan djamboe 'adīngkoe, djawab 'api galaq dēngan koesilap, bédjalan poelě daq kětjiq doewě 'itoe bětēmoe ngan 'ajiq, bēkatě njě kakaq ngan 'ajiq, 'ajiq pajlah mintaq sēmbōri 'api 'api dindaq njilap poentōng poentōng dindaq mēnggal soempit soempit dindaq njoempit toepaj toepaj dindaq 'mbaliqkan djamboe 'adīngkoe, djawab 'ajiq galaq dēngan koesēmbōri, daq kětjiq doewě bēradīng 'itoe bédjalan poelě bětēmoe ngan goenōng, bēkatě njě kakaq ngan goenōng, goenōng pajlah mintaq 'mpang 'ajiq 'ajiq dindaq njilap poentōng poentōng dindaq mēnggal soempit soempit dindaq njoempit toepaj toepaj dindaq 'mbaliqkan djamboe 'adīngkoe, djawab goenōng galaq dēngan koe'ēmpang, doewě daq kětjiq 'itoe bédjalan poelě bětēmoe ngan kēbaw, kēbaw pajlah mintaq tjēroegoh

¹⁾ Medegedeeld door Rahimat uit de Sēmēndě.

goenong goenong dindaq ngempang 'ajiq 'ajiq dindaq ngembori 'api 'api dindaq njilap poentong poentong dindaq manggal soempit soempit dindaq njoempit toepaj toepaj dindaq 'mbaliq kan djamboe 'adinkoe, djawab kebaw galaq dengan koetjeroegoh, doewë daq këtjiq 'itoe bédjalan poelë bëtëmoe ngan tali, bëkatë një kakaq ngan tali, tali pajlah mintaq nali kebaw kebaw dindaq 'ntjéroegoh goenong djawab tali galaq dengan koetali, 'abislah 'arapan daq këtjiq 'itoe ladjoe bédjalan bëtëmoe ngan tikos, tikos pajlah mintaq riqriq tali tali dindaq nali kebaw, djawab tikos galaq dengan koerikrik, djawab 'anaq 'itoe dindaq dan sêdot, ladjoe bédjalan poelë dijë bëtëmoe ngan koetjing 'oetan, 'aj koetjing galaq dengan makan tikos, djawab koetjing manë dijë, katë daq këtjiq 'orang doewë 'itoe, 'itoe dijë pajlah kitë bédjalan sësamë, satë tikos kan ditërabangi lih koetjing mangkë tikos gantjang 'ndaq mërrikrik tali, satë tali kan di rikrik mangkë dengan gantjang dijë 'ndaq ngëbat kebaw, satë kebaw kan di këbat dengan gantjang dijë kan tjéroegoh goenong, satë goenong kan ditjéroegoh dengan gantjang dijë 'ndaq ngempang 'ajiq, satë 'ajiq kan di'empang dengan gantjang dijë 'ndaq njembori 'api, satë 'api kan di sëmbori dengan gantjang dijë 'ndaq njilap poentong, satë poentong kan di silap dengan gantjang dijë kan manggal soempit, satë soempit kan di panggal dengan gantjang dijë 'ndaq njoempit toepaj, satë toepaj kan di soempit dengan gantjang dijë ngoembanan djamboe, katënë na 'ini 'apë djamboe 'adinkoe dengan, daq këtjiq orang doewë 'itoe soekë bënar 'atinjë rolìh djamboe 'anjë djamboe 'itoe lah habis sèpijaq di makan lih toepaj, daq këtjiq 'orang doewë 'itoe makan djamboe 'itoe ladjoe baliq.

XIV. (B.).

'Andaj - 'andaj koetjing na 'iq hadji¹⁾.

Dalam sotiq roemah 'adë sotiq koetjing një dang nginaq kësitoe sini 'ndaq nginaq kaloe kaloe 'adë tikos një laloe dalam roemah 'itoe, tapi bë'ari'ari dijë noenggoe disitoe kan 'ntjakaṛ rëdjëki një di-ingininjë 'itoe, 'arongnjë djangan kan rolìh nëngar soewarënjë lagi 'ndiqdë, bëpikir dijë barangkali 'akie 'ini 'ndiqdë kan rolìh rëdjëki lagi kërënë miski 'mbaqmanë soesah pajah 'akal 'ndaq 'ndapatkan rëdjëki 'ndiqdë djoegë dapat, 'aj barangkali djoegë 'akoe 'inilah bëdoesë

¹⁾ Medegedeeld door Abdoerrachman uit de Sëmëndë.

lantaran 'akoe 'ini moelaj 'ndi këtjiq datang këmbaq'ini 'ndiqdë djoegë tobat 'ndi 'mboenq 'iwan 'itoe, sèdëngat 'itoe djoegë koetjing 'itoe bëkatë padë badannjë, katënjë barangkali djoegë 'akoe banjaq doesë 'akoe banjaq doesë 'mbaq'ini djoegë 'akoe tobat 'astagë 'astagëpir 'astagëpiroelah, mangkë waktöe 'itoe djoegë bëpoetar jikiran koetjing 'itoe bahwë së 'ilq-'ilqonjë pëgi këmëkah moehonkan tobat këpadë Toehan moedahmoedahan dapat 'ampon doesënjë banjaq 'itoe, 'ndiqdë pikir pandjang lagi bédjalan koetjing 'itoe dengan 'ndiqdë ngingat salah satoenjë di tinggalkannjë, këmānë toedjoe'ān dijë bédjalan 'itoe 'ntah 'ndiqdë këröewan, mangkë moelaj 'ndi 'agri 'itoe lëngit koetjing 'itoe 'ndiqdë këröewan këmānë dijë bédjalan, sèdäkdë tikos dalam roemah badah koetjing 'itoe lëmaq hatinjë bëgëlöt kësitoe-sini 'ndiqdë ngërasë takot 'ndaq dikit djoegë, sijang malam bëkoempol-koempol tēkōs dalam roemah 'itoe kërēnë 'indjiq soekë ditinggalkan koetjing një gagah, 'adë tjaq limë boelan 'oedë koetjing 'itoe mëlëngitkan badannjë mangkë padë sari bëlarilah sotiḡ tikos një bësaḡ 'nggari kawannjë sambil mantaw-mantaw katënjë, 'awas-'awas dëdijam-dijam pajlah kitë 'ntjakar badah bësimbon një 'ilq djēmë toekang ngambiḡ njawë lah datang poelë, mangkë sèdëngat 'itoe djoegë soenilah roemar 'itoe kërēnë sèdäkdë tikos një bëgëlöt-gëlöt dëngan lëmaḡnjë 'itoe lah bëlari këbadah një dja'oh di sitoelah dijë bërasan, katë tikos një bësaḡ 'itoe, 'aj sèdäkdë kitë 'oentong 'akoe gantjang ngëtahoei këdatangan moesoh kitë 'itoe kaloe 'ndiqdë tantoe banjaq ma'ot kitë datang 'ari 'ini, djawab sèdäkdë kantjē-kantjēnjë toe'ape 'itoe, 'aj kaba 'ini bangë bënar katë tikos bësaḡ koetjing kampang doeloe lah datang poelë 'itoelah mangkë koekatëkan 'awas-'awas, tapi 'akoe hiran djoegë mikirkan këdatangan moesoh kitë sèkali 'ini kërēnë la'in bënar pëka-kasnjë dan lagoenjë tjoekeh, dëngarlah 'ilq-'ilq këlë koetjërītëkan halnjë ngan kamoe sèdäkdënjë, mangkë sëgalë tikos-tikos 'itoe dijam 'ndaq nëngarkan tjërītë tikos bësaḡ 'itoe, katë tikos bësaḡ 'itoe tadi 'akoe bédjalan-djalan dalam biliḡ roemah 'itoe 'ndaq 'ntjakar kaloe-kaloe 'adë padjohan një lëmaq, 'ndiqdë lamë 'akoe bédjalandjalan 'itoe mangkë tërampoh 'akoe ngan koetjing 'itoe 'anjë dijë dijam sadjë, mangkë katë tikos një banjaq 'itoe 'astagë tërampoh-tërampoh 'oentong bënar 'ndiqdë mati, katë tikos bësaḡ 'itoe mis mati 'akoe tadi hiran-hiran dijë dijam sadjë tjarë djēmë 'alim, 'aj matjam 'itoe koekinaḡ, koekinaḡ koetjing 'itoe doedoḡ 'mboengkoḡ dëngan bédjoe-bah pandjang dan bësorban bësaḡ dan ngëtjaḡkan sotiḡ mësëbiḡ dijë dijam sadjë 'ndiqdë nginaḡ sitoe sini 'anjë moelotnjë një bëringgot

mëmbatjê kitab tjarê djëmê 'alim, nëngar tjëritê 'itoe dijam lah sêgalê tikos 'itoe sambil bëpikir, sëtampor bëkatê tikos banjaq 'itoe sambil têtawê-tawê rami-rami kē'indjiq ān katēnjê, lah 'oedê hadji lah 'oedê kēMëkah 'ndiqdê kan 'mboengh kitê lagi dijê lah tobat 'oentong-'oentong, mangkê katê tikos bësaq 'itoe 'akoe pikir 'mbaq 'itoe djoegê tapi soenggo matjam 'itoe 'ndiqdê tahoe kitê toe'apê kēndaqnjê, djawab tikos banjaq 'itoe 'aj 'itoe 'ndiqdê 'ndaq takot kitê tantoe dijê dindaq lagi ngambiq njawê sêdakdê kitê kërēnê dijê lah tobat ngan Toehan, 'oedê tikos-tikos 'itoe ngoemong-ngoemong, mangkê bëlarī-larīlah dijê masoq roemah badah koetjing 'itoe dëngan 'ndiqdê ngërasê takot 'inggê kēkadang tërampoh kēkadang digëlōtinjê, tapi koetjing 'itoe dijam sadjê sêpërti 'ndiqdê galaq nginaq 'iwan 'itoe lagi, mangkê pikir sêdakdê tikos-tikos 'itoe soenggo-soenggo dijê lah tobat lah na'iq hadji kërēnê 'ndaq dikit 'ndiqdê bërobah 'imannjê 'mpoq 'mbaqmanê djoegê di paraq'i dan di gëlōti, bolih djadi djoegê dijê lah bë'ilmoe njê tinggi barangkali djoegê dijê, 'ini kan 'ndjadi goeroe sêdakdê koetjing, 'aj 'alangkah lëmaqnjê kitê kaloe kirēnjê sêdakdê koetjing dalam dëni jê lah 'ndjadi djëmê 'alim tjarê koetjing 'ini, tantoe sêgalê 'anaq tjoetjong kitê këlê sënanng sënanng sabab 'ndiqdê bëdijê moesohnjê lagi, 'apê lagi kaloe kirēnjê tikos-tikos lah banjaq na'iq hadji dan 'ahirnjê barangkali banjaq poelê njê djadi goeroe 'ataw mëndjadi datōq dalam mësëdjid, moelaj 'ndi 'ari 'itoe 'ndiqdê lah dikoeawatirkannjê koetjing 'itoe mëlā'inkan di'ëmpamëkannjê kantjēnjê, padê sari datang soti q 'iwan njê pintar njê bëdamê bëngkarōng datang ngan tikos-tikos 'itoe sërtê dëngan marahnjê katēnjê, 'aj sêdakdê tikos ngapê sangkan sêdakdê kamoe 'ini sêpërti 'ndiqdê 'akal lagi kamoe 'ndaq 'idop 'apê 'ndaq mati kamoe 'ndaq 'idop bëlarīlah kamoe 'ndi sini kaloe 'ndaq mati bënarlah tjarê kamoe, tapi koepikir kaloe kirēnjê 'akoe lambat datang dikit sadjê kësini tantoe 'abis kamoe di makan koetjing kampang 'itoe, mangkê djawab tikos-tikos 'itoe, djangan doeloe 'ngkoewajê 'ndaq marah ngan kami kërēnê kinaqlah koetjing 'itoe boekan sëbarang koetjing dijê djëmê 'alim lah 'oedê na'iq hadji kēMëkah, lah 'oedê kami tjoekah, kami poesi q poesiqlah 'ndiqdê djoegê bërobah 'imannjê, kami pikir barangkali djoegê dijê 'ini kan 'ndjadi goeroe 'ataw datōq dalan mësëdjid, katê bëngkarōng poelê, kamoe sêdakdēnjê 'ndiqdê përtjajê ngan 'akoe, 'mbaq'ini tjoekah kamoe 'atikan 'nbaqmanê 'imannjê bërobah 'ataw 'ndiqdê, mangkê bëngkarōng 'itoe pëgi paraq koetjing njê dang nganggoq-ngangoq 'itoe, sêdakdê tikos ngimbang 'ndi dja'oh 'ndaq nginaq 'mbaqmanê

hal koetjing ngan bēngkarōng 'itoe, satē lah paraq bēngkarōng ngan koetjing njē dang nganggoq 'itoe mangkē bēngkarōng nimbōlkan palaqnjē 'ndi badahnjē bēsimbōn 'ndi bawah dasar, bēbērapē kali bēngkarōng 'itoe mēntjoekah nginaq-nginaqkan badannjē ngan koetjing 'itoe tapi 'ndiqdē djoegē bērobah 'imannjē, mangkē di paraq'injē lagi koetjing 'itoe sambil dijē na'iqna'iqkan palaqnjē 'mbaqtoelah diboewat bēngkarōng kēkadang nimbōl kēkadang ngēlam, bēbērapē lamēnjē poesinglah palaqnjē koetjing 'itoe dan bērobahlah 'imannjē ladjoe dibēlītkannjē matēnjē ngan bēngkarōng, bēngkarōng ladjoe bēramoe badah bēlari, koetjing 'itoe baliq nganggoq-nganggoq sambil ngētjaqkan mēsēbih njē bēsaq, tapi 'arōngnjē nganggoq-nganggoq 'itoe tjoema palaqnjē sadjē hatinjē 'adē mikirkan rēdjēki njē 'li 'ingininjē itoe, satē bēbērapē kali dikinaq'injē bēngkarōng masih djoegē nimbōl-nimbōlkan palaqnjē, mangkē 'ndiqdē kētahoeinjē lagi palaqnjē potih bēsorban bēsaq dan sēdēngat 'itoe djoegē tēlēpas mēsēbih di tangannjē ladjoe nērabangi bēngkarōng, tapi 'apē bolih boewat malang bagi koetjing 'itoe, kērēnē bēngkarōng 'itoe tjalaq dijē 'nggantjang bēsimbōn bawah dasar ladjoe bēlari ngan tikos banjaq 'itoe sambil tētawē 'indjiq lakoe koetjing 'itoe, satē bēngkarōng 'itoe sampaj ngan tikos-tikos 'itoe mangkē katēnjē, 'aj soedarēkoe djangan kamoe moedah pertjajē padē djēmē mēroepēkan dirinjē sēpērti djēmē njē lah tobat 'itoe, kērēnē kēkadang njē mēroepē djēmē ba'iq 'itoe lēbih djahat 'ndi djēmē kēbanjaq'ān.

XV. (B.).

Andaj - 'andaj kantjil dēngan sang-sētoewē.¹⁾

'Adē sēboewah rimbē, mangkē dalam rimbē 'itoe bēmatjam-matjam binatang 'isinjē, mangkē sang-sētoewē di rimbē 'itoe ngadjaq binatang-binatang koempol 'ndaq moewat radjē, mangkē binatang-binatang koempol galē kērēnē lēlamē dalam rimbē belom bēdijē radjē, mangkē katē sang-sētoewē, 'oej kamoe banjaq sapē kan mēndjadi radjē kitē 'ini 'ndaq gagah dan mēlawan di 'ntarē kitē 'ini, mangkē bēkatē gadjah kitē 'ini milih kan mēndjadi radjē tētārōhan koedaj sijapē tētēgoq limaw 'mbaq pērijoq sidjat nēgoq boelat 'itoelah kan mēndjadi radjē, mangkē binatang banjak 'ndiqdē bēdijē nimbāl kan tētēgoq limaw 'mbaq pērijoq sidjat, mangkē bēkatē

¹⁾ De naam van den zegsman is niet vermeld.

tělëgoe 'akoe nēgoq'i limaw 'itoe mēntjakaṛlah kamoe banjaq, ladjoe binatang banjaq mēntjakaṛ limak 'mbaq pērijoq, lah ṛolih limaw 'itoe, mangkē di 'adjong binatang banjaq tēgoq limaw 'itoe dēngan tělëgoe, toe'apē 'ndiqdē tētēgoq lih tělëgoe, satē di kinaq'i binatang banjaq limaw 'mbaq pērijoq 'ndiqdē tētēgoq lih tělëgoe, mangkē sētoewē bēkatē tělëgoe 'ini ngētjaq poentong sadjē kitē kēntōti moelotnjē kitē 'adjong 'ntjangaq galē-galē kitē ngēntōtinjē 'oedim 'itoe kitē lingsikan di 'oedjong rimbē djangan di 'adjong masoq kētēngah rimbē lagi, 'oedim 'itoe binatang banjaq mēpakat (ē)'ndaq 'iloq djadi radjē sang-sētoewē 'inilah kērēnē dijē gagah, lah djadi sang-sētoewē radjē, mangkē sang-sētoewē bēkatē, 'oej kamoe banjaq 'akoe 'ini lah kami didjadikan radjē makanan 'akoe kamoe 'inilah dan pēmakankoe tigē 'ikoq sari, mangkē binatang banjaq 'ndēngar katē radjē sang-sētoewē 'mbaq 'itoe ladjoe bētangisan kērēnē 'ndiqdē kan 'oerong mati di makan radjē, mangkē bēkatē kantjil kaloe 'mbaq'itoe kitē 'ini boewang'oendi kan 'ndjadi makanan radjē mangkē 'ndiqdē 'oepatan, sapē tē'ambiq dēngan boeloh di soerat bawahnjē dengan soerat 'oeloe 'itoelah kan 'ndjadi makanan radjē, 'oedim 'itoe binatang banjaq galaq galē noerōt katē kantjil, tijap 'arilah boewang 'oendi kan 'ndjadi makanan radjē, 'ndiqdē lamē mangkē boeloh bēsoerat 'itoe dapat lih kantjil, satē tēkinaq lih kantjil dijē dapat boeloh bēsoerat, ladjoelah kantjil bēlari masoq rimbē kērēnē takōt kan dimakan radjē, mangkē kantjil bēpikīr 'mbaqmanē 'akoe 'ini mangkē 'ndiqdē mati di makan radjē, lah 'oedim kantjil bēpikīr mangkē kantjil masoq litjaq, lah litjaq'ān moelik-moelik poelē di ēmboewē, lah bēlēpong galē badannjē mangkē kantjil nēmōni radjē, satē tēkinaq lih radjē kantjil koelat dan pēnoh lih ēmboewē mangkē radjē sētoewē marah kērēnē lambat nēmōni lah liwat djandjinnjē kan 'ndjadi makanan radjē, mangkē kantjil bēkatē ngan sang-sētoewē, 'oej radjē 'akoe ini lah salah hanjē sangkan lambat nēmōni radjē 'akoe tadi di 'alaw radjē la'in sēmēgi bēsaq ngan kaba badahē di 'oedjong rimbē 'inilah dalam loeboq, katēnjē kaloe radjē kamoe mēlawan 'adjaq sini dijē nanti dan katēnjē djangan ngadjaq binatang banjaq kaloe mēlawan bēlagē samē sorang, mangkē radjē sang-sētoewē marah dan bētanjē di manē badahē dan toendēkan 'akoe 'akoe bēlagē ngan dijē, mangkē kantjil tjētjaq kētakōtan dan noendēkan radjē masoq rimbē, 'ndiqdē lamē mangkē kantjil bēkatē aj radjē ndiqdē lamē lagi kitē 'ini bētēmoe kērēnē badahē dalam loeboq di 'adapan kitē 'ini, mangkē bērēggot radjē sang-sētoewē 'ndamping kēloeboq 'itoe dan di soeboq'i loeboq 'itoe, toe'apē dalam loeboq 'itoe 'ajiq djērēnih kinaq'ān

běbajang radjě 'itoelah, mangkě katě radjě dēdijam kaba kantjil 'akoe 'ndaq 'nggětoq radjě 'itoe kaloe dijě mēlawan kēlē koetjam-bami, mangkě kantjil nginaq sadjě, lah di gětoq lih radjě mangkě katě kantjil tjambamlah radjě kaba 'itoe lah di 'adjaq bēlagě, ladjoe radjě 'itoe tjambami dalam loeboq, toe'apě 'ndiqdē ta'oe 'agi 'ndarat ladjoe mati, 'oedim 'itoe kantjil mandi, lah bantji baliq kantjil 'nggari binatang banjaq, katě kantjil radjě kitě lah mati 'akoe gigit tjoeplingnjě lah 'oedim koetjampaqkan dalam loeboq, mangkě binatang banjaq gēmēmpor 'ndaq nginaq radjě sang-sětoewě lah mati di gigit kantjil, mangkě ditoendēkannjě lih kantjil toe'apě di kinaq'i binatang banjaq lah mati nijan radjě sang-sětoewě 'itoe dalam loeboq, mangkě binatang banjaq bēsoeraq 'indjiq galě ngan kantjil, 'oedim 'itoe kantjil ngoempolkan binatang banjaq 'ndaq moewat radjě kan 'ndjadi gēnti radjě mati digigit kantjil, lah koempol galě binatang banjaq, katě kantjil sapě kan 'ndjadi radjā kitě 'ini pilihlah lih kamoe banjaq, mangkě moepakatan binatang banjaq kantjil 'inilah kan 'ndjadi radjě kērēnē giginjě bisě dan makanannjě boewah 'arě sadjě nēm boewah sari, lah tětāp kantjil djadi radjě mangkě tēlēgoe moepakat ngan boewajě kērēnē tēlēgoe sakit 'ati di lingsikan di 'oedjong rimbě, katě tēlēgoe bēkatě ngan boewajě 'oej boewajě pajoelah kaba boenoh radjě kantjil 'itoe mangkě kaba 'ndjadi radjě 'akoe patjaq baliq kētēngah rimbě, katě boewajě pajoe di maně kantjil 'itoe 'mbaq 'ini, katě tēlēgoe kaba toenggoe sadjě radjě kantjil mandi, kaloe dijě toerōn kaji q kaba sambar kētingnjě roerōt kēdalam 'ajiq, katě boewajě pajoe, 'ndiqdē lamě radjě kantjil mandi, sēdang mandi di sambar boewajě kētingnjě radjě kantjil 'itoe, mangkě katě kantjil gigitlah ranting bētōng boekan kētingkoe kamoe gigit, datang boewajě di koetjilkan kēting kantjil 'itoe, ladjoe kantjil bēlari kēdarat sambil bēkatě 'aj boewajě 'akoe 'ndiqdē kan mati lih kaba kaba 'itoe bojan, dan radjě kantjil tēros bēlari, mangkě boewajě roensing 'aj kantjil kaba 'itoe 'nggoq mati lihkoe, mangkě boewajě masoq rimbě radjě kantjil 'itoe dan boewajě bētanjě padě tēlēgoe toewapě makanan kantjil, katě tēlēgoe makanannjě boewah 'arě, mangkě sēdang boewajě bēdjalan di rimbě bētēmoe dēngan batang 'arě bēboewah dan boewajě bēsimbōn badannjě di timbōninjě dēngan boewah 'arě, mangkě 'ndiqdē lamě radjě kantjil bēdjalan djalan di kinaq'injě boewah 'arě tētjoegom di badah soti q, mangkě radjě kantjil lah sangkě 'ndiqdē kan 'oerōng boewajě bēsimbōn di bawah boewah 'arě, katě radjě kantjil 'akoe pagē'ān sari 'ini nginaq boewah 'arě tēloenggoq di badah soti q 'idang kali tijap dahan 'adě 'ndaq 'oemban,

tēdēngar lih boewajē mangkē di kēpaskannjē sēpajē boewah 'arē bē'amboran, toepē tēkinaq lih kantjil badan boewajē, ladjoe radjē kantjil bēkatē 'aj boewajē bojan kaloe kaba di sini 'akoe kan bēlari, tēros boewajē noetol kantjil 'itoe sambil bēpikir, 'akoe 'ini katē boewajē 'iloq ngadang di djalan moenggōr kaloe kantjil laloe koe-sambar badannjē, mangkē boewajē moenggōr di tēpi djalan nanti kantjil laloe, 'ndiqdē lamē laloe nijan radjē kantjil tētapi 'ndi dja'oh lah kinaq'an boewajē, ladjoe radjē kantjil bēkatē 'idang kali poenggōr pasir djalan 'ini bēdahan ngapēlah 'mbaq 'ini dahannjē 'ndigi bēdijē, satē tēdēngar lih boewajē katē radjē kantjil ladjoe tangan boewajē di rangkaqkannjē, ladjoe radjē kantjil bēkatē 'aj boewajē bojan kaloe kaba di sini 'akoe kan 'ntjakaṛ djalan la'in, tēros kantjil bēlari dan boewajē 'ndjagal dalam rimbē 'itoe, 'ndiqdē lamē boewajē bētēmoe ngan dangaw radjē kantjil, ladjoe boewajē masoq dangaw bēsimbōn, 'ndiqdē lamē radjē kantjil datang pasir dangaw di kinaq'injē 'adē roenot boewajē masoq dangaw, mangkē radjē kantjil bētanjē ngan kantinnjē bēroq tjoekah kaba pantaw dangaw kitē 'ini kaloe 'ndiqdē nimbal lah tjēnki 'adē pēmadē masoq dalamnjē, mangkē tēdēngar lih boewajē katēnjē, 'amōn 'adē binatang mantaw 'ataw radjē kantjil mantaw 'ini kēlē 'akoe timbali kērēnē pēntjinē'an radjē kantjil kaloe dangaw 'ini nimbal di pantaw dijē kan masoq kēdangaw, ladjoe bēroq mantaw dangaw dangaw dangaw, nimballah boewajē oet oet oet, na katē radjē kantjil lah boewajē bojanlah di dalam dangaw 'itoe kērēnē 'ndiqdē kēkalē dangaw bēkatē, 'aj boewajē bojan tinggallah kaba di sini akoe 'ndaq bēlari kētēmpat la'in, mangkē boewajē bētambah panas 'atinjē dan di djagalnjē poelē masoq rimbē, 'ndiqdē lamē bētēmoe ngan goewē radjē kantjil, boewajē 'itoe laloe di masoq'injē goewē 'itoe di tantinjē, 'ndi dalam pikiran boewajē kaloe radjē kantjil masoq kēdalam goewē 'itoe kan di makannjē, 'ndiqdē lamē mangkē radjē kantjil baliq kēgoewē, lah masoq kēdalam di kinaq'injē 'adē loq kēkoenang di dalam goewē 'itoe 'idang kali 'ndiqdē kēkēlah, mangkē radjē kantjil tēkēdjot dalam 'ini goewē barangkali boewajē, lah 'oedē radjē bēpikir di kinaq'injē roenot diloewar goewē 'itoe njēlah 'ngkas boewajē, mangkē katē radjē kantjil 'oej binatang banjaq tjoekah kamoe moewat pandōq di moekē goewē 'ini kērēnē 'akoe 'ini kēdinginan 'ndaq bēdijang, mangkē binatang banjaq ngambiq poentōng moewat pandōq, lah djadi 'api di pandōq 'itoe mangkē katē radjē kantjil 'oej kamoe 'ini 'ndiqdē ta'oe dalam goewē 'ini 'adē boewajē padatkanlah 'api pandōq 'ini kēdalam goewē mangkē boewajē mati, ladjoe binatang banjaq madatkan

'api kédalam goewě, 'ndiqdě lamě boewajě dalam goewě 'itoe 'ndiqdě ta'oe keloewar ladjoe moetong dan tēros mati, mangkě radjě kantjil sēnang 'atinjě 'ndigiq bēmoesoh, 'oedim 'itoe radjě kantjil mēloempat-loempat kērēnē sēnang hati moesohnjě lah mati, dang mēloempat 'itoe tēratjong ngan 'mban boerong pantjong sēkali kēnē boentotnjě tēros kēmoelot ladjoe kantjil mati poelě.

XVI. (B.).

'A n d a j - ' a n d a j s a n g - k a n t j i l s i k o q d a l a m r i m b ē ¹⁾).

Timpoh 'itoe samě sēkali roempot pēkajoe'ān patjaq bēkatě, djadi dalam rimbē kantjil sikōq 'itoe banaq bēbini, djadi katě sang-kantjil 'nggi bininjě 'akoe 'ndaq bēkarang nimbě la'ot kan 'ndjadi nēpongi 'anaq kitě, tēros kantjil 'itoe bēdjalan 'ntjakaṛ kantjě, mangkě betēmoe ngan sēroentōn manaw mangkě katě sēroentōn manaw 'ndaq kēmaně kaba sang-kantjil, mangkě katě sang-kantjil 'akoe 'ndaq bēkarang nimbě la'ot, tēros sang-kantjil bēdjalan ngan sēroentōn manaw, djadi bēdjalan poelě bētēmoe ngan sērēkoh toenggol, lah 'ndjadi 'orang tigě ladjoe bēdjalan bētēmoe ngan sandang tēngkijang, mangkě bēdjalan poelě bētēmoe ngan sētimbě la'ot, katě sētimbě la'ot kēmaně kamoe 'orang 'mpat 'ini, mangkě djawab sang-kantjil kami 'ndaq bēkarang nimbě la'ot, mangkě katě sētimbě la'ot limě ngan 'akoe, tēros bēdjalan 'orang limě 'itoe, djadi limě 'orang 'itoe sampaj kētēloq manggol koening, tēros di moewat poendoq tēgoh sangkan 'ndaq tēgoh kērēnē di sitoe di toenggoe pēnjakit Toekaq bēlakang lagi bēsaq lagi gagah 'ndiqdě bēlawan di tēloq 'itoe, tēros 'orang limě 'itoe tēmalam disitoe gawinjě malam 'ntjakaṛ 'ikan sijang noenggoe pērolihan kan di tapě, mangkělah pētang 'ari katě sang-kantjil sapě noenggoe poendoq kitě kērēnē malam 'ini Toekaq bēlakang datang, mangkě katě sēroentōn manaw 'akoe noenggoe poendoq, lagi manaw lagi koeroentōn kan pēnjakit Toekaq bēlakang, lah malam datang nijan Toekaq bēlakang sambil bēkatě tam gērēntam mintaq tapě sapě dindaq ngēndjoq tapě koetampar palě, mangkě nimbal sēroentōn manaw gampang mintaq tapě datang sini kitě bēlagě koedaj, laloe bēlagě Toekaq bēlakang ngan sēroentōn manaw poewas bēlagě kalah sēroentōn manaw tapě 'abīs di 'ambiq Toekaq bēlakang, 'ari sijang Toekaq bēlakang kisit 'mpat 'orang bēkarang tadi baliq, mangkě

¹⁾ De naam van den zegsman is niet medegedeeld.

sěroentōn manaw bėdjěrom 'nggari 'orang 'mpat itoe 'akoe 'kalah bėlagě ngan Toekaq bėlakang tapě lah 'abis di 'ambiqnjě, djadi sari 'itoe ngoelang napě poelě, 'ari lah pětang bėkatě poelě sang-kantjil sapě noenggoe poendoq kitě malam 'ini, mangkě nimbal sěrėkōh toenggol 'akoe noenggoe poendoq, lagi toenggol lagi koesěrėkōhkan koenōn kan pėnjakit Toekaq bėlakang, 'ari lah malamlah datang nijan Toekaq bėlakang sambil katěnjě tam gěrentam mintaq tapě sapě dindaq ngěndjoq tapě koetampar palě, mangkě katě sěrėkōh toenggol gampang ngěndjoq tapě kitě bėlagě koedaj, těrōs malam 'itoe bėlagě Toekaq bėlakang ngan sěrėkōh toenggol kalah sěrėkōh toenggol tapě 'abis di 'ambiq lih Toekaq bėlakang, 'ari sijang Toekaq bėlakang kisit 'mpat 'orang bėkarang 'itoe baliq, mangkě sěrėkōh toenggol bėdjěrom di malam kalah 'akoe bėlagě ngan Toekaq bėlakang tapě 'abis di 'ambiqnjě lih Toekaq bėlakang, sari 'itoe ngoelang napě poelě, ari lah pětang bėkatě poelě sang-kantjil sapě noenggoe poendoq kitě malam 'ini, mangkě nimbal sandang tēngkijang 'akoe noenggoenjě poendoq malam 'ini, sěbėsaq-bėsaq tēngkijang lagi koesandang koenōn kan Toekaq bėlakang, lah malam datang nijan Toekaq bėlakang sambil bėkatě tam gěrentam mintaq tapě sapě dindaq ngěndjoq tapě koetampar palě, mangkě katě sandang tēngkijang gampang mintaq tapě datang koedaj kěsini 'ndaq bėlagě, laloe bėlagě kalah sandang tēngkijang tapě 'abis di 'ambiq lih Toekaq bėlakang, 'ari sijang Toekaq bėlakang kisit 'mpat 'orang bekarang baliq, mangkě katě sandang tēngkijang 'akoe kalah bėlagě ngan Toekaq bėlakang tapě lah 'abis di 'ambiqnjě lih Toekaq bėlakang, sari 'itoe ngoelang napě poelě, 'ari lah pětang bėkatě sang-kantjil sapě noenggoe poendoq kitě malam 'ini, mangkě katě sětimbě la'ot 'akoe noenggoe poendoq, lagi la'ot koetimbě koenōn kan Toekaq bėlakang, 'ari lah malam datang Toekaq bėlakang sambil bėkatě tam gěrentam mintaq tapě sapě dindaq ngěndjoq tapě koetampar palě, mangkě katě sětimbě la'ot gampang mintaq tapě datang sini koedaj 'ndaq bėlagě, mangkě bėlagě kalah sětimbě la'ot tapě 'abis di 'ambiq Toekaq bėlakang, 'ari sijang 'mpat 'orang bėkarang tadi baliq Toekaq bėlakang lah kisit, mangkě katě sětimbě la'ot 'akoe kalah bėlagě nagan Toekaq bėlakang tapě lah 'abis di 'ambiqnjě, sari 'itoe ngoelang napě poelě, 'ari lah pětang bėkatě sang-kantjil sapě noenggoe poendoq kitě malam 'ini, mangkě katě 'orang 'mpat 'itoe sang-kantjil noenggoe poendoq malam 'ini kěrěně sang-kantjil 'ndaq 'ikan kaloe sang-kantjil dindaq noenggoe poendoq kitě 'oentalkan kěla'ot, mangkě katě sang-kantjil 'akoe noenggoe poendoq kěrěně 'nggoq nijan katě kamoe 'itoe 'akoe nijan 'ndaq 'ikan,

'ari lah pětang 'mpat 'orang 'itoe pēgi bēkarang, 'arilah malam datang Toekaq bēlakang kēpoendoq badah sang-kantjil sambil katēnjē tam gērēntam mintaq tapē sapē dindaq ngēndjoq tapē koetampar palaq, mangkē di djawabnjē lih sang-kantjil, sapē moeni soewarē niniq masoqlah kamoe kēdalam 'akoe lah rindoe 'nggi kamoe kērēnē sēlamē 'ini 'mpaj patjaq 'nggi damē lom tahoe 'nggi roepē kamoe, 'ini kamoe-lah sampaj makanlah kamoe 'ini nasi 'ini goelaj ngan tapē, tēros Toekaq bēlakang makan tapi dikit, 'aj niniq kan dikit poelē niniq makan, mangkē katē Toekaq bēlakang 'aj tjōng 'akoelah kēnjang, lih 'akoe 'ndaq bētēmoe ngan kaba sadjē 'mpat malam 'ini sēgah bēlagē lom bētēmoe ngan kaba, 'inilah bētēmoe ngan kaba makan lah 'oedim 'akoe kan baliqlah, mangkē katē sang-kantjil koedaj niniq kamoe baliq 'akoe 'ndaq bēkirim 'nggari niniq bētinē, katē Toekaq bēlakanig 'ndiq kami kan tapē, mangkē katē sang-kantjil aj niniq boekan 'akoe 'ndaq bēkirim tapē 'akoe 'ndaq bēkirim tēlōrnjē di kasamkan lah 'oedē di masaq 'abang-abang pētjaqnjē, katē Toekaq bēlakang pajoe tjōng manē dijē 'ibatan, mangkē katē sang-kantjil nidoqlah kamoe niniq sambil 'mbēlakang kērēnē 'ndiq tēdjingkaw lih koe bēlakang kamoe tinggi lagi bēsaq, laloe Toekaq bēlakang moelik tēros sang-kantjil ngibatkan barē pasang 'apinjē dang djadi di balot ngan lantōng di balot poelē ngan idjoq tigē kakap di masoqkan kēdalam toekaq bēlakangnjē, 'oedim 'itoe katē sang kantjil niniq kamoe baliqlah, kaloe katēkoe 'oeri kamoe bēlari gantjang-gantjang kērēnē 'mpat 'orang 'itoe kan baliq banjaq 'igē lawan kamoe, mangkē Toekaq bēlakang bēdjalan baliq 'api lah bērasap di bēlakangnjē, katē sang-kantjil 'oeri 'oeri, mangkē Toekaq bēlakang tambah gantjang bēlari 'api di bēlakang bētambah bēsaq, Toekaq bēlakang 'ndaq ngambiqnjē 'ndiqdē tahoe kērēnē 'api 'itoe di toekaq bēlakangnjē, laloe Toekaq bēlakang roeboh tēros mati, mangkē di gari lih sang-kantjil badah Toekaq bēlakan mati 'itoe laloe dibantjinjē 'ngkas 'api 'itoe, mangkē di gigitnjē tjoepling Toekaq bēlakang lih sang-kantjil rangos dikit, 'oedim 'itoe 'ari sijang mangkē 'orang 'mpat bēkarang 'itoe baliq, toe'apē kabar sang-kantjil katē 'orang 'mpat 'itoe, mangkē katē sang-kantjil toe'apē kabar Toekaq bēlakang lah mati koegigit tjoeplingnjē 'itoe, 'itoelah 'nggi kamoe 'orang 'mpat tahoelah gigikoe 'ini tadjam lagi bisē, 'oedim 'itoe 'ari malam tēros tidoq galē sang-kantjil tidoq pasir dapōr, mangkē sangkantjil tjatjaq tēkēlap tjētjēngis giginjē, katē sēroenton manaw pēmboehong gigi sang-kantjil 'ini bisē tjoeakah koetatap ngan 'oedjōng djari na 'ndiqdē sakit 'oedjōng djarikoe katē sēroenton manaw bēdjērōm ngan kantinnjē 'orang tigē 'itoe, 'oedim 'itoe 'orang

'mpat 'itoe tēkēlap, sang-kantjil bangon di'ambiqnjē 'api barē pasang di tēpiqkannjē di 'oedjong djari sēroenton manaw, mangkē sēroenton manaw bēgēraq, barē di pēlantingkannjē lih sang-kantjil kēdapor, sang-kantjil tjatjaq tēkēlap, sēroenton manaw mēkiq tētoelōng-toelōng kēsakitan, ngēntawi galē kantinnjē di poendōq 'itoe sang-kantjil di 'ocgaqkan lih sēroekoh toenggol, katē sang-kantjil ngapē kamoe 'ntjoe-goqkan 'akoe, katē sēroekoh toenggol djari sēroenton manaw 'ini sakit, mangkē katē sang-kantjil 'antanankoe kamoe natap gigikoe kaloe kamoe dindaq ngakoq 'akoe dindaq 'ndjampinjē, tēros ngakoq sēroenton manaw 'nggoq nijan 'akoe natap gigi sang-kantjil, tēros di djampinjē lih sang-kantjil ngan djampi moetōng, lah radoe sakitnjē sēroenton manaw, katē sang-kantjil sēkali lagi djangan kamoe natap gigikoe kaloe kamoe kēsakitan poelē, pagi 'arinjē tēros baliq 'orang 'mpat 'itoe bērambinan, sang-kantjil bēdjalan ngoentaj-ngoentaj, kēmalaman poetjoq tjoerōp tinggi, katē sang-kantjil kēbilē kitē kan tidoq kitē bēdjandji 'akoe kan tidoq di pinggir tjoerōp, kaloe katēkoe kisit 'agi 'akoe kan 'oemban kamoe bēkisit dikit, 'orang 'mpat 'itoe tēkēlap sang-kantjil ngalih di darat, kisit 'agi katē sang-kantjil, tom 'oemban sorang laloe mati, 'mbaq 'itoelah 'mpat kali bētirit-tirit 'abis 'oemban mati galē 'orang 'mpat 'itoe, 'oedim 'itoe 'ari sijang mangkē sang-kantjil tjoempoqkan 'ikan tapē 'ndiq kan bē'agih agi, laloe tēdoedōq kēmban boerōng pantjong sēkali tēros kēloengkongan, laloe mati poelē sang-kantjil 'itoe.

XVII. (B.).

'A n d a j - ' a n d a j k a n t j i l ¹⁾.

'Adē kantjil sikōq sēbisanan ngan sapi lanang bēsaq, badah kantjil bēpēroenggōn di tēpi kēbon dami sapi di loewar kandang kēbon, lah 'adē doewē tigē 'ari kantjil ngan sapi dijam disitoe mangkē sapi madang di tēpi batang 'ari, dang sapi mēlipit-lipit di tēpi batang 'ari mangkē tēkinaq 'nggari boewajē di bambab poenggōr, satē boewajē nginaq sapi njēlah katē boewajē oej sapi toelōnglah 'akoe, 'akoe 'ini kan mati di bambab poenggōr mintaq tjapaq'i poenggōr bambab 'akoe 'ini mangkē kitē sēbisanan, katē sapi pajoe 'akoe kēsijan nginaq kaba, njēlah sapi 'ntjapaq'i poenggōr bambab boewajē 'itoe, dami poenggōr lah tētjapaq katē boewajē 'nggari sapi pajoe

¹⁾ De naam van den zegsman is niet medegedeeld.

bisan kēpalangan bisan kēsijan mintaq toelōng 'antatkan 'akoe kajiq 'akoe 'ini 'ndiqdē patjaq bēdjalan lagi, katē sapi pajoe bisan kan di 'antat, dami lah sampaj kajiq katē boewajē 'nggarī sapi kaba 'ndaq koeboenōh kan koemakan 'akoe 'mbaq 'ini lah lapar bēnar, katē sapi djangan kaloe 'mbaq 'itoe kaba 'ndiq tahoe 'mbalas kasih, katē boewajē 'ndiqdē kaba kan koemakan toelah sambil boewajē 'nggigit kēting sapi 'ndaq di 'adjari masoq kajiq, hanjē sapi gēdang poelē ngadjar kēdarat, dang 'adjar-'adjaran 'adē 'ndaq masoq kajiq 'adē 'ndaq na'iq kēdarat njēlah 'anjot barot 'adas, katē sapi 'oej barot 'adas toelōng 'adati boewajē 'ini, basē 'asalnjē boewajē 'ini tadi di bambab poenggor kajoe mintaq toelōng 'nggarī 'akoe 'ntjapaq'i poenggor bambab badannjē, lah 'oedē koetjapaq'i mangkē koe'antat poelē kajiq, dami lah sampaj kajiq mangkē 'mbaq'ini boewajē 'ini 'ndaq makan 'akoe, timbal barot 'adas 'akoe 'ini barot 'adas 'ndiqdē tahoe 'agi ngadati djēmē, doeloe 'akoe ini timpōh masih didalam tēbat ditētaq djēmē di'ambin djēmē baliq kēdoeson, lah sampaj di doeson di'anjam djēmē diboewat 'adas, lah 'ndjadi 'adas kēkadangan di 'isi djēmē ngan padi kēkadangan di 'isi djēmē ngan nasi, dami 'mbaq 'ini 'akoe lah boeroq lah ditjapaqkan djēmē di'anjotkan djēmē kēbilē 'akoe patjaq ngadati djēmē, katē sapi dami 'mbaq'itoe ladjoelah kaba, lah 'adē tigē 'ari kantjil 'ndiqdē bētēmoe ngan pēbisanannjē sapi, njēlah kantjil pagē'ān lih 'ndiqdē nginaq pēbisanannjē, njēlah kantjil 'ntjakari pēbisanannjē, 'ndiqdē lamē bētēmoe di pinggir batang 'ari dang 'adjar-adjaran ngan boewajē 'adē 'ndaq na'iq kēdarat 'adē 'ndaq masoq kajiq, katē kantjil ngapē bisan kamoe doewē 'itoe, katē sapi basē 'akoe kēmari noelōng boewajē di bambab poenggor kajoe, lah 'oedē koetjapaq'i 'ndaq 'antat kajiq, dami lah sampaj kajiq mangkē boewajē 'ndaq makan 'akoe poelē mintaq bisan toelōng 'adati boewajē 'ini, katē kantjil 'akoe galaq ngadati kamoe doewē kaloe kamoe doewē galaq noerot katēkoe, katē sapi ngan boewajē galaq, katē kantjil kamoe doewē galaq koe 'adati pajoe 'ndamping 'agi 'nggarī 'akoe kēdarat 'akoe 'ndiqdē tahoe bē'ajiq-'ajiq, dami boewajē ngan sapi lah 'ndarat njēlah kantjil 'ndamping 'nggarī boewajē bēbisiq-bisiq, katē kantjil 'nggarī boewajē kaloe katēkoe *ēntja* kaba kēlē 'ntjangaqkan moelot, katē boewajē pajoe, 'oedē 'itoe mangkē kantjil bēbisiq poelē 'nggarī sapi, katē kantjil kaloe katēkoe *mēloe* kaba kēlē mēlompot, katē sapi pajoe, dami lah 'oedē kantjil bēbisiq 'nggarī boewajē ngan sapi mangkē katē kantjil *ēntja mēloc*, njēlah boewajē 'ntjangaqkan moelot dami sapi tēros mēloempat sambil bēlari 'ndiqdē tēdjagal lagi lih boewajē, dami sapi lah dja'oh njēlah katē kantjil 'nggarī boewajē,

'oedëlah kaba 'ndiq tahoe 'mbalas kasih kaba lah koebidikan, satë boewajë tēdēngar 'nggari kantjil 'mboedikan 'itoe, njëlah boewajë marah 'nggari kantjil kaloe 'mbaq'itoe koeboenoh toelah kantjil 'itoe, kantjil ngan sapi tēros bëlari 'ndiqdë tēdjagal lagi lih boewajë, njëlah boewajë tēringat 'nggari kantjil galaq makani tērong, tēros boewajë bësimbon dibawah roempon tērong, 'ndiqdë lamë datang nijan kantjil kan makani tērong, hanjë kantjil lah nginaq 'nggari boewajë bësimbon dibawah roempon tērong, kisan di dja'oh njëlah kantjil mantaw tērong tērong oe tērong 'anjë tērong 'ndiqdë nimbal, katë kantjil ngapë tērong 'ini 'ndiqdë nimbal, 'idang kali kaloe tērong 'ini pēnērongan 'akoe kaloe koepantaw nimbal toelah, dami 'mbaq'ini 'ndiqdë nimbal tjēngki 'adë boewajë bësimbon di bawah tērong 'ini, dami boewajë nēngar katë kantjil 'itoe njëlah boewajë nimbal oet, dami kantjil nēngar boewajë nimbal, njëlah katë kantjil kaloe 'mbaq'itoe boekannjë tērong një nimbal tjēngki lamon boewajë një nimbal 'itoe, 'oedë koedaj kaba boewajë kaba 'itoe 'ndaq 'mboedikan 'akoe bësimbon di bawah tērong, 'ndiqdë 'akoe 'ndaq makan tērong tiraw kan koemakan, dami boewajë nēngar katë kantjil 'itoe bëtabah marah 'ndaq 'mboenoh kantjil tēros dijë bësimbon poelë di bawah batang një banjaq tiraw, 'ndiqdë lamë dijë bësimbon datang nijan kantjil 'ndaq makan tiraw, kisan di dja'oh kantjil lah nginaq poelë 'adë boewajë bësimbon di bawah batang tiraw 'itoe, njëlah katë kantjil ngapë batang tiraw 'ini 'ndiqdë mērangkaq rangkaq, 'idang kali kaloe pēniraw'an 'akoe, mērangkaq-rangkaq, dami 'mbaq'ini 'ndiqdë mērankaq-rangkaq, satë boewajë nēngar katë kantjil batang tiraw mērangkaq-rangkaq tēros boewajë mērangkaqkan tangan ngan kēting, satë kinaq'an lih kantjil boewajë mērangkaq 'itoe, njëlah katë kantjil 'oedë koedaj kaba boewajë kaba 'itoe 'ndaq 'mboedikan 'akoe mērangkaq-rangkaq 'itoe tangan kaba boekannjë tiraw tēros kantjil bëlari, dang kantjil bëlari-lari di tēngah djalan bëtēmoe ngan sētoewë, katë sētoewë mati kaba kantjil koeboenoh, katë kantjil kaba 'itoe bojan galaq makan 'akoe badankoe 'mbaq kēting kaba 'ndiq kan gēnap kēbilë kaba kan kēnjang, kaloe kaba galaq makannjë makanlah roesë 'ndjagal 'akoe 'ini tadi, satë sētoewë nēngar 'adë roesë 'adë 'ndjagal kantjil, njëlah katë sētoewë di manë badahnjë, katë kantjil pajoe kan koetoendjoqkan, lih kantjil di toendjoqkannjë badah boewajë bësimbon di bawah batang tiraw tadi, katë kantjil 'itoe dijë roesë bësimbon di bawah batang tiraw 'itoe, tēros sētoewë 'itoe mēlompot nangkap boewajë bësimbon 'itoe, ladjoe sētoewë ngan boewajë 'itoe bëlagë bërēnggot sētoewë ngan

boewajě 'itoe samě mati, dami kantjil nginaq boewajě ngan sětoewě lah mati galě mangkě dijě baliq kěbadah pěroenggonan di tēpi kēbōn tadi, 'idop sēnang sēsamě ngan bisan sapi tadi.

XVIII. (B.).

Roe'ajat kantjil njě tjalaq¹⁾.

Damping ngan satoe 'oetan rimbě bēsaq 'adě sidjat doeson, djēmě doeson 'itoe bērasan 'ndaq mēlobang di rimbě 'itoe, satě lah 'oedě pēlobang 'itoe njēlah di sēdēkah moewat lēmang padi bēram boebor 'apam dan bērtih, lah tjoengkop galě ramoewan sēdēkahan 'itoe, mangkě njě djadi tētoewě mēlobang 'itoe njēram pasir pēlobang 'itoe njēbot diwě mantaw diwatě njēbot 'orang njě ngadēkan mangsě di mintaq rēdjēki dja'oh mintaq damping njě rēdjēki damping mintaq kasih, lah 'oedim njēram sēgalě djēmě 'adě di sitoe makan ramo'an sēdēkahan 'itoe, satě lah 'oedim makan koelit-koelit lēmang 'ngkas sēdēkahan 'itoe di 'ambor-'ambor damping ngan pēlobang 'adě poelě njě di masoqkan kēdalam pēlobang, lah sari doewě 'ari lah sēmalam doewě malam 'oedě sēdēkah midang-midang kantjil pasir pēlobang 'itoe ladjoe tēmasoq kēdalam pēlobang, kantjil tēkēdan 'ndaq kēloewar 'ndiqdē patjaq, nginaq-nginaq dijě 'adě koelit lēmang padi bēram, di 'ambiq lih kantjil koelit lēmang 'itoe ladjoe dijě tjatjah 'mbatjě loq djēmě 'mbatjě kitab katēnjě „jaw jahjaw di maně djalan kēmarě soewaw” di 'mbatjě ngoelang-ngoelang rēnga-q-rēnga-q, dang di 'mbatjě 'itoe sampaj kidjang katēnjě 'oej kantjil toe'apě kaba batjě, katě kantjil 'ndiq 'adě 'akoe di 'adjong lih radjě 'mbatjě kitab, katě kidjang 'akoe 'ndaq 'ndēngar, 'amōn kaba 'ndaq 'ndēngar masoq sini, kidjang ladjoe masoq kantjil 'mbatjě poelě, nēgal 'itoe sampaj poelě roesě, 'oej katě roesě toe'apě kamoe batjě, katě kantjil 'ndiq 'adě kitab radjě, patjaq 'akoe 'ndēngar kate roesě, 'amōn galaq masoq sini, njēlah roesě masoq poelě, kantjil 'mbatjě poelě bēlagoe-lagoe tambah 'iloq, sēnampor poelě sampaj sētoewě, 'oej katě sētoewě toe'apě kamoe batjě kantjil 'alah kan ribangnjě, 'ndiq 'adě katě kantjil kami di 'adjong radjě 'mbatjě kitab, katě sētoewě 'akoe 'ndaq dēngar, masoq-lah sini, sētoewě masoq poelě, sēnampor poelě sampaj landaq-babi-napoh, 'oej toe 'apě kamoe sēkambangan batjě itoe, 'ndiq 'adě kitab radjě, kami 'ndaq 'ndēngar, 'amōn 'ndaq 'ndēngar masoq sini, landaq-babi-napoh masoq galě, lah bēsēsaq-sēsaq dalam pēlobang sidjat 'itoe,

¹⁾ De naam van den zegsman is niet medegedeeld.

kantjil 'mbatjē bēlagoe-lagoe tambah 'iloq, satē 'ari lah dja'oh malam katē kantjil 'oej tjih lah paraw soewarē 'akoe matēlah ngantōq poelē marē kitē tidōq koedaj kēlē 'mbatjē poelē hanjē kitē bēdjandji sapē tēkintjit kitē panahkan kēpoetjoq, katē binatang banjaq itoe pajoe, 'mpaj sēnampor tidōq kantjil ngambiḡ tanah koenḡ di pajot-pajotkannjē kēboentōtnjē, 'oedim 'itoe dijē 'iroek ngatēkan sapē tēkēntōt 'mbawnjē boesoq bēnar tjoekah kinaq'i galē boentōtnjē, lah 'oedim di kinaq'i galē boentōt sorang 'ndiq 'adē njē tēkintjit hanjē kantjil lom di kinaq'i, katē sētoewē 'antanankoe kantjil 'inilah tēkintjit tjoekah soeboq boentōtjē, dami di kinaq'i toe'apēlah koenḡ galē, kantjil tjatja-tjatja maloe'ān ngatēkan 'ndiqdē 'ndiqdē boekan 'akoe tēkintjit, mangkē sētoewē marah laloe di 'ambōngkannjē kēpoetjoq, satē kantjil lah di poetjoq bēkandjar-kandjar, katēnjē 'oedē 'amōn 'akoe lah loepōt 'amōn kamoe 'itoe kēnē pēlobang 'akap pagi djēmē 'ndjēngōq pēlobang 'isi kamoe di boenoh galē, 'akap 'akap bēnar djēmē 'ndjēngōq pēlobang 'itoe 'mbataq kēris 'mbataq pēdang 'mbataq balaw, satē di kinaq'i pēlobang ngēnē katah ladjoe di boenoh galē, 'mbaq 'itoe kēlakar kantjil mēnjiljikan badannjē dari bajē.

XIX. (B.).

'A n d a j - ' a n d a j k a n t j i l ¹⁾.

Djoelōknjē kantjil Depati gadjah madē tjalaq sēkali dijē ngan binatang la'in, njēlah koempōl binatang-binatang kan 'mboewat pasirah, tēmbajnjē di boelatkan lih binatang kan 'ndjadi pasirah 'andjing damēnjē Salōng loerah, katē binatang banjaq djadilah Salōng loerah kitē 'mboewat pasirah njēlah mintaq katē 'nggari kantjil djadilah Salōng loerah die boewat pasirah kērēnē dijē 'ini gēdang, katē kantjil 'oera 'ini 'ndaq gēdang lah gēdang 'ndiq 'adē bētjēlakē lagi hanjē 'mpoq oedji 'mbaq 'itoe, dami di pēriqsē di pikirkan gi 'adē tjēlakēnjē njē bēsaq pandjang 'oera 'ini dami doedoq kēris tēlantjar poelē 'oera 'ini dami bēkēnē'ān ngan bininjē galaq oempōtan, njēlah 'oerōng 'ndjadi pasirah, njēlah baliq bērasan lagi sapē kan 'ndjadi pasirah di boelatkan djēmē 'mbalōt sijamang djoelōkannjē 'Oeritē dja'oh, baliq mintaq katē ngan kantjil 'mbaqmanē 'Oeritē dja'oh 'ini djadilah pasirah, kēboelatan kami banjaq 'inilah sabab 'oera 'ini 'oelahnjē 'iloq 'itam 'alap badannjē tinggi sēkali pēmoenijannjē bijas nanti dijē 'adē

¹⁾ De naam van den zegsman is niet medegedeeld.

kěndaq 'ndaq manggil kitě gantjang kědengaran kěreně soewarěnjě bijas, djawab Děpati gadjah madě bėnar nijan katě kamoe banjaq 'oera ini 'ndak djadikan pasirah bang 'ndiq 'adě bětjėlakě lagi 'ndaq bėsaq lah bėsaq badannjě tinggi soewarěnjě bijas, hanjě 'adě tjėlakěnjě nanti lapar dindaq bėmoeni lah kěnjang mangkě bėmoeni, njėlah 'oerong djadi pasirah, njėlah baliq bėrasan poelě sapě kan 'ndjadi pasirah, mangkě di boelatkan 'orang 'nggari bėroq boengkang 'ndjadi pasirah, njėlah mintaq katě 'nggari kantjil, 'mbaqmaně 'amon bėroq 'ini 'ndjadi pasirah sabab 'oera 'ini ngimbang patjaq na'iq patjaq, djawab kantjil bėnar katě kamoe banjaq 'ndiq 'adě bětjėlakěnjě bėsaq pandjang dami makanan galaq 'mbadjik dindaq sėramě ngan pandjalnjě 'abang 'igě 'ndiqdě sėrėgap 'ndjadi pasirah, baliq bėrasan poelě, njėlah di boewat landaq djoeloqnjě Barě mėlap, baliq mintaq katě 'nggari kantjil, kěboelatan kami banjaq 'oera 'inilah 'ndjadi pasirah boeloenjě pandjang 'mpoq bė'oedjan kěbasah 'ndiqdě, katě kantjil 'ndiqdě sėrėgap 'oera ini 'ndjadi pasirah tjėlakě 'oera 'ini dalam 'igě roemahnjě 'ndiq tahoe kitě 'nggarinjě kaloe kěndaq gantjang-gantjang, njėlah 'oerong 'ndjadi pasirah, baliq bėrasan poelě, njėlah di boelatkan simpaj 'ndjadi, mintaq katě ngan kantjil djadilah simpaj 'ini 'ndjadi pasirah, katě kantjil djadilah 'oera 'ini 'ndjadi pasirah 'oelasnjě 'iloq 'oera 'ini bė'adat poelě, njėlah tėtap 'ndjadi pasirah tėros di ěndjoq kėpijah lih kantjil, mangkě panas hati Salong loerah nginaq simpaj 'ndjadi pasirah, njėlah katěnjě 'mbaq 'ini pětjaq djěmě bėtoewah 'mpajlah mintaq nginaq'i soerəť tangan kaba 'itoe, datang simpaj di kinaqkannjě 'ati tangannjě, datang Salong loerah di kětjaqkannjě tangan simpaj ladjoe di tjětjalkannjě dėngan kėrišnjě, 'itoelah tėmbajnjě simpaj 'mbaq'ini simpaj makan ngoedjong djari kěreně 'ati tangannjě lah 'oedě di kamahi lih kėris Salong loerah.

XX (B.).

'Andaj - 'andaj kantjil kan nimbě la'ot ¹⁾.

Kantjil kan pėgi 'mbataq bėlik 'mbataq tėmbikor, sampaj di tėngah djalan bětėmoe ngan napoh, katě napoh kan kėmaně kaba kantjil, katě kantjil kan nimbě la'ot, 'alangkah nėman kaba palah ngan 'akoe, pajoe katě kantjil 'ngkah sorang 'iloq 'orang doewě, bėdjalan lagi

¹⁾ De naam van den zegsman is niet medegedeeld.

bětēmoe poelě ngan ƿoesě, katě ƿoesě kan kēmaně kamoe 'orang doewě, katě kantjil kan nimbě la'ot, kan nēman kaba katě ƿoesě, pajoe katě kantjil 'ngkah 'orang doewě 'iloq 'orang tigě, bēdjalan lagi mēroe-dang-roedang bětēmoe poelě ngan kidjang, katě kidjang 'oej kantjil kan kēmaně kamoe 'orang tigě, katě kantjil kan nimbě la'ot, 'alangkah nēman kaba katě kidjang palah ngan 'akoe, pajoe katě kantjil 'ngkah 'orang tigě 'iloq 'orang 'mpat, mēroedang-roedang poelě bēdjalan bětēmoe poelě ngan gadjah, katě gadjah 'oej kantjil kan kēmaně kamoe 'orang 'mpat mēroedang-roedang 'ini, kan nimbě la'ot katě kantjil, palah ngan 'akoe katě gadjah, pajoe katě kantjil 'ngkah 'orang 'mpat 'iloq 'orang limě, bēdjalan lagi sampaj di tēpi la'ot bětēmoe poelě ngan sētoewě, 'oej katě sētoewě kan kēmaně kamoe 'orang limě 'ini, katě kantjil kan nimbě la'ot 'inilah, palah ngan 'akoe, pajoe katě kantjil 'ngkah 'orang limě 'iloqlah 'orang ēnam, katě kantjil palah kitě moewat dangaw koedaj badah kitě bēmalam, djadi tēƿos moewat dangaw bēsaq, lah 'oedě dangaw 'itoe mangkě tēmbaj nimbě la'ot, lah sari doewě 'ari ngabiƿ kētigě 'ari mangkě katě kantjil kitě 'ini bēdjandji tijap 'ari soƿang 'ndaq noenggoej tapě'ān 'ikan, sari 'ini kidjang koedaj noenggoe dangaw dan tapě'ān 'ikan, kami 'orang limě pēgi nimběkan la'ot, kětikě kidjang soƿang di dangaw 'itoe datang kāsitoe Toekaq bēlakang katēnjě tam gērēntam mintaq tapě mintaq kēraq dindaq ngēndjoq koetampar palě, sapě 'itoe katě kidjang paraqlah kēsini 'ndiqdě kan di'ēndjoq moe tapě, tēƿos di'ēmpaskannjě kidjang 'itoe kēlēmbaq dangaw tapě dimakan lih Toekaq bēlakang 'abis galě, kětikě 'ari pētang baliq djēmě 'orang limě tadi 'mbataq 'ikan bēkindjar-kindjar, masiħ dja'oh di pantawnjě kidjang, kidjang dijam sadjě, sampaj di dangaw pantawnjě poelě, ngapě katě kidjang di lēmbaq dangaw 'alangkah sēmělě toembaq 'ini tadi datang Toekaq bēlakang 'nggari 'akoe katēnjě tam gērēntam mintaq tapě, 'ndiqdě koe'ēndjoq ladjoe 'akoe di panahkannjě kēlēmbaq danaw, katě ƿoesě pagi 'akoe sadjě noenggoe dangaw koelantaq ngan tandoqkoe pandjang 'ini koe'ēmpaskan di jě, 'ari la'in ƿoesě noenggoe dangaw djēmě 'orang limě nimbě, 'ēmpaj sētampor djēmě limě bēdjalan njēlah datang poelě Toekaq bēlakang 'itoe katēnjě tam gērēntam mintaq kēraq mintaq tapě dindaq ngēndjoq koe tampar palě, sapě di loewar 'itoe katě ƿoesě 'ndampinglah sini 'ndiqdě kan di 'ēndjoq moe tapě, tēƿos bēgoetjoh hinggě bēgoeling-goeling sēpoewasan, laloe ƿoesě di tjapaqkannjě kēlēmbaq dangaw poelě, tapě 'abis di makan lih Toekaq bēlakang, kětikě 'ari pētang djēmě limě baliq 'ndi nimbě 'mbataq 'ikan banjaq, sampaj pasir dangaw dipantawnjě ƿoesě, ngapě

katē roesē di lēmbaq dangaw 'akoe kan matilah di 'ēmpaskan Toekaq bēlakang tapē kitē 'abis di makannjē 'ndiqdē tēlawan lihkoē katē roesē, katē sētoewē 'akoe sadjē noenggoe dangaw koegigīt ngan gigi-koē tadjam 'ini koekoekoē pandjang dan landap badankoe gēdang, katē djēmē limē 'itoe pajoe kami nimbē, datang poelē Toekaq bēlakang katēnjē tam gērēntam mintaq kēraq mintaq tapē dindaq ngēndjoq koētampar palē, paraqlah sini koētampar palē katē sētoewē, tēros bēgoetjoh sēpoewasan di'ēmpasnjē poelē kēlēmbaq dangaw, kētikē djēmē limē baliq 'ndi nimbē di pantawnjē poelē sētoewē, ngapē katē sētoewē 'akoe kan matilah 'ndiqdē tēlawan lih koe 'alah kan gēdang toembaq 'itoe, katē gadjah pagi 'akoe sadjē noenggoe dangaw badankoe bēsaq bēlalajkoē pandjang, 'itoe gadjah noenggoe dangaw djēmē limē nimbē ngambiq 'ikan, bēlōm dja'oh djēmē limē bēdjalan datang poelē Toekaq bēlakang katēnjē tam gērēntam mintaq tapē mintaq kēraq, katē gadjah 'ndiqdē kan di'ēndjoq paraqlah sini koētampar palē, tēros bēgoetjoh sēpoewasan lamē lamē gadjah di tjapaqkannjē kēlēmbaq dangaw tapē 'abis di makannjē, 'ari pētang djēmē limē 'itoe baliq gadjah gadjah katēnjē, 'oet katē gadjah di lēmbaq danaw 'alangkah sēmēlē toembaq 'ini tapē kitē 'abis 'ndiqdē tēlawan lih koe 'alangkah gēdang toembaq 'itoe, katē djēmē limē 'itoe haj gadjah lih kaba 'ndiqdē tēlawan 'apē lagi lih kami kētjiq, malam 'itoe tēros dijē bērasan, katē djēmē limē 'itoe palah kaba koedaj kantjil pagi noenggoe dangaw, katē kantjil pajoe, pagi-pagi 'itoe kantjil noenggoe dangaw djēmē limē ngambiq 'ikan, bēlōm dja'oh djēmē 'itoe bēdjalan lah datang Toekaq bēlakang, katēnjē tam gērēntam mintaq kēraq mintaq tapē, sēbēlōm Toekaq bēlakang datang kantjil lah 'mboewat 'oetas lah 'mboewat pandōq bēsaq di lēmbaq dangaw, satē di dēngar kantjil soewarē Toekaq bēlakang 'itoe katēnjē sapē di loewar moeni niniq, masoqlah niniq tapē kitē banjaq goelaj kitē kata, Toekaq bēlakang 'itoe masoq, nginaq-nginaq dalam dangaw 'itoe katē Toekaq bēlakang 'akoe 'ndaq bētanjē 'ndiq 'apē kaba 'mboewat 'oetas sēbanjaq 'ini, niniq 'ndiqdē tahoe 'oetas 'inilah 'oebat badan sakīt dan gērīt-gērīt, 'mbaqmanē lih ngoebatnjē katē Toekaq bēlakang, toepē niniq sikoe kidaw kanan di 'oetas galē palaq 'ntoewat di 'oetas galē 'oedē 'itoe bedijāng kēpandōq bēsaq 'itoe, katē Toekaq bēlakang kaloe 'mbaq 'itoe 'akoe koedaj bē'oebat kēlē kaba sabab 'awaqkoē sakīt gērīt-gērīt galē, katē kantjil pajoe tapi kitē bēdjandji kaloe katēkoē 'oej moenggha boedjang 'abang niniq tahankan di pandōq 'api, pajoe katē Toekaq bēlakang, tēros di 'oetas galē sikoe 'ntoewat Toekaq bēlakang dan di bataq kēpandōq 'itoe, 'oedim 'itoe kantjil 'mboewat

'api di panduq 'itoe, laloe katē kantjil 'oej moenggah boedjang 'abang, lah djadi 'api 'itoe ngēmpas Toekaq bēlakang 'itoe sampaj mati, pētang 'ari baliq djēmē limē 'itoe di nimbē 'mbataq 'ikan banjaq, sampaj pasir dangaw di pantawnjē kantjil, kantjil toe 'apē kabar, toe'apē moe Toekaq bēlakang lah mati, 'mbaqmanē kaba 'mboenohnjē, koegigit 'oedjong tjoepingnjē dikit mati dijē toe'apē gigi sijongkoe 'ini mēlilē 'ini 'akoe bēdjandji ngan kamoe kaloe tiduq djangan nijan kamoe koetjaq gigikoe 'ini, padē malan 'itoe kantjil 'ndoeloe tiduq dijē 'itjaq-'itjaq tēkēlap dan giginjē ditjēngiskannjē, katē sētoewē tjoekah koetatap gigi kantjil 'ini 'oedē 'itoe tiduq poelē sētoewē, lah tēngah malam bangon kantjil di 'ambiqnjē barē pasang di tēpiq-kannjē kētēlapaq tangan sētoewē 'itoe, satē tērasē lih sētoewē tēga'oq-ga'oq dijē kēsakitān, katē kantjil ngapē-ngapē kaba tēga'oq-ga'oq 'ini, 'oej 'alah kēsakit tangankoe 'ini, katē kantjil kaloe kaba tētatap ngan gigikoe, 'oej 'adē nijan tētatap 'mbaqmanē katē kaba kantjil, 'itoelah katēkoe djangan tatap 'oentong kaba 'ndiqdē mati, 'mbaq'ini akoe sadjē tiduq di tēpi tēbing 'ini tapi kamoe djangan damping pasir koe, kaloe katēkoe kisit 'agi dikit kamoe bēkisit mangkē 'akoe djangan 'oemban, satē 'ari lah tēngah malam kantjil ngalih kētēngah sambil katēnjē kisit 'agi dikit kisit 'agi dikit, bēkisit-kisit laloe 'oemban gadjah roesē kidjang dan sētoewē laloe mati, toe'apē 'oentong bēnar kantjil ngan napoh njē 'idop makan 'ikan sēgah 'mbataq baliq banjaq 'ndiqdē tēbataq-bataq.

XXI (S.).

Tjēritaw radjaw kēlēngitan tjintjin¹⁾.

Padau soewatoe 'ari dalam sēboewah nēnggēri radjaw kēlēngitan tjintjin, laloe di koempolkannjaw sēgalaw binatang-binatang sērtaw bētanjaw sapaw dijaw tjakap 'ndalaq'i tjintjin 'itoe, noerot sikat pērdjandjijan sapaw dapat tjintjin kan di djadikan radjaw, dalam binatang kambangan 'itoe 'ndjawab koetjing ngan 'andjing ngatawkan kamilah dijaw tjakap kan 'ndalaq'i tjintjin 'itoe, sēsoedaw 'itoe bēdjalanlah koetjing ngan 'andjingtoe laloe bēdalaq na'i'āq roemah na'i'āq paraw maso'āq bilī'āq tapi 'ndidaw kilah bētēmoē, laloe 'andjing tadi bēkataw ngan koetjing 'ndidaw nijan 'akoe kan dapat 'ndalaq'i tjintjintoe 'mbaq kini 'mbaqmanaw pikiran kaba, 'a'oe

¹⁾ De naam van den zegsman is niet medegedeeld.

djawab koetjing bari'ah 'ndi'aq poelaw kabani dapat 'ndalaq'i 'itoe 'awaq radjaw binatang badan besaq pandjang beketing bebahan loemos, 'amon 'mbaq'itoe nijan reti di kataw nengkelah 'akoe 'ntjoebaw 'ndalaq'injaw, laloe koetjingtoe bedalaq betjakaq lagi, dalam bedalaq-dalaq betemoe ngan siko'aq tikos, laloe bekataw koetjing nah'ini kaba kan koemakan kan koepoepotkan njawaw kaba toe'apaw 'akoe didalam kesoesahan, 'oej kataw tikos 'amon boli'ah 'akoe 'ndaq mintaq njawaw koedaj sekali 'ini pandaqnjaw toe'apaw kesoesahan kabatoe kan koetoeleng, 'a'oe 'mbaq'ini kataw koetjing reti'o 'akoeni di'adjong radjaw 'ndalaq'i tjintjin, 'amon lo'aq'itoe nijan nengkelah 'akoe 'ndalaq'i tjintjintoe, laloe tikostoe bedalaq toe'apaw 'ndi'aq boli'ah di boekaq digigitnjaw, 'amon lamaw kelamaw'an dapatlah tjintjintoe laloe dindjo'aq'injaw kakoetjing, sesoedaw 'itoe koetjing laloe 'ndjengo'aq 'andjing, kataw 'andjing poelaw nengkelah 'akoe bindjat'o kerenawnjaw 'amon kaba bindjat'o kalaw ngit, laloe di 'endjo'aqkan koetjing tjintjintoe ngan 'andjingtloe, soedim 'itoe bedjalan kedoeawnjaw bali'aq, di tengah djalan betemoe poelaw ngan batang 'aji'aq, tjintjintoe di soeromkannjaw lih 'andjing ke'iko'aqnjaw laloe njemberang, tengah-tengah batang 'aritoe lah pajah laloe dijaw loeroskan 'iko'aqnjaw, 'apaw kataw tjintjintoe laloe 'anjot, sampaj berang sanaw mepakat poelaw koetjing ngan 'andjingtloe, kataw koetjing 'amon kaba 'ndi'aqkan dapat 'ndalaq'injaw nengkelah 'akoe 'ntjoebaw kannjaw, laloe di koempolkannjaw sekalijan kajoe begetah di tepi la'ot, soedaw 'itoe pegilah dijaw noetos kajoetoe, lah sari semalam dijaw noetos sitoe djerang 'agi datanglah radjaw 'ikan laloe betanjaw, 'oej koetjing toe'apaw damaw djawatan kabatoe, djawab koetjing 'akoe 'ndaq noebaw radjaw 'ikan, toe'apaw kesalahan kami mangke kaba 'ndaq noebaw kami kataw 'ikantoe, kesalahannjaw dijaw ngambi'aq tjintjin kami, 'amon lo'aq 'itoe nijan nengkelah 'akoe 'ntjoebaw 'ndalaq'injaw, laloe radjaw 'ikantoe bedalaq, 'ndi'aq lamaw bedalaqtloe dapatlah tjintjintoe laloe dindjo'aqinjaw kekoetjing 'itoe, soedim 'itoe bedjalanlah koetjingtoe 'ndjengo'aq 'andjing, kataw 'andjing poelaw nengkelah 'akoe 'mbataqnjaw kitaw 'ndidaw kan melaloej batang 'aji'aq 'agi 'amon di darat 'akoelah koewat sekali, 'ndidaw kataw koetjing 'amon ngan kaba toelah, kataw 'andjing 'amon 'ndi'aq kan kaba 'ndjo'aq kaba kan koeboeno'ah, 'ndengar kataw 'andjing lo'aq 'itoe laloe koetjing 'ndaq belari tapi'o 'mpaj belijaw 'ndaq belari tjintjintoe lah di reboti 'andjing, laloe 'andjingtloe belari sekoewat-koewat'o 'ndjengo'aq radjaw, sampaj di moekaw radjaw betjeritawlah belijaw ngatawkan koetjing 'ndidaw 'ndapatkan tjint-

tjintoe, laloe di doedo'āqkannjaw radjaw 'andjingtōe di loewan, lom lamaw sampaj poelaw koetjing laloe na'i'āq koetjingtōe, laloe di 'oesir djēmaw, kataw koetjing 'mbaq'ini tjintjintoe 'akoe nijan 'ndapatō mangkaw di rēgangi 'andjing, sērtaw 'ndēngar kataw koetjing lo'āq'itoe marahlah radjaw laloe 'ndaq di poekolō 'andjing mēloempat, laloe kataw radjaw 'mbaqkini koetjinglah 'ndjadi radjaw 'andjingtōe 'ndjo'āq'i sadjaw makan kēraq basah di balik doewaraw sēlamaw-lamaw 'ndi'āq bolī'āh 'agi di na'i'āqkan koemah.

XXII (S.).

Tjēritaw kantjil¹⁾.

Padaw sari 'adawlah sorang djēmaw masang djērat, pagi 'ari'ō kēnawlah kantjil, laloe bēpikīr dalam hati'ō 'amōn sēkalini mati nijan 'akoe, dalam bēpikīr -pikīr dapatlah dijaw 'akal njawlah di 'ambi 'āqō tērong, soedaw 'itoe di pētjahkannjaw tērongtōe laloe di goeso- 'āqkannjaw 'idjat tērongtōe kēbadan'ō, djērang 'agi datanglah langaw ngoemboli badan kantjiltōe, laloe kantjiltōe mēroebo'āhkan badan'ō tjētjaq mati, djērang 'agi datanglah djēmaw masangkan djērat 'itoe, sērtaw di kinaqnjaw kantjiltōe tinggal tēkēridang sadjaw laloe di boekaqkan djērat dan ngoentalkan boentang kantjiltōe, sērtaw di 'oentalkan bēkatawlah kantjiltōe sētabi'āq 'oej mamaq 'akoe 'ndaq laloe kē'oetan, soedim bēkatawtōe tjēngang djēmaw toelah kantjiltōe lah linjap maso'āq 'oetan.

XXIII (S.).

Tjēritaw koeraw ngan kēraw¹⁾.

Padaw sari 'adawlah siko'āq koeraw dang bētanam pisang, dalam dijaw bētanam 'itoe datanglah siko'āq kēraw, laloe 'ijaw bēkataw 'oej koeraw bētanam kaba pisang bēbanjaq-banjaq bolī'āh kitaw sēsamaw'ān, nanti kaba toekang tanamnjaw ngan 'ndjagawnjaw 'akoe nanti toekang na'i'āq boewah'ō, kataw koeraw poelaw maraw, 'abis 'ari bēgēnti 'ari, habis boelan bēgēnti boelan pisang tadi laloe bēboe- wahlah, sērtaw masaq boewah pisangtoe kēraw tadi sampaj poelaw nēmōni djandji, kataw koeraw poelaw na'i'āqlah ngan kaba bolī'āh

¹⁾ De naam van den zegsman is niet medegedeeld.

'akoe noenggoe di bawah, kĕrawtoe laloe na'i'āq, sampaj di 'atas gĕgalaw boewah pisangtoe di makannjaw galaw di tinggalkannjaw sadjaw koelit'ō, laloe di'oentalkannjaw kakoerawtoe, 'ati koerawtoe 'angat boekan tanggungan laloe bĕpikir dalam 'ati'ō 'ndaq 'mbalaskan sakit 'ati'ō, di bawah batang pisangtoe 'adaw soti'āq batoe bĕsaq laloe dijaw njoero'āq di bawah batoetoe, djĕrang 'agi kĕrawtoe toerōn laloe mandaq di poetjo'āq batoetoe, djĕrang 'agi bĕmoenilah djaq di bawahtoe 'oet toet toet, 'ndĕngar bĕmoenitoe tĕgagawlah kĕrawtoe dalam pikirannjaw tjatjar ngapaw nijan boewahkoeni bĕmoeni sĕlamawni 'ndidaw lo'āqtoe, djĕrang 'agi bĕmoeni 'agi djaq di bawah batoetoe, laloe mĕloempat kĕrawtoe kĕrĕnaw kĕtakotan, kataw kĕraw poelaw 'ndidaw nijan moengkĕr mantap boewahkoe 'inilah dijaw bĕmoeni 'itoe, laloe di 'ambi'āqnjaw batoe tĕrōs di toetōsnjaw boewah'ōtoe, lom lamaw laloe matilah kĕrawtoe, sĕdjaq 'itoe sĕnanglah 'ati koerawtoe.

XXIV (S.).

Tjĕritaw kantjil ngan sĕtoewaw¹⁾.

Padaw sari doedo'āqlah siko'āq kantjil ngan tĕmĕnōng di tĕpi sawah, siko'āq sĕtoewaw laloe di sitoe 'ndaq 'ndalaq makanan, sĕtoe sĕtoewawtoe nginaq kantjil doedo'āqtoe rijang 'ati'ō 'ndi'āq dapat dikatawkan, sĕtoewawtoe laloe njĕgaq kantjil katawnjaw toe'apaw kĕrdjaw kaba goewaq 'ini kaba kan koemakan, kanjiltōe dikit 'ndi'āq kinaq'ān bansaw'ō dijaw pĕnakōt 'ndjawab pĕtanjaw'ān sĕtoewawtoe, djangan 'akoe dimakan kĕrĕnawnjaw 'akoe lagi noenggoej bĕbat radjaw, tapi sĕkirawnjaw kaba 'ndaq makan 'akoe djoegaw pĕgilah 'asal djangan ngoetjaq bĕbat radjawtoe kĕrĕnaw amōn kaba koetjaq djoegaw mantap kaba kan di boeno'āh radjaw, 'ndĕngar kataw kantjil lo'āq'itoe panas 'ati'ō boekan tanggungan kĕrĕnaw 'adaw 'agi djĕmaw lĕbi'āh gagah djaq didijaw, laloe bĕkataw sĕtoewawtoe toe'apaw pĕrasaw'ān kaba pikirān kaba 'akoe pĕnakōt ngan radjawtoe bĕbat 'itoe mantap kan koekoetjaq, gajoe sĕmbah nijan kataw kantjil padaw kaba ngoetjaq bĕbat radjawtoe 'ilo'āqlah makan 'akoe sadjaw, djawab sĕtoewaw poelaw 'ndi'āq boli'āh 'ndidaw moesti koekoetjaq bĕbatni, koedaj kataw kantjil 'akoe 'ndaq bĕlari djĕdja'oh koedaj kĕrĕnaw 'amōn kĕta'oeān ngan radjaw mantap 'akoe diboeno'āhnjaw.

¹⁾ De naam van den zegsman is niet medegedeeld.

sĕtoelah dja'o'āh kantjiltoe bĕlari bĕkatawlah dijaw koetjaqlah, 'ndĕngar 'itoe laloe di koetjaq sĕtoewaw bĕbat radjawtoe kirawnjaw bĕbat radjawtoe 'ndi'āq la'in djaq di 'oelar sawaw, sĕtoe 'oelartoe dikoetjaq sĕtoewaw dililitnjawlah badan sĕtoewawtoe, laloe tĕ'ĕmbar-ĕmbar sĕtoewaw 'itoe mintaq toelōng kĕrĕnaw kĕsakitan, lamaw-lamaw dapatlah sĕtoewaw mĕlēpaskan diri'ō djaq di lilitan 'oelar sawawtoe, sĕtoe lĕpas tĕros dijaw 'ndalaq'i kantjil tadi 'ndaq 'mbalaskan sakit 'ati'ō, di bawah sĕbatang kajoe kinaq'ānlah ngan sĕtoewawtoe kantjil tadi dang doedo'āq tĕmĕnōng, kataw sĕtoewawtoe sĕkalini mati kaba kĕrĕnaw kaba lah niajaw 'akoe, kataw kantjil poelaw maraw rĕrĕnang pakaw nginaq sĕpĕpadaw 'akoeni dikit 'ndi'āq bĕsalah ngan kaba kantjil dijaw kaba dalaq'itoe 'mpaj djĕrang 'inilah laloe goewa'q'ini, sĕtoewawtoe tĕros pĕrtjaw sadjaw ngan kataw kantjiltoe, tapi 'mpo āq dijaw kan laloe dijaw 'ndaq makan kantjiltoe koedaj, kataw sĕtoewaw poelaw toe'apaw kĕrdjaw kaba goewa'q'ini rĕti 'akoeni lapar kaba 'inilah kan koemakan, tĕntang kaba 'ndaq makan 'akoetoe pĕrkaraw moerah sĕkali tapi djangan nijan kaba ngoetjaq gong radjaw tĕgantōng di kajoeni kĕrĕnaw 'amōn kaba koetjaq mantap lijar kabatōe di tĕtaqnjaw, 'ndĕngar kataw kantjiltoe panaslah 'ati sĕtoewawtoe laloe bĕkataw gōngni kan koetabo'āh, 'amōn toe'adaq 'oerōng nijān kaba 'ndaq nabo'āh gōngni 'akoe kan larat djĕdja'o'āh koedaj, sĕtoe lah dja'o'āh kantjiltoe bĕkatawlah dijaw tabo'āhlah nijan ngan kaba, laloe sĕtoewawtoe nabo'āh gōng radjawtoe, kirawnjaw gōng radjawtoe 'ndi'āq la'in djaq di sarang taboe'ān, sĕtoe sarangtoe di tabo'āh kĕloewar galaw taboe'ān djaq didalam'ō laloe njantaq'i sĕtoewawtoe mĕngkaq-mĕngkaq dan sakit galaw badan sĕtoewawtoe, sĕtoewaw tadi tĕros 'agi 'ndalaq'i kantjiltoe, sĕtoe kantjil sampajlah di tĕpi moewaraw laloe bĕkatawlah dijaw ngan boewajaw 'oej kamoe sĕkalijan sapaw-sapaw kamoe 'ndaq makan 'akoe bĕbarislah djaq dibĕrang'ini sampaj kĕbĕrang sanaw mangkaw dapat 'akoe ngitōngi kamoe bĕrapaw 'banjaq kamoe 'ndaq makan 'akoe, sĕsoedaw 'itoe bĕbaris galawlah boewajawtoe, kantjiltoe laloe mĕloempat kĕpoetjo'āq palaq siko'āq boewajaw laloe moelaj bĕbilang saw doewaw tigaw 'ingaw sampaj kĕbĕrang sanaw mĕloempatlah dijaw kĕdarat, kataw kantjil tĕrimaw kasi'āh 'akoe lah 'oedaw ngitōngi kamoe kĕlaw boli'āh kamoe koe'ĕndjo'āq'i makanan, djaq 'agi dja'o'āh kinaq'ānlah ngan kantjiltoe sĕtoewaw tadi datang, sĕtoe sĕtoewawtoe sampaj kĕtĕpi āji'āqtoe bĕkatawlah kantjil tjĕpatlah datang goewa'q'ini 'amōn kaba 'ndaq makankoe nijan, sĕtoewawtoe laloe mĕloempat kĕdalam 'aji'āq, tapi sĕtoe dijaw tĕrdjōn kaji'āq

di sambarlah ngan boewajaw banjaqtoe sĕtoewaw 'itoe sampaj mati, kantjil tadi sĕnanglah 'ati'ô kĕrĕnaw moeso'ăh'ô lah mati laloe bĕlari koetan.

XXV (R.)¹⁾.

Ade beoek lai genne Gerobok moesea panjang, asoeakne beoek titik genne Ketjia moeko radjo, ade debilaio Gerobok moesea panjang meletong loengenne na ipe nien oekoe lok lawenkoe lem denio jo asaikoe tjoa nienade, tjoeboko Ketjia moeko radjo kesoa lawenkoe, lalawba Ketjia moeko radjo jo nano moi mesoa lawen Gerobok moesea panjang tetemau si kebew lem geroewo boetan kelibea tandoekne telau seto garang teloemo djako nak tanoekne senang soeet melew, djidjai Ketjia moeko radjo belek mengadau magea Gerobok moesea panjang padeakne lok ko belawen kebew garang, padeak Gerobok moesea panjang basingne aseade lawen, ade oekoe tetemau kebew nak lem geroewo boetau kelepeak tandoekne telau seto senaang soeet melew garang teloemo, padeak Gerobok moesea panjang amen ko biade tetemau didoa toi itu moi mandoenne, padeak Gerobok moesea panjang kalau daleak mileak daleak lawenkoe kalau daleak poetiak tano daleakkoe, djidjai padeak Gerobok moesea panjang magea Ketjia moeko radjo meloepat bako moi das geroewo boetau, Ketjia moeko radjo meloepat moi das geroewo boetau Gerobok moesea panjang masoek milem geroewo boetau belago Gerobok moesea panjang ngen kebew o, mako bekasep sehinggo tjigaj keten sebab asepe belago, djidjai kebew tenandoek Gerobok moesea panjang si meloepat moi das boetau kenoba boetau o tenandoekne, soedo o Gerobok moesea panjang meloepat minas kedong kebew, djidjai kebew lok tenandoek Gerobok moesea panjang meloepat tjoa keno keno boetau, djidjai bian si belago o petjoeak oelau kebew o, mako mengaloea otok kebew o, djidjai keneliak Ketjia moeko radjo daleak poetiak bahaso Gerobok moesea panjang matej Ketjia moeko radjo belek tegoeling semedingeun Gerobok moesea panjang, ade detepoer si tegoeling o geroedoekgeroedoek Gerobok moesea panjang belek sapei dasej, djano oeleaknoe Ketjia moeko radjo oekoe belago tjoako kemaliak, djawab Ketjia moeko radjo padeakna belos kalau keloewea daleak mileak daleak kebew daleak poetiak tando Gerobok moesea panjang matej, padeak Gerobok moesea panjang tjoa nien ade ateinoe bokko kasoep-kasoep

¹⁾ De naam van den zegsman is niet medegedeeld.

²⁾ De Redjangsche verhalen zijn opgeteekend door den Inl. Ambtenaar Raden Hasan.

belek oba akeanoë lok mengemalau perepoeankoe, si djemibit Ketjia moeko radjo si mamboeng tepelajang Ketjia moeko radjo tese pit nak ketjapang kejeu, ade koelo Kakaktoeo dengan Moedoperiamo Kakaktoeo pei soedo napak, ade koelo Radjo djin koeni sebeang laoetan lok memboet perempoean Kakaktoeo besalik djidjai Kidjang tanoek mas timoa moi talang Kakaktoeo doewai dengan Moedoperiamo, padeak perepoean Kakaktoeo moiba takeup Kidjang tanoek mas o oekoe lokne, padeak Moedoperiamo dangba kemoetjok Kidjang tanoek mas oekoe namen doö perboeatan Radjo djin, djawab perepoean Kakaktoeo bene koelo tjoa tetakeup telan kedjinok oba, mako toeoën Kakaktoeo temakeup Kidjang djako bipaok Kidjang melilai didik si embot, soedo o miling Boeroeng setoeloeng-toeloeng hai Moedoperiamo toeloengba Kakaktoeo temakeup Kidjang tanoek mas, padeak Moedoperiamo oekoe temoeloeng maro tapi Kidjang tjoa gidapeut sebab doö perboeaten Radjo djin semengoet oekoe belek koemoe dang toeoën, Moedoperiamo pek djimat das bang mako si temoeloeng temotoa Kidjang tanoek mas, tingea o sapei dikoep toen toewai magea perepoean Kakaktoeo, hai toek koendjoek bijoa didik oekoe jo aoes loet, djawab perepoean Kakaktoeo oekoe tjoa binai sebab mareak Kakaktoeo dengan seboedjang be magea oekoe, koendjoekba didik bae toek oekoe matej badao aoes jo, perepoean Kakaktoeo moekok bang moendjoek bijoa degigik, mako senimar toen toewai temakeup perepoean Kakaktoeo si meloepat embin moi dipoa laoetan, djidjai Kakaktoeo doewai dengan Moedoperiamo Kidjang ditenotoa tjigai padeak Moedoperiamo hai Kakaktoeo toi itu belek kaken mengenjan dasej bitjigai nembin radjo djin moi dipoa laoet, mako belek Kakaktoeo dengan Moedoperiamo kemeliak mengenjan Kakaktoeo tjigai nien, padeak Moedoperiamo toi ba Kakaktoeo kembes oekoe moi tarak beak imo, maro padeak Kakaktoeo, mako lalau moi sapej biak kijew pelabai Ketjia moeko radjo tese pit, hai Kakaktoeo padeak Moedoperiamo oekoe lok todoea nak silo noe demaso, maro padeak Kakaktoeo, besilo Kakaktoeo tidoea Moedoperiamo, pei detepoer tidoea goegoea bijoa matai Ketjia moeko radjo temingang Moedoperiamo, hai Moedoperiamo bene ko menangis padeak Kakaktoeo, tjoa oekoe menangis padeak Moedoperiamo, mako oekoe keneliak ineak koeni ipe peneko bijoa nano, mako menangeak Moedoperiamo ade beoek tese pit das poen kijew, hai beoek titik bene ko menjeak oekoe, padeak beoek titik oekoe tjoe menjeak oekoe menangis, awei oba kaadaän toen ngen asoeak tenengea ne asoeakne tidoea nak silone, oekoe namoeng Gerobok moesea panjang loejen akoeak toen ngen asoeak loejen

adik sanokkoe, djidjai padeak Moedoperiamo amo moi ketjat beoek tese pit onano, djidjai netjat beoek tese pit, djidjai padeak Moedoperiamo bene ko tese pit, padeak beoek titik oekoe namboeng dengan sanokkoe, djidjai tenanje beoek titik benono Ketjia moeko radjo jo nano djano kesakitan Kakaktoeo ngen Moedoperiamo mako teko moi beak imo awej jo oelesne, mako djawab Moedoperiamo keme awej jo oeles kerno perepoean Kakaktoeo neboet Radjo djin dipoa laoet, amen si awej oedi bisoedo mepas sesok sebarankoe oekoe moi mek perepoean Kakaktoeo moi dipoa laoet, djidjai lalauba Kakaktoeo Moedoperiamo dan Ketjia moeko radjo, sapei biding laoet padeak Ketjia moeko radjo hai Moedoperiamo ketang telapak tangenmoe, maro padeak Moedoperiamo, beoek meloepat moi das tangen Moedoperiamo sapei dipoa laoet, Radjo djin bekeboen le pang ngan djagoeng, mengetigoba beoek nembok le pang ngen djagoeng, padeak Radjo djin hai meterai djano gen benatang memetat teloemo djako jomano, padeak meterai teak ba nak pio lam en keme sebeang laoetan joba beoek, lam en si beoek moi ko koelew, to en perepoean Kakaktoeo moi moelew sekoewet koelo beoek titik mengagea, djidjai tenakep beoek titik perapoean Kakaktoeo si embin moi sebeang laoet, sapei magea Kakaktoeo ngen Moedoperiamo, dije ba beengmoe, didjaiba padeak Kakaktoeo ngen Moedoperiamo tapi oejo djano sesok sekaranmoe sesok sekarankoe padeak Ketjia moeko radjo oekoe tenipan Gerobok moesea panjang, oejo oekoe lok minoi moenoek sebab sesok sekar an oedi soedo oekoe mepas balesan magea oekoe soepajo oedi moenoek Gerobok moesea panjang, djidaiba padeak Kakaktoeo tapi djano kegalok Gerobok moesea panjang emboek, padeak Ketjia moeko radjo si galok moek toewok, padeak Kakaktoeo magea meterai kesok beem dau-dau, soedo o kenape nepek lem tabang nepek atjoen, soedo o lalau Kakaktoeo moi bedagang melitas ponok Gerobok moesea panjang, djidjai padeak Gerobok moesea panjang djano gen nikoet o Kakaktoeo, djawab Kakaktoeo oekoe bedagang toewok, padeak Gerobok moesea panjang doeba kegalok emboek a, padeak Kakaktoeo kemboek balebiak itu emboek mako itu bedjoewoa, mako Gerobok moesea panjang emboek deta boeng abis mino emboek dilem tabang sapei matej Gerobok moesea panjang, mako Ketjia moeko radjo senangba ateine maro koelo dapet mengabalau perepoean Gerobok moesea panjang.

XXVI (B.)¹⁾.

Ade do koejoek temotoa imeu, idjai bipajeak imeu temotoa jonano tetemau anak loemang, toeloeng oekoe anak loemang nadeak imeu, amen ko tjoa tenoeloeng alamat oekoe matej tenotoa koejoek jo padeak, anak loemang jo nano ade min poi wipe oekoe tenoeloeng kojo imeu keliak ba oekoe jo min poi, padeak imeu jo nano ngan anak loemang koeang poi noe anak loemang kepek oekoe lem o kikoet oekoe kemin oak-oekak dang koejoek o temotoa igai kalau koejoek o sigai temotoa boeliak maletok boeliak oekoe melilai oekoe melej oepeakmoe, maro padeak anak loemang, noeangba poi jonano nosok imeu lem kaoeng o neket baik-baik, bioek nemin anak loemang jo nano sigai koejoek temotoa koejoek sigai saeina, neletok anak loemang kaoeng keloewea koeni lem kaoeng jonano imeu, padeak anak loemang ipe oepeakkoe bi pajeak mikoet ko jonano, djawab imeu oejo adat belau oenang belau oenang-oenang belau adat oejo api menai letjeak api menjalai boeliak api pajeak nemoek oejo ko pajeak oekoe lok moekko, djawab anak loemang tjoakoe lok awej o ba kenamkoe adat api menai letjeak api menjalai boeliak api pajeak boeliak oepeak, tjoakoe lok nadeak imeu kenamkoe api pajeak nemoek, padeak anak loemang lamenko lok moek oekoe mengadau, anak loemang jo mengadau magea djagoeng, padeak anak loemang oi djagoeng minoi neloeroek gawe keme oekoe pajeak oekoe lok nemoek, djenawab djagoeng dangba ko dau ketjak anak loemang keliak ba tanggoengkoe poenkoe nabeak boeahtoe senijep soedo senijep nemoek, idjai nadeak imeu djano padeak deo anak loemang api pajeak nemoek taina deo, djawab anak loemang tjoakoe lok oekoe lok mengadau igai magea tot bingin, padeak anak loemang hai tot bingin minoi neloeroek gawe keme oekoe pajeak oekoe lok nemoek, djenawab tot bingin dang ba ko dau ketjak anak loemang keliakba ketanggoengan koe lamen oekoe gi idoepp nonoe siapi toen melitas paneno boeliak oekoe melinoeng nak beak koejo gidong oekoe kemelinoeng baleutkoe nabeak oekoe pajeak oekoe tenebang koelo dang ba ko dau ketjek, padeak imeu djano padeak deo anak loemang nemoekkoe ko dije tioekba padeak bingin o nano, tjoa kene oekoe lok oekoe lok mengadau igai padeak anak loemang, lalau anak loemang tetemo katjea, padeak anak loemang hai katjea minoi neloeroek gawe kemejo oekoe pajeak mikoet imeu oekoe lok nemoek, djenawab katjea oekoe tjoa pertjajo ko mikoet

¹⁾ De naam van den zegsman is niet medegedeeld.

imeu, betoa padeak anak loemang oekoe nijeun mikoet, tenanje katjea ade nijeun ko ikoet imeu ade padeak imeu, lameum ko ade nijeun ikoet nano nadeak katjea wipe akoeak ko ikoet, oekoe masoek leum kaoeng nadeak imeu, tjoebo ko masoek leum kaoeng nadeak katjea, masoek imeu leum kaoeng, wipe ko min nano anak loemang nadeak katjea, bibia kaoeng jonano kenoedjoet tegoeak-tegoeakne nadeak anak loemang, tjoebo koedjoet nadeak katjea tegoeak-tegoeakne awei ko min anobasi, idjai kenoedjoet anak loemang kaoeng o nano tegoeak tegoeakne sepertai awei ne mikoet anoba lamenko gilok idoeop anak loemang padeak katjea toepasba imeu o lamen ko tjoa temoeapas be ko nemoek ne nijeun, mako tenoeapas anak loemang imeu o nano sapi matej, oeja moiba ko belek kemin poi nano padeak katjea dijo oleaknoe.

XXVII (R.) ¹⁾.

Ade dikoep beoek meto betemau saang tjetjalik ade tñoana lem telau soa, dijo rezekaiba dije padeak beoek be oekoe moek tenoana oekoelok moek beina kileak, si semangeut oelauna moi saang tjetjalik si megango awei saang tjetjalik o besi, idjai belek tjetjalik jo moi saangne lok moi meum tenoane, tjoep tekasoek ngoes beoek, idjai beoek kematoep ngoesna, idjai mengeroetak-ngerotak tjetjalik jo lem ngoes beoek, tjetjalik tjetjalik dimano sarangmoe di roempoen padi beoek, di roempoen padi kaloe miang miangkoe mandi padeak tjetjalik, padeak beoek mandi kaloe dingin, padeak tjetjalik dingin akoe djemoer, djemoer kaloe panas padeak beoek, panas akoe betoedoeng padeak tjetjalik, betoedoeng kaloe di makan toemo padeak beoek, makan toemo akoe mati padeak tjetjalik, idjai temioek padeak tjetjalik jo beoek tetawai, ha ha ha nadeak beoek, idjai nemin beoek tetawai jo teboekok ngoes beoek jo, poerr na tjetjalik tebang koeni lem ngoes beoek o, tje roegai do-o woi nadeak beoek oekoe tjoa teminok na, eu moek tenoa na idjai ba nadeak beoek.

¹⁾ De naam van den zegsman is niet medegedeeld.

VERTALING.

I. Het schrandere dwerghert.

Oudtijds heerschte een vorst in een rijk, dat slechts uit één dorp bestond. De ingezetenen, de vorst inclus, stelde zich voor hunne huisvesting tevreden met hutten. De vorst kwam op de gedachte, om voor zich eene (grootere) woning te laten bouwen, verzamelde op een dag tot dat doel de dorpelingen te zijnent en stelde hen met zijn voornemen in kennis. Al aanstonds konden oud en jong zich met zijn plan vereenigen en vroegen den vorst een dag, onverschillig welken, te bepalen, waarop een aanvang met het verzamelen van het bouw materiaal kon worden gemaakt. Nadat de geschikte dag door den vorst was vastgesteld, werd het materiaal, onder leiding van den vorst, gaandeweg bijeengebracht en zoodra het door de timmerlieden bewerkt en pasklaar gemaakt was, gaven de mantrie's¹⁾ en de hoe-loebalang's²⁾ aan den vorst kennis, dat alles reeds gereed was, met verzoek nu den dag vast te stellen, waarop met het opzetten van het huis een begin kon worden gemaakt. 's Vorsten verlangen werd dan door die raadsliden aan het volk overgebracht, dat daarna ijverig aan het werk toog. Reeds op den eersten dag kwam men tegen den middag gereed met het plaatsen van de stijlen, waarop het gebinte van de woning, welke drie meter lang en drie meter breed moest worden, zoude rusten en trachtte men daarna op de stijlen de hoofd-dwarsliggers, ter lengte van $\pm 5\frac{1}{2}$ meter te leggen. Dat werk slaagde echter niet, blijkbaar omdat de stijlen (van boven) aangepunt waren. Dagen achtereen werd onder geraas en getier gepoogd, den arbeid tot een goed einde te brengen, evenwel zonder eenig resultaat. Op zekeren dag zag eene oude vrouw, die naar de, langs het dorp stroomende, rivier was gegaan, een dwerghert aan den overkant, dat maar heen en weer liep, nu eens stroom-afwaarts dan weder stroom-opwaarts. Het dwerghert, de vrouw opmerkende, riep haar toe: „Hé!, grootje, wat heeft dat toch te beduiden? Reeds twee à drie dagen hoor ik niets dan geraas en getier in het dorp; te voren heb ik, al den tijd, dat ik mij aan den oever van de rivier ophoud, zulk een gevoel nimmer gehoord”. De vrouw antwoordde: „Ja, mijn (klein) kind,

¹⁾ ambtenaar.

²⁾ voorvechter.

het is juist wat gij daar zegt n.m., dat gedurende twee à drie dagen zoo'n lawaai wordt gemaakt. Maar daarover behoeft ge u niet te verwonderen. De zaak is deze. Onze vorst laat zich een huis bouwen en nu is géén dorpeling, zelfs de timmerlieden niet, in staat, om de dwarsliggers op de stijlen, die (van boven) aangepunt zijn, te plaatsen; van daar dat geraas en getier bij hunne pogingen om toch den arbeid te doen slagen". Het dwerghert, een en ander vernemende, sprak tot de oude vrouw: „Indien wat u mij daar vertelt inderdaad juist is, wel, wat zoude u daarvan zeggen, indien ik iemand aanwees, die in staat is, aan te geven hoe de stijlen moeten worden bewerkt". Toen de oude vrouw van het dwerghert die woorden vernam, zeide zij: „Nu, indien mijn (klein) kind daartoe zelf in staat mocht zijn, dan zoude mij dat tot vreugde stemmen". Het dwerghert antwoordde: „Laten wij hopen, dat ik daartoe in staat ben, doch alvorens ik mijne opwachting bij den vorst maak, om de noodige aanwijzingen te doen, verzoek ik grootje, om hem op de hoogte van een en ander te brengen en te vragen, of hij het bevel wil uitvaardigen, dat alle, in het dorp aanwezige, honden worden vastgelegd, terwijl verder een ieder, die een hond er op na houdt, voor de omheining van zijn hut wat goede gekookte rijst moet neerleggen, welke mij tot voedsel moet strekken. Tevens verzoek ik, dat op de plaats, waar het huis zal worden gebouwd, worden klaargezet tien tot vijftien stuks „lepat" ¹⁾, elk van den omvang van een grooten toon. Met die „lepat" zal ik dan hen, die met den bouw van 's vorsten woning belast zijn, aangeven, op welke wijze de sleuven van de stijlen moeten worden bewerkt". De oude vrouw ging, nadat het gesprek tusschen haar en het dwerghert aan den oever van de bewuste rivier was geëindigd, naar den vorst, die zich bij het werk ophield, en vertelde hem van het begin tot het einde al wat zij met het dwerghert had gesproken. De vorst, na het verhaal van de oude vrouw te hebben aangehoord, gelastte onmiddellijk een zijner hoeloebalang's, om naar den overkant van de rivier te gaan, het dwerghert in zijn verblijf op te zoeken en bij hem te brengen. Zoodra het dwerghert den hoeloebalang, die haastig naar hem toekwam, zag, hield hij zich schuil, uit vrees gevat te worden; tot de oude vrouw durfde hij wel te spreken, omdat zij, bejaard zijnde, niet in staat zoude zijn, hem te vatten. Vijf tot zes keeren riep de hoeloebalang het dwerghert aan, doch, daar hij geen antwoord kreeg, keerde hij naar den vorst terug met de boodschap,

¹⁾ e. s. v. gebak.

dat hij het dwerghert niet in het aangewezen verblijf had aange-
troffen. Dit vernemende, liet de vorst de oude vrouw ontbieden en
droeg haar op met spoed naar het dwerghert te gaan en hem mede
te deelen, dat niet alleen aan al zijne wenschen zoude worden tege-
moet gekomen, doch dat hij (vorst) inmiddels persoonlijk zoude na-
gaan of al de honden waren vastgelegd en de verlangde hoeveelheid
rijst en gebak op de door hem (dwerghert) opgegeven plaatsen in
gereedheid waren gebracht. De oude vrouw haastte zich, aan het
bevel van den vorst gevolg te geven, en, na het dwerghert in zijn
verblijf te hebben aangetroffen, bracht zij hem van al hetgeen de
vorst haar opgedragen had op de hoogte. Hierop keerde de oude
vrouw, vergezeld door het dwerghert, naar het dorp terug. In het
dorp aangekomen, likte het dwerghert voor den schijn aan de hoopjes
rijst voor de verschillende woningen klaargezet, en ging daarna op
weg naar de plaats, waar de woning van den vorst zoude worden
opgetrokken en de dorpsgenooten aan het werk waren. Toen het
dwerghert den vorst zag zitten, bracht hij hem zijne hulde en beet
een stukje af van een der klaargezette „lepat”, welk stukje als model
moest dienen voor de te maken sleuf in elken stijl der aanstaande
woning. Nadat het dwerghert het afgebeten stuk als model had ge-
toond en men doende was den sleuf naar dat model te vervaardigen,
verliet hij de dorpelingen en maakte zich snel uit de voeten. De vorst
zelf was van plan het dwerghert te vatten, toen hij wilde wegloopen,
reden waarom de dorpelingen daartoe geene poging hadden gedaan.
De vorst gaf evenwel onmiddellijk daarop het bevel alle honden, die
nog vastgelegd waren, los te laten om het dwerghert na te zetten,
doch hiervan kwam niet veel omdat die dieren, aangeland bij de
woningen der dorpelingen en zeer hongerig zijnde, aanvielen op de
verschillende hoopjes rijst, waaraan de lucht van het dwerghert te
onderkennen was, en de rijst verorberden. Het dwerghert was daar-
door inmiddels den dans ontsprongen en hield zich schuil bij een
bouwveld, dat juist met padie was beplant. Daar zag hij een uitge-
kauwden betelpruim liggen en wreef zich daarmee de lippen rood.
Kort daarop kwam een hert aangelopen en vroeg aan het dwerghert :
„Waar komt mijnheer vandaan?” Het dwerghert antwoordde: „Ik
kom zoo juist terug van het dorp, waar ik mijne opwachting bij den
vorst gemaakt heb en waar men doende is, om eene woning voor hem
op te zetten. Mijnheer ziet wel dat mijn lippen rood gekleurd zijn.
dat komt omdat ik een, mij door den vorst aangeboden, betel gebruikt
heb. De vorst is inderdaad voor ons allerbest”. „Wat dunkt mijn-

heer?", sprak het hert. „als ik naar het dorp ga, zal de vorst mij dan ook ontvangen of zal dat niet lukken?" „Wel!, ik twijfel er niet aan of het zal wel gaan", antwoordde het dwerghert. „Mij, die zoo nietig is, heeft de vorst goed ontvangen, waarom mijnheer, die zoo'n groot heer is, dan niet? De vorst zal uwe komst uiteraard ten zeerste op prijs stellen". „Edoch — vervolgde het dwerghert — heb ik mijnheer iets op het hart te drukken. Indien mijnheer namelijk de dorpelingen lawaai hoort maken en vragen om krissen, lanssen en geweren, dan moet mijnheer zich maar rustig houden en geen aandacht daaraan schenken, want dat geschreeuw is het sein, dat men voor mijnheer bij elke woning rijst moet klaar zetten voor mijnheer's mondkost". Nadat het hert een en ander had vernomen, rende hij ijlings naar het dorp. Nauwelijks zagen de dorpelingen het hert binnen het dorp of zij schreeuwden, om zoo spoedig mogelijk krissen, lanssen en geweren bij hen te brengen, ten einde het dier in handen te krijgen. Het hert, gedachtig aan de woorden van het dwerghert, sloeg op het geschreeuw geen acht en hield zich rustig. Toen het hert aangekomen was ter plaatse, waar de dorpelingen bij elkander waren, vielen deze het aan en vergaten daardoor jacht te maken op het dwerghert. Aldus de list van het dwerghert, om het kwaad van zich af te wenden.

II. Het dwerghert in den kuil.

Er was eens een vorst, die een tuin bezat. Vaak zag hij, dat olifanten den tuin binnenkwamen en liet daarom een kuil graven (om die dieren te vangen). Een dwerghert liep eens den tuin in en viel in den kuil; het dier werd zeer verdrietig, omdat het geen kans zag uit den kuil te komen. Toen kwam het dwerghert op de gedachte, om voor de grap het volgende te reciteeren: „Bladeren van de torap¹⁾, bladeren van de tēriti²⁾, een klapperdop met drie oogen, op dezen dag moet de dag verdwijnen, laten wij verzoeken, dat wij allen worden ingesloten". Juist kwam er een neushoorn. Deze riep het dwerghert toe: „Wat voert u toch uit, dwerghert?", waarop hij antwoordde: „Niets bijzonders, mijnheer; het is toch zoo heerlijk van het binnenste van de aarde te eten". De neushoorn sprak daarop: „Kan ik mede eten?" „Zeker", antwoordde het dwerghert, „maar dan moet u ook aan het reciteeren gaan". „Best" zeide de neushoorn,

¹⁾ e. s. v. boom van welks schors, na geklopt te zijn, kleederen worden vervaardigd.

²⁾ e. s. v. rietgras, groeiende bij de oevers van rivieren.

die daarop in den kuil sprong. Toen beide aan het reciteeren waren, kwam een tijger aangelopen. Hij vroeg aan den neushoorn: „Zeg! wat voert u uit, neushoorn?” „O!” gaf deze ten antwoord, „ik was bezig, het reciteeren van het dwergghert te leeren”. „Wat kunt u bij hem leeren, hij is toch geen geleerde? U doet beter hem den nek om te draaien”, zeide de tijger. „Het is niet noodzakelijk bij wijzeren in de leer te gaan”, sprak de neushoorn, „Het dwergghert is wel klein van stuk, maar bij de hand”. „Reciteer eens neushoorn”, sprak de tijger, „ik wil eerst hooren hoe u dat doet!” De neushoorn begon te reciteeren doch, omdat het reciet op groven toon plaats had, beviel het den tijger niet, waarvan hij dan ook blijk gaf. Toen het dwergghert vernam wat de tijger had gezegd, sprak hij tot dezen: „Komaan! laat ik nu eens met mijn mooi geluid aan het reciteeren gaan”. Dat reciet stond den tijger aan en sprak hij: „Ik wil ook leeren reciteeren, wanneer dat mag”. „Wel, indien u hier opgesloten het zeven dagen en zeven nachten buiten voedsel kunt stellen — wij eten maar van het binnenste der aarde — springt u dan maar den kuil in!” De tijger deed dat. Met hun drieën gingen zij aan het reciteeren. Terwijl zij daarmede bezig waren, kwam een olifant bij den kuil en sprak: „He! wat voeren mijne Heeren vrienden daaruit?” De tijger gaf ten antwoord: „Niets bijzonders, ik leer bij het dwergghert reciteeren. „Komaan vriend! reciteer mij iets voor, ik ben erg verlangend het te hooren”. De tijger ging aan het reciteeren, doch het reciet stond den olifant niet aan. „Nu, indien het reciet u niet bevalt, zal ik mijn leermeester, die aan het slapen is, wakker maken”. Het dwergghert werd daarop door den tijger gewekt, stond op en ging aan het reciteeren. Toen de olifant hoorde, dat het dwergghert inderdaad goed kon reciteeren, was hij ook verlangend zulks te leeren en sprak: „Indien het mij geoorloofd is, zoude ik ook wel willen reciteeren”. Het dwergghert antwoordde: „Mijnheer zal het wel niet uithouden hier bij ons zeven dagen en nachten te verblijven, want wij eten niets anders dan het binnenste van de aarde. Kunt u het wel, dan kunt u in den kuil komen”. „Best!” zeide de olifant en sprong in den kuil. Met hun drieën leerden zij in den morgen en in den avond reciteeren en waren niet lang daarna volleerd. Toen sprak het dwergghert tot het drietal: „Laat ons dit afspreken. Indien gij, die mijne leerlingen zijt, iets tegen mij, die het eerst in den kuil was, in het schild voert, dan zult gij geen gelukkig bestaan hebben. Deze verklaring zij gelijk eene gelofte”. „Best!” antwoordde het drietal. Twee dagen daarna zeide het dwergghert: „Ik heb pijn in den buik

en moet mijn gevoeg doen; helpt mij nu zoo spoedig mogelijk uit den kuil te komen". Aangezien het drietal in de stellige meening verkeerde, dat het dwerghert naar de rivier moest, om zijne behoefte te doen, omvatte de olifant hem met zijn snuit en zette hem uit den kuil. Het drietal bleef in den kuil en hield zich met reciteeren bezig. Zoodra het dwerghert zich vrij voelde, sprong het van vreugde heen en weer, spoedde zich naar den vorst en riep hem toe: „Vorst! in uwen kuil bevinden zich reeds verscheidene dieren". Toen de vorst dit vernam, begaf hij zich naar den kuil. Voordat hij daar was verscheen één van de makkers van den olifant bij den kuil. Hem ziende sprak de gevangene: „Gij allen mijne kinderen en kleinkinderen! denkt aan niets anders dan aan het opsporen van het dwerghert, want hij heeft ons bedrogen". Eerstgenoemde ging daarop op zoek uit, trof het dwerghert aan en zeide: „Gij hebt mijn vader bedrogen!" Het dwerghert, zijn snoet tegen houtskool wrijvende, antwoordde: „Mijnheer, kom eens naderbij. Ik wensch mijn kind uit te huwelijken, zie maar hoe mijn snoet met houtskool besmeerd is!" De olifant zeide wederom: „Gij hebt mijn vader bedrogen en bezorgt hem den dood!" Het dwerghert hernam: „Zijn er geen andere dwergherten in het bosch?" Hierop zweeg de olifant. Het dwerghert maakte zich schielijk uit de voeten terwijl hij den olifant toeschreeuwde: „Hier mijn stront! Ik ben het, die je vader vermoord heb". Toen de olifant dat hoorde, zette hij het dwerghert achterna, doch zonder resultaat. Niet lang daarna ontmoetten zij elkander weder: „Zoo!" sprak de olifant „nu heb ik je te pakken en zal ik je dooden!" Het dwerghert antwoordde: „Wat, wilt u mij dooden? Het zij zoo! doch als ik u verzoeken mag, niet op deze laag gelegen plek, want mijne voorouders hebben bevolen, dat wij moeten sterven op hoog gelegen terreinen en niet op lage". „Nu als dat inderdaad zoo is", zeide de olifant, „laten wij dan een berg bestijgen". Beide gingen op weg, om een berg te bestijgen. Tijdens den tocht sprak het dwerghert bij zich zelf: „Wat is het toch zonde en jammer, dat mijne giftige snijtanden dan ook moeten sterven". De olifant, dit vernemende, zeide tot het dwerghert, terwijl hij diens tanden wilde aanraken: „Hoe giftig zijn die tanden wel?" „Raakt u de tanden niet aan!" sprak het dwerghert. En de olifant werd bang en durfde de tanden niet aan te raken. Nadat de top van den berg bereikt was, zeide de olifant: „Ik zal je nu maar dooden!" Het dwerghert gaf ten antwoord: „Indien ik toch moet worden gedood, dan verzoek ik u, dat zulks moge geschieden om twee ure

in den nacht". De olifant hernam: „Best !" maar ik kan vooralsnog niet slapen". Het dwerghert antwoordde: „Als dat zoo is, dan zal ik mij maar eerst ter ruste leggen, omdat u toch niet tot den morgen wakker kunt blijven". Het dwerghert ging quasi slapen, doch hield de oogen geopend. De olifant naderde hem, om zijne tanden aan te raken, doch zag, dat zijne oogen steeds open stonden. De olifant sprak dan: „Waarom blijven uwe oogen geopend en gij hebt gezegd, dat gij zoudt gaan slapen?" Het dwerghert gaf ten antwoord: „Dat is zoo mijne gewoonte. Wanneer mijne oogen openstaan, dan slaap ik, zijn ze gesloten, dan slaap ik niet". Toen de olifant dat hoorde, raakte hij de tanden van het dwerghert aan, omdat (hij meende dat) deze aan het slapen was. Het dwerghert deed niet lang daarna alsof hij ontwaakte en zeide tot den olifant: „Slaapt u nu maar eerst, wanneer het straks twee uur is zal ik u wel wekken". De olifant legde zich daarop ter ruste. Terwijl hij sliep, ging het dwerghert er op uit, om een toorts te halen en verschroeide daarmee alle gewrichten van den olifant. Klokke twee wekte het dwerghert de olifant, hem zeggende, dat het twee uren was. „Aj!" schreeuwde de olifant „waarom doet het geheele lichaam mij zoon pijn?" Het dwerghert sprak: „Ik vermoed dat u zoo straks mijn tanden hebt aangeraakt! Is het zóó, of hebt u mijne tanden niet aangeraakt?" „Het is inderdaad zóó", antwoordde de olifant „maar ik heb ze slechts even aangeraakt; nu het aldus geloopt is, zal ik u niet dooden en berust ik er maar in, dat mijn vader sterft. „Ja, zoo gaat het nu !" zeide het dwerghert „U moet iemand, die oprecht is, geen onrecht aandoen, dat is niets gedaan". De olifant sprak: „Help mij en genees mij nu maar, want al mijn ledematen doen mij zeer". „Best!, blijft u maar hier; ik zal wel geneesmiddelen gaan zoeken", zeide het dwerghert. „Het is goed !" sprak de olifant. Het dwerghert, zeer in zijn schik, liep al huppelende en springende weg. Hij zal een drie malen gehuppeld en rondgesprongen hebben, toen hij een tijger tegenkwam. Deze zeide: „Na lang zoeken ontmoet ik je nu, dwerghert. Gij zijt inderdaad zeer slim, maar thans is je laatste uur geslagen". Het dwerghert antwoordde: „U die zoo klein zijt, wenscht u mij te weerstaan! Een vijand, die heel wat grooter is dan u, heeft het tegen mij afgelegd en is op den top van den berg dood gebleven". De tijger sprak: „Wie is hij, dien gij gedood hebt, wijs mij hem eens !" Tijger en dwerghert begaven zich dan op weg naar de plek, waar de olifant zich van pijn heen en weder ventelde. Aangekomen op die plaats, sprak het dwerghert tot den

tijger: „Zie! daar ligt hij, gaat u zelf maar naar hem toe”. De tijger naderde den olifant en vroeg: „Wat voert gij hier uit vriend?” De olifant sprak: „Heeft mijnheer een dwerghert ontmoet, die voor mij geneesmiddelen zoekt?” De tijger antwoordde: „Ja vriend, ik ontmoette hem en heb hem willen dooden!” „Dát moet u niet doen!”, hernam de olifant, „Kijk maar eens naar mij; ik ben verlamd enkel en alleen, omdat ik zijne tanden heb aangeraakt. Ik mag nog van geluk spreken, dat hij mij niet gebeten heeft; ik zoude zeker op slag gedood zijn”. Toen de tijger dat hoorde, werd hij bang en zette het op een loopen; hij wilde het dwerghert niet meer ontmoeten. Ook het dwerghert ging er van door. Niet lang daarna kwam hij een kikvorsch tegen, die tot hem zeide: „Ik ben hier gekomen, om u, mijnheer, te ontmoetten, omdat ik rijst wil leenen; ik heb rijst noodig voor een huwelijksfeest van mijn kind”. Het dwerghert sprak: „Nu! daaraan kan ik u helpen, wanneer het voor korten termijn is”. De kikvorsch antwoordde: „Zoodra het feest is afgelopen, krijgt u het geleende terug”. „Best!” sprak het dwerghert. De kikvorsch kreeg het gevraagde van het dwerghert te leen en rechtte een offermaal aan. Na afloop daarvan, kwam het dwerghert het geleende van den kikvorsch terugvorderen. De kikvorsch dacht er niet aan, zijne schuld af te doen en voegde het dwerghert bovendien toe: „Gij zijt waarlijk zeer sluw en slechts er op uit om wien ook te bedriegen. In 't kort, ik wensch de schuld niet af te doen. Doe verder wat gij niet laten kunt!” Het dwerghert antwoordde: „Handel niet zoo kikvorsch! Gij hebt een schuld aan mij en moet mij die betalen”. De kikvorsch hernam: „Ik wensch die schuld niet te betalen, al zoude ik er mijn leven bij inschieten”. Het dwerghert zeide daarop: „Zeg nu niet, dat gij in het geheel niet wilt betalen. Ik kom over zeven dagen weer eens terug”. Op den zevenden dag ging de kikvorsch heen en liep een val binnen. Kort daarop kwam het dwerghert er langs, en toen hij zag, dat de kikvorsch daarin zat, naderde hij hem, om hem een trap te geven. Edoch — nauwelijks was het dwerghert binnen den val of deze klapte dicht; hij zat gevangen en de kikvorsch kwam er uit. Niet lang daarna kwam de vorst aangelopen, aan wien de val toebehoorde. Tot hem ging de kikvorsch en sprak: „O vorst! in uw val zit een dwerghert gevangen”. Toen de vorst dat hoorde, ging hij er naar kijken, en zag dat werkelijk een dwerghert in den val zat, doch dat het dier reeds dood was, waarop het weggeworpen werd. Het dwerghert, bevrijd, liep hard weg, om den kikvorsch na te zetten. Aan-

geland te zijnen huize, trof het dwerghert slechts zijn schoonzoon aan, die het huis bewaakte. Het dwerghert vroeg: „Waar is Uw vader?” De schoonzoon van den kikvorsch antwoordde: „Vader is op de ladang” ¹⁾. Het dwerghert ging daarna naar die ladang, om den kikvorsch te ontmoeten. Toen de kikvorsch het dwerghert zag aankomen, ging hij zoo vlug mogelijk naar een strik, dien de vorst had gespannen, en daaronder zitten. Het dwerghert bij den strik gekomen sprak, trillende van woede: „Het staat u inderdaad fraai mij te bedriegen en kwaad te berokkenen!” „Wat wenscht gij van mij? Ik wacht u nu in het bosch op”, zeide de kikvorsch. Het dwerghert sprak: „Kom hiér kikvorsch!” De kikvorsch zeide: „Komt gij hier! Ik zal geen stap achteruit gaan. Gij zijt de schuldeischer, komt gij hier!” Toen het dwerghert die woorden van den kikvorsch hoorde, ontstak hij nog meer in toorn en ging aan het trappen. Voordat het trappen eenig resultaat had, was de poot van het dwerghert reeds gestrikt. De kikvorsch was opgesprongen en uitgeweken, om den trap te ontgaan, en voegde het dwerghert de woorden toe: „Weet u niet, dat ik in het schermen een meester ben!” De kikvorsch spoedde zich naar den vorst, om dezen te ontmoeten en zeide, al schreeuwende, dat in de strik een dwerghert gevangen zat. De vorst, dit hoorende, ging naar de plek, waar de strik gespannen was, en zag dat werkelijk een dwerghert gestrikt was, doch dat het dier dood was. Het dwerghert wilde (namelijk) wederom dien list uithalen. Toen de vorst op het punt stond, om het dwerghert weg te werpen, kwam de kikvorsch en sprak: „Vorst! het is een list van hem, om zich te houden als of hij dood is. U moet hem maar eens op den neus slaan”. De vorst sloeg daarop het dwerghert op den neus. Hij bewoog zich van de pijn en het bewijs was daar, dat hij nog werkelijk in leven was. Het dwerghert werd daarna door den vorst geslacht. Het dwerghert is dood en het verhaal is uit.

III. Verhaal van een blinde geit en van een dwerghert met gebroken pooten.

Een dwerghert met gebroken pooten ontmoette eens een blinde geit. Het dwerghert vroeg: „Waar komt u van daan?”. „Niets bijzonders”, antwoordde de geit, „ik zoek alleen naar voedsel”. Het dwerghert hernam: „Komaan!, laten wij met elkander afspreken

¹⁾ droog rijstveld.

samen er op uit te gaan; ik heb gebroken pooten en gij zijt blind". Al gaande zeide de geit: „Indien u goed (voeder) gras tegen komt, zegt het mij dan". Het dwergghert antwoordde: „Best!, maar laat ik u dan berijden. Wanneer ik zeg links, dan haalt u links uit, zeg ik rechts, dan gaat u den rechtschen kant op". De geit antwoordde: „Best!". Weder op weg zijnde, kwam het tweetal bij een roekamboom. Het dwergghert riep: „Links"; de geit haalde links uit en stootte tegen de doornen van den boom. „Aoe" schreeuwde de geit „het verwondert mij, dat ik mij, zooals het mij wil voorkomen, aan doornen steek. Als dat zóó is, dan zijt gij niet oprecht". „Ja het is werkelijk zoo", zeide het dwergghert, „ik heb schuld". Toen sprak de geit: „Indien u mij maar wilt bedriegen, dan is het beter, dat wij van elkander gaan. Ik voel mij reeds afgemat en heb nog niets te eten gehad". „Praat zoo niet!" zeide het dwergghert, „ga maar voort en het kan niet missen of wij zullen wel aan goed gras komen. Zoodra wij dat gras tegenkomen, zal ik u waarschuwen. Wat kan ik er aan doen, dat ik gebroken pooten heb! Had ik die niet, dan zoude ik mij immers niet door u laten dragen niet waar?". De geit antwoordde: „Dat is juist! Ik draag u, omdat ik blind ben, want ware ik dat niet, dan zoude ik geen afspraak met u hebben gemaakt". „Komaan!" hernam het dwergghert „laten wij verder gaan, indien u althans daartoe lust gevoelt". Nog niet lang waren zij op weg, toen de duisternis inviel. De geit sprak: „Slaapt u maar eerst; ik heb honger en wil eerst eten". Het dwergghert antwoordde: „Best!", maar wek mij aanstonds, wanneer u het geluid van een tijger hoort". Het dwergghert was nog niet goed ingeslapen, toen de geit hem wekte en hem zeide: „Sta op!" ik ruik een tijgerlucht". Toen het dwergghert dat hoorde, stond hij dadelijk op en sprak: „Ja, inderdaad is er een tijgerlucht" en opziende, zag hij een tijger voor zich staan. De tijger zeide: „Wat voert gij met de geit hier uit!" „Niets bijzonders", antwoordde het dwergghert, „ik vergezel de geit om haar geneeskundig te laten behandelen, omdat zij blind is". De tijger hernam: „En welk geneesmiddel moet dat zijn?" Het dwergghert zeide: „Welk geneesmiddel?, wel geen ander dan dit, dat hare oogen verwisseld worden met die van een tijger". Toen de tijger dat hoorde, maakte hij zich uit de voeten, en een ander dwergghert tegenkomende, zeide hij bij zich zelf: „Laat ik niet vertellen, dat het dwergghert met de gebroken pooten er op uit is, om geneesmiddelen te zoeken". Het dwergghert sprak daarop tot de geit: „Laten wij spoedig weggaan; ik ben bang langer hier te blijven". Beide gingen daarop verder,

doch hielden niet lang daarna stil, om te gaan eten. Het dwerghert werd toen gewaar, dat een tijger, al kruipende, op hen loerde en zeide tot de geit: „Zeg geit! wat voor toespys moeten wij hebben?” De geit antwoordde: „Weet *ik* dat!; ik zie immers niets en eet dus alles, wat mij voor den mond komt”. Het dwerghert antwoordde daarop: „Wat mij betreft, ik zoude gaarne de oogen van een tijger (als toespijs) willen nuttigen”. Toen de tijger zulks hoorde, liep hij ijlings weg en het dwerghert, dat ziende, richtte zich van vreugde zóó op, dat hij voorover viel en zijn snoet aan het bloeden ging. Verder op weg gaande, ontmoetten zij een hert. Het hert zeide: „Zeg dwerghert!, waar komt u van daan?”. Het dwerghert antwoordde: „Er is niets bijzonders. Ik kom zoo juist van een rijstveld dat men met zijn velen bezig was te beplanten”. „Hè!” zeide het hert „breng mij naar die plaats, waar de menschen met hun velen aan het planten bezig zijn”. Het dwerghert hernam: „Best!” en wanneer zij hunne honden roepen, om te komen, moet u hen meer en meer naderen, want dat is een bewijs, dat zij u willen onthalen”. En het hert naderde de planters. Toen zij een hert zagen aankomen, gingen zij het dier met kapmessen te lijf en doodden het. Het dwerghert bewoog zich, toen hij dat zag, van groote vreugde heen en weer en kwam zoo doende terecht aan den rand van het rijstveld, waar hij een beer tegenkwam. De beer vroeg: „Waar komt u van daan, dwerghert?”. „Niets bijzonders”, antwoordde het dwerghert „ik heb gebroken pooten, die ik zoude willen laten masseeren”. De beer hernam: „Wacht!” ik zal u wel masseeren; dat is voor mij maar een kleinigheid”. De beer ging daarop aan het masseeren, met het resultaat dat het dwerghert genas. Deze was daarmede recht in zijn schik, doch was er weder op uit, om ook den beer een poets te bakken. Hij sprak: „Zeg, beer!” in welke moeilijkheden u ook moogt komen te verkeeren, wendt u dan maar tot mij”. „Ja!”, antwoordde de beer „Ik heb zorgen, want ik heb een schuld aan een geit”. Het dwerghert dacht: „achter mij is de (blinde) geit, ik zal haar wel (bij den beer) brengen”, terwijl hij inmiddels den staart van den beer aan een boom vastbond. „U moet hier blijven”, sprak het dwerghert, „ik zal geld gaan halen, om het u te geven als belooning, omdat u mij gemasseerd hebt”. Het dwerghert begaf zich op weg, om de geit te ontmoeten. Bij de geit gekomen, noodigde hij haar uit, met hem mede te gaan, waarop hij haar bij den beer bracht. Toen het dwerghert bij den beer terug was, sprak hij: „Beer! zie hier het bewijs van mijn dank aan u!” Nauwelijks zag de beer de geit of uit vrees zette hij het op een

loopen, met het gevolg, dat zijn staart uit het lichaam werd gerukt. Dat is nu de reden, waarom van dien tijd af de beeren zonder staart rondloopen. En die beer bepaalde van toen af, dat al wie van zijne nazaten vriendschap met een dwerghert zoude sluiten, geen gelukkig en voorspoedig leven zoude hebben. De beer zonder staart ontmoette op zijn weg een tijger. Deze sprak tot hem: „Waarom is uwe staart verdwenen?“. „Ja!, ik heb dien niet meer; het dwerghert heeft mij beet gehad“, antwoordde de beer. De tijger hernam: „Vooruit, laten wij hem opsporen en dooden!“. Beide togen op weg en ontmoetten niet lang daarna het dwerghert. „Nu heb ik je te pakken, dwerghert“, sprak de tijger „ge hebt ook mijn makker bedrogen!“ „Ik!“ antwoordde het dwerghert „neen“. „In dit bosch is geen gebrek aan dwergherten“. „Wat voert ge hier dan uit?“ hernam de tijger. Het dwerghert gaf ten antwoord: „Ik bewaak de „rajak“¹⁾ van den vorst; het is het voedingsmiddel van zijn kind“. „Kan ik daarvan eten?“, vroeg de tijger. „Neen dat gaat niet!“, antwoordde het dwerghert. „Ik durf het u niet te geven, maar wacht! Ik zal het eerst aan den vorst vragen en wanneer hij zegt, dat u het kan krijgen, dan zal ik het mijnheer straks wel mededeelen“. „Best!“, sprak de tijger „ik zal hier blijven wachten“. Het dwerghert liep hard weg en toen hij ver weg was, schreeuwde hij den tijger toe: „eet er maar van“. Toen de tijger daarvan at, zat hij met geopen den muil, want hij had dien in een mierenhoop gestoken. De tijger zeide daarop: „Wacht maar, ik zal je wel dooden, terwijl hij op zoek ging van het dwerghert. Nog niet lang had hij zich op weg begeven, of hij ontmoette het dwerghert. „Nu heb ik je, dwerghert!“ sprak de tijger. Het dwerghert antwoordde wederom: „Er is waarlijk geen gebrek aan dwergherten in het bosch“. De tijger hernam: „Wat doet ge hier!“ „Ik bewaak den „gong“ van den vorst“, zeide het dwerghert. „Wel“ zeide de tijger, „mag ik ook op dien „gong“ slaan?“. Het dwerghert hernam: „Ik zal het eerst aan den vorst moeten vragen“. „Best! Ik zal blijven wachten“, antwoordde de tijger“. Het dwerghert verdween en toen hij reeds ver weg was, schreeuwde hij: „Sla er maar op!“ De tijger stond op en sloeg op den „gong“, die bleek een bijennest te zijn. De tijger kermde van de pijn en zeide: „Wacht maar eens, dwerghert, wanneer ik je weder te pakken krijg, dan — het kan niet anders — zal ik je dooden!“ en zette het dwerghert na. Eerst na geruimen tijd kwam de tijger het dwerghert tegen en vroeg: „Wat voert ge

¹⁾ Kleefrijst in de pan geroost, daarna vermengd met lekstroop uit suiker.

hier uit, dwerghert?". „Vergiffenis mijnheer!", antwoordde hij, ik pas op den gordel van den vorst". De tijger hernam: „Mag ik dien even aandoen?". Het dwerghert zeide: „Indien mijnheer den gordel wil aandoen, zal ik het eerst aan den vorst vragen. Zegt de vorst dat u dien kan aandoen, dan zal ik het mijnheer wel mededeelen". En hij verwijderde zich snel. Nadat hij een eind weg was, schreeuwde het dwerghert: „Doe hem maar aan". De tijger deed den gordel aan; deze bleek een sawahslang te zijn. De tijger werd door de slang doodgedrukt en was dus niet meer in staat, het dwerghert te vervolgen. En hiermede is het verhaal ten einde.

IV. Het dwerghert en de slak.

Er was eens een dwerghert, dat van een „talang"¹⁾ naar een moeras afdaalde, om te gaan drinken. Terwijl hij aan het drinken was, zag hij een slak tegen een klapperboom kruipen, om eieren te leggen. Het dwerghert sprak tot de slak: „Vriend, vriend!, wat beweegt u zich toch langzaam. Wanneer dat zoo voortgaat, is mijnheer in tien jaren nog niet gekomen aan het einde van het moeras. Wat mij betreft, ik zoude niet in staat zijn, aldus te gaan, ik zoude dan maar liever spoedig sterven". „Hé vriend!", antwoordde de slak, „U moet niet tegenover mij aan het snoeven gaan en zeggen, dat ik niet bij machte ben, om mij (vlug) voort te bewegen. Indien mijnheer kan, welaan, laat ons dan een wedloop aangaan, wie van ons het vlugst kan gaan!" „Wat", hernam het dwerghert „iemand van uw slag wil met mij een wedloop aangaan?". „Aangenomen en wanneer mijnheer den wedloop wint, zal ik mijnheer als belooning uitkeeren een stuk goud van den omvang van een komkommer". „Best!", zeide de slak. Als mijnheer dat inderdaad wenscht, nu, dan vraag ik om zeven dagen uitstel". „In orde!", antwoordde het dwerghert. De slak verzamelde alle slakken uit het moeras, om met hen te beraadslagen, welke list moest worden te baat genomen, om het dwerghert den wedstrijd te doen verliezen. De oudste onder hen sprak dan: „Laten wij ons in een rij opstellen rondom het moeras. Wanneer het dwerghert ons aanroept, moet steeds degene, die het verst verwijderd is, antwoorden; wij zijn dan het dwerghert steeds voor". Na aldus te hebben beraadslaagd, gingen de slakken zich aldra bij de verschillende bochten en hoeken van het moeras opstellen. Toen de zevende dag

¹⁾ Een met tweede gewassen en vruchtboomen bebouwd veld.

na de afspraak (tusschen het dwerghert en de slak) was aangebroken, stond de slak klaar, om de komst van het dwerghert af te wachten. Kort daarop kwam hij aangeloopt en zeide: „Komaan, laten wij beginnen!” „Best!” antwoordde de slak. Het dwerghert ging aan het loopen doch maakte geen haast, want hij dacht bij zich zelf: „de slak zal het toch niet van mij winnen”. Een oogenblik daarna riep hij: „Vriend, vriend!” „Oet!” antwoordde één der slakken voor hem uit. Toen het dwerghert hoorde, dat de slak hem voor was, ging hij harder loopen. Kort daarop riep het dwerghert wederom: „Vriend, vriend!”. „Oet!”, antwoordde een (andere) slak voor hem uit. „Wel!” zeide het dwerghert „de slak is mij alweder voor”. Nog eenmaal trachtte het dwerghert zoo snel mogelijk te loopen en riep daarna nogmaals: „Vriend, vriend!”. „Oet!” antwoordde de slak, die thans voor hem uit was. „Hé vriend!”, zeide toen het dwerghert „ik heb het tegen u verloren, want ik ben niet meer in staat te rennen. Laten wij den wedloop beeindigen”. „Best!” sprak de slak. „Welaan, wie van ons kan zich nu het snelst bewegen!”. „Mijnheer, u is geen partuur voor mij!” sprak het dwerghert. „U moet maar hier blijven, ik wensch eerst terug te gaan, om voor mijnheer het toegezegde goud te halen”. Het dwerghert ging weg, besteedde snel de hoogte en verborg zich in de „talang” en wilde niet meer naar het moeras afdalen, omdat hij bevreesd was door de slak te worden aangesproken voor zijn schuld, n.l. een stuk goud van den omvang van een komkommer.

V. Het verhaal van een eekhoorn die met den „boedjoek”¹⁾ bevriend was.

Er was eens een eekhoorn, die met een „boedjoek” bevriend was. Reeds lang leefden zij in vriendschap, toen het den eekhoorn in de gedachte kwam, om eens achter het geheim van den „boedjoek” te komen, namelijk of hij inderdaad een innige vriendschap met hem wenschte, of die vriendschap niet alleen uitwendig, doch ook inwendig was. Zoo geviel het, dat de eekhoorn op een dag voorgaf ziek te zijn, en verlangde, dat de „boedjoek” naar hem toeging. De „boedjoek” kwam bij den eekhoorn en sprak deze: „Ja mijn makker, hoe zult gij mij kunnen helpen, nu ik thans ernstig ziek ben! Ik ben op iets erg belust en krijg ik dat niet, dan voel ik, dat ik zal moeten sterven. Ik verlang namelijk zeer naar een ei van een kip, die achter

¹⁾ c. s. v. riviervisch.

de deur aan het broeden is. Indien dat als geneesmiddel door mij wordt aangewend, dan zal ik zeker van mijn ziekte genezen". De „boedjoek" zeide: „Wacht maar, ik zal zoo'n ei gaan zoeken, wie weet of ik het niet machtig word!" De „boedjoek" ging vervolgens op weg en beraamde, op welke wijze hij dat ei zoude verkrijgen. Tegen zonsondergang zag de „boedjoek" een vrouw, die water schepte in een aarden pot, en hij sprong in den pot. De vrouw bracht den pot weg, zonder te weten, dat de „boedjoek" daarin was. De pot werd door de vrouw in haar hut neergelegd, juist nabij een broedplaats van een kip. In den nacht sprong de „boedjoek" uit den pot, nam een der eieren waarop de kip broedde, en stak het ei in den bek. De „boedjoek" sprong daarop naar beneden, kroop over den grond, totdat hij den rivieroever bereikte, zwom naar zijn vriend den eekhoorn en gaf dezen het door hem verkregen ei. De eekhoorn at het ei op, en nadat het genuttigd was, genas hij van zijne ziekte. Niet lang daarna wenschte de „boedjoek" ook de vriendschap van den eekhoorn op de proef te stellen¹⁾. De „boedjoek" dan liet den eekhoorn bij zich komen en sprak: „Hé!, mijn makker! ik verkeer thans in moeilijkheid (en droefheid)". „Maar, hoe zult gij mij hulp kunnen verleenen, nu ik zwaar ziek ben, en de geneesheer zegt dat een krokodillenhart het eenige geneesmiddel voor mij is? „Zin op alle middelen, om mij daaraan te helpen, want indien ik dat niet krijg, dan is mijn laatste uur geslagen". De eekhoorn antwoordde: „Wacht maar, ik zal daarnaar zoeken. Wie weet of ik er geen machtig kan worden!" De eekhoorn ging er op uit, en terwijl hij beraamde welk middel hij daartoe zoude aanwenden, kreeg hij bericht, dat er eene rivier was, welke vol met krokodillen zat, en dat alles, wat daarin viel, werd opgeslokt. De eekhoorn ging naar die rivier, klom in een klapperboom, knaagde een gat in één der vruchten, kroop daarin en beet vervolgens den tak af, waaraan die vrucht hing, met het gevolg, dat de noot in het water viel. Nauwelijks was de noot in het water gevallen, of ze werd, met den eekhoorn erin, door een krokodil in snelle vaart gegrepen (en opgeslokt), zonder dat de eekhoorn eenig letsel bekwam. De eekhoorn begon aan het hart van den krokodil te knagen. Deze gevoelde zich dientengevolge zeer onwel, begon over te geven, spoedde zich naar den heuvel (boven de rivier) en stierf. Toen de krokodil dood was, kroop de eekhoorn uit den buik van het dier en bracht het hart naar den „boedjoek". De eekhoorn bij den „boe-

¹⁾ Lett. „het geheim van den eekhoorn te zien".

djoek" gekomen, gaf hem het geneesmiddel. De „boedjoek" at daarop het krokodillenhart op en genas aldra. Van dien tijd af werd de vriendschap (tusschen de twee) al hechter en hechter en hield tot hun dood aan.

VI. Het verhaal van een zwarte kloek en van een „moesang"¹⁾.

Er was eens een kloek, welke negen kiekens had. Aangezien zij te ver het bosch was ingegaan, was zij verdwaald. Onderweg, door de duisternis overvallen, overnachtte zij in een verlaten hut. Op dien avond kwam een „moesang" met haar jong langs die hut, en toen zij zag dat daarin de kloek met hare kiekens overnachtte, sprak zij bij zich zelve: „Nu, dit is een groot buitenkansje!" De „moesang" legde bij de hut aan en riep: „Zwarte! Zwarte! Wat voert gij hier uit!". „Niets bijzonders", antwoordde Zwartje „ik bewaak de verlaten hut". De „moesang" zeide daarop: „Kan ik ook in de hut komen slapen, want ik ben door den avond overvallen?" „Wat is er tegen", zeide de Zwarte „om in een verlaten hut te gaan slapen!". De „moesang" klom met haar jong de hut in en legde zich te slapen bij den korf, dien de kloek met hare kiekens als slaappleats had uitgezocht. „Aj", sprak de kloek bij zich zelve „ik ben beducht voor een naderend onheil". Hoe zal ik het moeten aanleggen, om met mijne kiekens van hier weg te loopen!" Terwijl zij nog daarover nadacht, riep de „moesang": „Zwarte! zwarte!, wij wenschen eerst naar de badplaats te gaan" — de „moesang" was namelijk van zins hare tanden te wetten. „Best!" antwoordde de Zwarte. Nadat de „moesang" met haar jong was weggegaan, kwam de gedachte wederom bij de kloek op, om weg te loopen, terwijl zij (om de „moesang" te verschalken) deze list bedacht. Zij nam, om haar lichaam na te bootsen, een steen, wikkelde dien in „idjoek"²⁾ en zette dien neer nabij hare slaappleats in de hut. Niet lang daarna keerde de „moesang" van de badplaats terug en klom de hut in. Diep in den nacht hoorde de „moesang" het geluid „andoboer", alsof iets wegvloog. De moesang vroeg dan: „Zwarte, wat heeft dat te beduiden?". „Hé, dat is niets bijzonders!" antwoordde de kloek, „een blad van een nangkaboom is neergevallen".

¹⁾ e. s. v. klein roofdier.

²⁾ De paardehaarachtige zelfstandigheid, groeiende tusschen stam en blad van den arempalm.

In werkelijkheid was een der kiekens naar een boom gevlogen. Kort daarop hoorde de „moesang” weer een geluid, alsof iets wegvloog. „Hé, Zwarte!”, hernam de „moesang”, wat heeft dat te beduiden?”. „Wel, antwoordde de kloek „een blad van een doerianboom is neergevallen”. „Ja”, zeide de „moesang”. De kloek liet gaandeweg hare kiekens wegvliegen en bleef eindelijk nog alleen achter. Niet lang daarna vroeg de „moesang”: „Zwarte! Zwarte! slaapt gij reeds?”. „Nog niet”, antwoordde zij. Na een poosje hoorde de „moesang” het geluid „boeoe”, alsof weder iets wegvloog. „Zwarte! Zwarte! wat is dat voor een geluid?”, vroeg de „moesang”. De kloek gaf geen antwoord. „Hé!” zeide de „moesang”, „de Zwarte slaapt blijkbaar al”. Zij riep nogmaals, wederom geen antwoord van de kloek. „Moeder, ik vraag om een bout! Moeder, ik vraag om een bout!” zeide het jong van de „moesang” tot zijne moeder. „Hst, houd je kalm, houd je kalm kind”, sprak de moeder „de Zwarte wil nog gaan slapen”. De „moesang” riep weder: „Zwarte, Zwarte!” doch kreeg geen antwoord meer. „Hé!”, sprak de „moesang” bij zich zelve, „de Zwarte slaapt zeker reeds”. „Moeder, ik vraag om een bout! Moeder, ik vraag om een bout!” zeide het jong weder tot zijne moeder. „Hst, stil kind, de Zwarte is pas in slaap gevallen”. Kort daarop opende de „moesang” den korf en toen zij iets zwarts zag liggen — de „Zwarte” scheen dus te slapen — wierp zij zich (met een vaart) op haar en beet, zoo hard zij kon, in den rug van de (gewaande) kloek. „Moeder! moeder! ik vraag om een bout!” zeide het jong. „Houd je stil kind! mijne tanden zijn gebroken; de „Zwarte” heeft ons een poets gebakken!” En het jong zag, dat de bek van zijne moeder met bloed bevlekt was, omdat zij gebeten had op den steen, dien de kloek met „idjoek” had omwikkeld. „Aj”, sprak de „moesang”, „het gaat inderdaad niet, om voor een „Zwarte” vriendelijk te zijn. Men komt dan maar bedrogen uit”.

VII. Verhaal van een klapperaap, van een schildpad en van een „mintjing”¹⁾).

Een schildpad, een klapperaap en een „mintjing” waren met elkander bevriend. Het drietal wenschte te gaan varen; hun vaartuig was de schil van een halven komkommer. De klapperaap zat in het midden van het vaartuig, de schildpad bij den voorsteven, de „mintjing” bij den achtersteven. Toen het drietal een dorp voorbijvoer, werd het

¹⁾ e. s. v. vogel.

met welgevallen door de dorpelingen gadegeslagen, die het toeriepen: „Hé! wie gaat in het vaartuig ons voorbij? Het lijkt wel, of in het midden een klapperaap zit, bij den voorsteven een schildpad ligt, terwijl bij den achtersteven, althans afgaande op de scheeve houding, welke door het dier wordt aangenomen, een „mintjing” gegeten is”. De klapperaap, de woorden van de dorpelingen hoorende, was allerm minst prettig gestemd en zeide toornig: „Aj!, ik ben er nijdig over te moeten hooren wat die menschen gezegd hebben. Ik wenschte het vaartuig wel stuk te bijten”. De schildpad sprak: „Doe dat niet, klapperaap!, want wanneer de schuit vergaat dan verdrink ik zeker”. Het drietal vervolgde zijn weg, kwam wederom voorbij een dorp en hoorde op nieuw hetzelfde hongeroep van de dorpelingen. De klapperaap zeide nogmaals: „Ah, ik zal het vaartuig maar stuk bijten!” De schildpad antwoordde weder: „Ik bid u, klapperaap, laat dat!, want anders zinkt het vaartuig en verdrink ik”. De klapperaap, haar hoorende, zag er wederom van af, het vaartuig stuk te bijten. Het drietal voer door. Aangekomen bij een ander dorp, op nieuw hongeroep als te voren. De klapperaap, dat hoorende, werd nog meer beschaamd en al driftiger en driftiger, met het gevolg, dat het vaartuig van het drietal door hem werd stuk gebeten, waarop het zonk. „Haha!” sprak de schildpad „ik vind het juist heerlijk in het water te vallen”. De „mintjing” vloog weg en de klapperaap ging aan het zwemmen. Terwijl de klapperaap het verdrinken nabij was, kwam hij „een belida” ¹⁾ tegen en zeide: „Hé!” „belida”, help mij toch naar dien hoogen kant van den rivieroever te brengen”. De „belida” antwoordde: „Ik kan u niet helpen, want ik heb reeds zoovele bezendingen voor de menschen weg te dragen, dat mijn rug al gekromd is. Vraag maar hulp aan een „bawong” ²⁾. De klapperaap riep daarop de hulp van een „bawong” in, zeggende: „Help mij toch „bawong”, naar dien hoogen kant van den rivieroever te brengen, want ik ben op het punt om te verdrinken!”. De „bawong” gaf ten antwoord: „Ik ben niet in staat u te helpen. Zie maar eens, ik draag een kris ³⁾ links en rechts van het lichaam en nog een op mijn rug. Het gaat dus lastig en kan ik niet op mij nemen, u mede te voeren. Vraag maar hulp aan een „tapah” ⁴⁾. Daarna vroeg de klapperaap hulp aan de „tapah” en zeide: „Toe!” help mij eens „tapah” en breng

¹⁾ e. s. v. riviervisch.

²⁾ idem.

³⁾ de vin.

⁴⁾ e. s. v. riviervisch.

mij naar dien hoogen kant van den rivieroever. Ik zal u straks als belooning daarvoor een klomp goud geven van den omvang van een stuk brandhout". „Best!" sprak de „tapah". „Zet u zich maar neer op mijn rug". En de „tapah" bracht den klapperaap naar den (aangeduiden) kant van den rivieroever, waarop de klapperaap tegen de hoogte klom. Terwijl deze aan het klimmen was, riep de „tapah" hem toe: „Waar is nu mijn loon?" De klapperaap antwoordde: „Klim maar naar boven, hier is uw loon!" De „tapah" ging aan het klimmen. De klapperaap riep hem toe: „Klim nog hooger!". De „tapah" klom verder en toen hij op den top was aangekomen, nam de klapperaap een stuk hout en sloeg hem daarmede dood, zeggende: „Dit is nu uw loon!". Terwijl de klapperaap bezig was de „tapah" voor het koken schoon te maken, kwam een tijger. De tijger sprak: „Waar heeft u de „tapah" van daan, klapperaap?". „Ik kom zoo juist terug van de vischvangst en heb slechts dezen visch gekregen", antwoordde de klapperaap. De tijger hernam: „Geef mij een stuk daarvan, ik zal u dan bij het koken behulpzaam zijn?". „Best!", gaf de klapperaap ten antwoord, „wij zullen den visch dan wel samen opeten". Beide gingen daarop den „tapah" koken. Toen de visch gekookt was en men op het punt stond dien te nuttigen, sprak de klapperaap tot den tijger: „Hai, wat ziet u er toch smerig uit! Als u wil gaan eten, moet u zindelijk zijn, niet waar? Ga daarom eerst een bad nemen". De tijger, die zag dat zijn lichaam vol streepen zat, ging een bad nemen. Terwijl de tijger aan het baden was, haastte de klapperaap zich, om den visch op te eten. Niet lang daarna klom de tijger den hoogen kant van de rivier op — maar de klapperaap was nog niet met het eten gereed. Toen de klapperaap zag, dat de tijger de hoogte beklom, riep hij hem toe: „Tijger! heeft u zich gebaad? U is nog niet schoon! U moet nog maar eens een bad nemen!" De tijger ging wederom baden. De klapperaap haastte zich met eten, totdat de „tapah", dien zij beide gekookt hadden, verorberd was, waarna hij met spoed in een boom klom. Toen de tijger bevond, dat hij goed schoon was, klom hij weder den hoogen kant van de rivier op en zag, boven zijnde, dat de „tapah" opgegeten en de klapperaap verdwenen was. De tijger riep daarop: „Klapperaap!, klapperaap!". „Oet!" antwoordde de klapperaap van uit den boom. De tijger keek op en zag, dat de klapperaap hoog in den boom zat. Hij schaamde zich en sprak bij zich zelf: „Het is zoo, klapperaap! ik ben door je bedrogen. Wacht maar, ik zal je wel krijgen!" De tijger liep snel weg, ontmoette een schorpioen en zeide tot hem: „Schorpioen!, laten

wij dit met elkander afspreken. U moet dien klapperaap daar (op den boom) bijten. Wanneer hij neervalt, zal ik hem opslokken". „Best!" zeide de schorpioen „ik zal hem wel bijten". De schorpioen haastte zich in den boom te klimmen en bij den klapperaap te komen. Boven gekomen, beet hij dadelijk den aap. Deze bewoog zich van de pijn heen en weer (wankelde) en viel, waarop hij door den tijger gegrepen en opgeslokt werd. De klapperaap, in den buik van den tijger doch niet dood zijnde, kwam met zijn kop uit diens anus te voorschijn. De tijger ging daarna op stap, ontmoette een vrouw, die aan het padi drogen was, en loerde op haar. De klapperaap riep van uit den anus van den tijger: „Hé! vrouw! neem u in acht; er is een tijger, die op u loert". Toen de vrouw de woorden van den aap hoorde, keek zij om en zag, dat werkelijk een tijger haar wilde bespringen, en verdween zoo snel mogelijk. De tijger, die nu hoorde dat zijn anus aan het spreken was, ergerde zich daaraan, stootte dien tegen een stuk hout en stierf aan de gevolgen van de verwonding. De klapperaap verliet het lichaam (van den tijger) en verdween.

VIII. Verhaal van een jong van een leguaan, wiens poot gebroken is.

In het droge jaargetijde ging een leguaan met haar jong op weg, om voedsel te zoeken in den een of anderen vischrijken „lebong" ¹⁾. Nadat zij een tijd geloopt hadden, bereikten zij ten langen laatste een uitgestrekte „lebong", welke bijna drooggeloopt was. Zij zagen daarin overvloedig visch, een hoeveelheid welke niet te berekenen was. Moeder en jong gingen aldaar te water en aan het eten. Waren zij verzadigd, dan legden zij zich weder aan den kant van den „lebong". Kregen zij honger, dan stonden zij op, om weder aan het eten te gaan. Gaandeweg waren de groote visschen in den „lebong" opgegeten en bleven slechts de kleinere soorten over, zooals „seloewang", „sepat", e.a. Terwijl de moeder op weg ging, om naar een anderen „lebong" te zoeken, bleef het jong alleen achter en legde zich te ruste, om op hare terugkomst te wachten. Tijdens het jong nog sliep, kwam een dwerghert aangeloopt, om zijn dorst te lesschen. Nadat hij gedronken had, hoorde hij een „sijamang" ²⁾, die boven in een boom aan den kant van den „lebong" zat, op een „gendang" ³⁾ slaan. Het dwerghert

¹⁾ plas.

²⁾ een zwarte slingeraap.

³⁾ e. s. v. trom.

sidderde door het gansche lichaam en begon een zwaardedans uit te voeren, in het wilde te schoppen en te trappen. Terwijl hij, zoo doende, retireerde, trapte hij zoodanig op den poot van het nog slapende jong van den leguaan, dat die brak. Toen het dwerghert bemerkte, dat de poot stuk was, liep hij, zoo hard als hij kon, het bosch in. De moeder van den leguaan hoorde bij haren terugkeer reeds uit de verte de stem van haar bitter weenend jong. Zij sprak tot haar jong: „Waarom huil je toch zoo?“. Het jong antwoordde: „Mijn poot is gebroken, een dwerghert heeft daarop getrapt“. Met haar jong op den arm spoedde de leguaan zich naar den vorst, om bij hem ter zake haar beklag te doen. Bij den vorst gekomen, gaf de vorst daarop den last, het dwerghert op te sporen en hem voor de rechtbank te brengen. Al dadelijk werd tot de opsporing van het dwerghert overgegaan en toen men hem tegenkwam, werd hij onmiddellijk gebonden en voor den vorst gebracht. Voor den vorst verschenen, sprak de vorst: „Dwerghert, waarom hebt gij den poot van den jongen leguaan stuk getrapt?“. „Vergiffenis, o vorst!“ zeide het dwerghert, terwijl hij zijn eerbied betuigde. „Ik hoorde zoo straks vlak bij den „lebong“ een „sijamang“ op de „gendang“ slaan, waarop ik een zwaardedans heb uitgevoerd en aan het (schermen en) pareeren ben gegaan. Het staat immers vast, dat men, wanneer op de „gendang“ wordt geslagen, een zwaardedans gaat uitvoeren. Op grond daarvan ben ik ook daartoe overgegaan en heb ik, al dansende, op den poot van den jongen leguaan getrapt; ik heb het geenszins met opzet gedaan. Ik gevoel mij dan ook niet schuldig — immers, wanneer de „sijamang“ niet op de „gendang“ had geslagen, zoude ik zeker geen zwaardedans hebben uitgevoerd“. De vorst sprak: „Gijlieden, begeeft u naar den „sijamang“ en gelast hem hierheen te komen“. Kort daarop kwam de „sijamang“ opdagen. „Sijamang, waarom hebt ge op de „gendang“ geslagen?“, aldus sprak de vorst. „Vergiffenis, o vorst“, antwoordde de „sijamang“. „Ik zag zoo straks een garnaal met een zwaard¹⁾ dansen en toen dacht ik bij mij zelf, men wil zeker een zwaardedans uitvoeren, en daarom heb ik op de „gendang“ geslagen“. De vorst zeide: „Wanneer de zaak zich aldus heeft toegedragen, gelast gijlieden dan de garnaal, voor mij te verschijnen“. Nadat haar de last was overgebracht, verscheen de garnaal. „Garnaal“, sprak de vorst „waarom hebt gij met een zwaard gedanst?“. „Vergiffenis, o vorst!“, zeide de garnaal „terwijl ik in mijn woning zat, zag ik den „bawong“²⁾ nu eens stroomopwaarts,

¹⁾ e. s. v. riviervisch.

²⁾ met zwaard worden de sprieten bedoeld.

dan weder stroomafwaarts gaan, met zich drie krissen ¹⁾ voerende, één aan elke zijde van het lichaam, en één aan het achterlijf. Ik dacht zoo bij mij zelf: „men wil zeker „amok” ²⁾ maken en daarom heb ik inderdaad een zwaard bij mij gestoken”. „Laat de „bawong” hierheen komen!” beval de vorst. De „bawong” werd daarop ontboden en kwam. De vorst sprak tot de „bawong”: „Wat heeft u bewogen „bawong”, om drie krissen mede te nemen”. „Vergiffenis, o vorst!” antwoordde de „bawong”, „zeer zeker heb ik drie krissen medegenomen, omdat ik zag, dat de oogen van de „nipis” ³⁾ vuurrood zagen, en dacht ik zoo bij mij zelf, dat hij „amok” wilde maken. Daarom wilde ik mij ter verdediging gereed maken, bijaldien de „nipis” mij zoude willen aflossen”. „Als dat het geval is”, sprak de vorst, „dan gelast ik, dat de „nipis” hierheen komt”. De „nipis” verscheen, nadat het bevel hem was overgebracht. De vorst sprak tot den „nipis”: „Waarom waren uwe oogen vuurrood en wat is er de reden van, dat gij „amok” wildet maken?”. „Vergiffenis, o vorst!”, zeide de „nipis”. Ik wilde geenszins „amok” maken. Mijne oogen waren ontstoken. Het water in mijn „lebong” was troebel, omdat de leguaan daarin heeft geroerd, zoodat het vuil mij onophoudelijk in de oogen kwam, met het gevolg dat ze ontstaken”. Toen sprak de vorst: „Hoor dat nu maar eens aan leguaan! Het dwergghert noch zijn makkers treffen eenig schuld in deze. Ik kan het dwergghert dan ook niet veroordeelen, want het is uwe eigen schuld, omdat gij den „lebong” hebt troebel gemaakt. Dat is nu mijne beslissing! Er moet in worden berust, dat de poot van uw jong gebroken is”.

IX. Sang Haroek⁴⁾ en Ratoe Padoentja⁵⁾.

In een landstreek was een Vorst, die er van hield zijne onderhoorigen te verdrukken. Die Vorst, nu, had een mannetjes buffel, welke steeds in die streek vrij rond liep en zich aansloot bij de kudden van andere personen. Behalve de Vorst was een persoon, die een buffel had en wel een wijfjesbuffel, welke zich altijd bij den buffel van genoemden vorst ophield. Aangezien die beide buffels steeds bij elkander waren, werd het wijfje ten laatste drachtig en

¹⁾ met krissen worden de vinnen bedoeld.

²⁾ woedend moorden, alles overhoop steken, wat men ontmoet.

³⁾ e. s. v. riviervisch.

⁴⁾ een wees.

⁵⁾ gezegd van iemand, die zijn evenmensch onrechtvaardig behandelt, verdrukt; van een machthebbende, die zijne onderhoorigen knevelt.

moest het jongen. De eigenaar van de wijffjesbuffel heette Si Tamboeh Boegoe. Toen de Vorst Ratoe Padoentja te weten kwam, dat Si Tamboeh Boegoe's buffel een jong had geworpen, sprak hij tot hem: „Si Tamboeh Boegoeh! dit kalf is een jong van mijn buffel, want de eigenaar van den mannetjesbuffel ben ik. Indien de mannetjesbuffel er niet was, dan zoude zeer zeker het kalf er ook niet zijn. Derhalve is het kalf, dat de wijffjesbuffel volgt, een jong van mijn mannetjesbuffel, dus mijn buffel”. „Vergiffenis, o Vorst!”, sprak Si Tamboeh Boegoe „nimmer van te voren heb ik gezien of gehoord, dat een mannetjesbuffel jongen werpt, de gewoonte is dat een wijffjesbuffel jongt”. „O neen, dat is niet zoo!” antwoordde de Vorst; „om kort te gaan, aangezien mijn buffel gekalfd heeft, is het buffelkalf een jong van mijn buffel”. De Vorst liet daarop al zijn „mantrie's” ¹⁾ en „hoeloebalang's” ²⁾ verzamelen, om de zaak met Si Tamboeh Boegoe te beslechten. De quaestie werd ernstig overwogen van 's morgens tot 's avonds en men kwam maar tot geen beslissing, den eersten dag niet, evenmin den tweeden en de verdere dagen tot den zevenden dag toe — want men moest Si Tamboeh Boegoe de zaak laten verliezen en dat ging niet, omdat hij inderdaad de eigenaar van het kalf is. En den Vorst in het ongelijk stellen, daarvoor was men bevreesd. Op een dag kwam zekere Sang Haroek in het gebied van den Vorst en vroeg aan eenige personen, die hem op den weg tegenkwamen: „Wat mag toch wel de reden daarvan zijn, dat zoovele menschen bij het paleis van den Vorst verzameld zijn?”. „Wel”, antwoordde een van die voorbijgangers, „onze Vorst heeft over een buffel een geschil met Si Boegoe”. En hij vertelde de zaak van meet af aan. Toen Sang Haroek een en ander vernam, sprak hij: „Ik ben in staat om het geschil in quaestie uit te maken. Zeg aan den Vorst, dat ik morgen mijne opwachting bij hem in zijn paleis zal maken”. Het gezegde van Sang Haroek werd vervolgens den Vorst overgebracht. „Best”, sprak de Vorst, „morgenochtend wacht ik zijne komst te mijnent af”. Het was den volgenden dag reeds acht ure in den morgen en Haroek was nog niet gekomen. De Vorst wachtte en wachtte, Sang Haroek kwam maar niet opdagen, met het gevolg, dat hij zich uitermate over dit langdurige wachten boos maakte. Eerst tegen twaalf ure kwam Sang Haroek aanzetten. Zijn gansche lichaam was met bloed bemorst, zoodat het geheel rood zag. Zoo was Sang Haroek (het paleis) binnen (getreden) of

¹⁾ ambtenaar.

²⁾ voorvechter.

hij bracht zijne eerbiedige hulde aan de voeten van den Vorst. Niet zoodra werd Ratoe Padoentja Sang Haroek gewaar, of hij werd boos en zeide: „Waarom zijt gij zoo laat gekomen?” Ik ben uw dienaar en slaaf niet! Moet uw vader hier op u wachten?”. „Vergiffenis, o Vorst!”, antwoordde Sang Haroek; „ik heb zeer zeker schuld. Het lag echter reeds in het voornemen van Uw dienaar, om van morgen (vroeg) zijne opwachting bij U te maken, maar hedenochtend kwam eene groote verhindering tusschen beide. Ik moest namelijk mijne hulp verleen en aan mijn vader, die bevallen moest. Ziehier! hoe mijn lichaam geheel met bloed bemorst is”. Toen Ratoe Padoentja de woorden van Sang Haroek hoorde, ontstak hij in hevigen toorn en zeide: „Wat moet dat gezegde beduiden? Zijt gij gek geworden? Nog nimmer heeft een man een kind gebaard”. „Het is toch inderdaad zoo”, hernam Sang Haroek. „Hé Sang Haroek, wat zijt gij toch aan het liegen! Indien gij nog langer aldus blijft liegen, zal ik u laten ophangen. Ik beheersch mijn drift niet meer”. Sang Haroek hernam: „Indien U, o Vorst! zegt dat ik schuldig ben, dan vraag ik veelmaals vergiffenis aan Uwe voeten. Maar is het mij vergund eene enkele vraag tot U te stellen?”. „Wat dan?”, zeide de Vorst. Sang Haroek sprak: „Is het werkelijk zoo, dat een man nimmer een kind ter wereld heeft gebracht?”. „Nee, nooit en te nimmer”, zeide Ratoe Padoentja. En Sang Haroek hernam: „Indien de Vorst aldus verklaart, dan kan het kalf, waarover het geschil loopt, ook niet het jong zijn van 's Vorsten buffel, omdat 's Vorsten buffel een mannetjesbuffel is. Het kalf kan dus aan niemand anders toebehooren dan aan Sang Tamboeh Boegoe, omdat zijn buffel een wijfje is. Dat is nu, wat ik tot U, Vorst, wilde zeggen — Uwe eigen uitspraak volgende, moet het kalf in quaestie dus beslist worden toegewezen aan Si Tamboeh Boegoe”. Toen Ratoe Padoentja hoorde wat Sang Haroek zeide, werd hij beschaamd en sprak tot Si Tamboeh Boegoe: „Indien het zóó is, is het kalf een jong van uwe buffel; neem het dus met u mede”.

X. Verhaal van drie broeders-vorstenzonen.

Er waren drie broeders, zonen van een Vorst, wier vader dood was en wier moeder ook overleden was. Geen van hun drieën kon tot Vorst worden uitgeroepen, omdat zij geen onderwijs hadden genoten. Gaandeweg was het kapitaal, dat hun door hun vader was nagelaten, ingeteerd en vervielen zij in armoede, omdat zij gene

middelen van bestaan hadden. Toen sprak de oudste: „Laten wij onze stoelen en tafels verkoopen, om aan ons levensonderhoud te komen”. Nadat het geld, dat zij uit den verkoop van die goederen hadden ontvangen, was verbruikt, werd langzamerhand ook het verdere huisraad, zooals lampen, kasten, kisten en wat dies meer zij, aan den man gebracht, totdat niets meer overbleef. Op een dag sprak de oudste Vorstenzoon: „Broeders!, nu zijn er geene goederen meer; blijft jelui maar hier, ik zal er wel op uitgaan, om geld te krijgen voor de bestrijding van onze uitgaven”. Hij ging dan hier dan daar heen, doch het gelukte hem niet, om iets te verdienen. In zijne woning teruggekeerd, vroegen zijne broeders hem: „Broeder, wat hebt gij van uwe reis medegenomen?”. En hij antwoordde: „Ik heb onderweg niets verdiend; ik ben alleen een geit tegengekomen van buitengewone grootte, wier hals tot het uitspansel reikte”. De middelste zeide daarop: „Het zou wat broeder! Gij zijt een „paboehoengan”¹⁾. Als dat zoo is, dan zal ik er maar op uit gaan”. Hij ging op weg, doch keerde na een maand ook met ledige handen terug. In de woning teruggekeerd werd hem door den jongste gevraagd: „Broeder, wat hebt gij nu medegebracht?”. De middelste der Vorstenzonen antwoordde: „Van mijne reis heb ik niets kunnen medenemen. Ik zag onder het her- en derwaarts gaan slechts een rottanplant, welke vreeselijk lang was en met haar uiteinde tot het uitspansel reikte”. Toen de jongste nu hoorde met welke onzinpraatjes zijne oudere broeders thuis waren gekomen, verdween hij snel naar beneden doch kwam spoedig weder boven. De oudste broeder vroeg hem: „Waar komt gij van daan broeder?”. Hij antwoordde: „Ik ben in ons dorp aan het wandelen gegaan en alle dorpelingen vertelden, dat zij het geluid van een groote trom hadden gehoord, welke trom, naar hun zeggen, de „bedoek”²⁾ uit Mekka is”. Toen de andere broeders dat vernamen spraken zij: „Wel, wel, wat zijt gij een „paboehoengan”! Inimmers, wanneer wat gij beweert juist is, dan hadden wij zeer zeker het geluid in huis ook moeten hooren”. De jongste hernam: „Het is toch de zuivere waarheid, broeders! Gij kunt het aan de andere dorpelingen vragen. Ik denk, dat de trom vervaardigd is van de huid van de geit, die onze oudste broeder toen gezien heeft”. „Zoo! En waarmede is die huid dan bevestigd?”, sprak de middelste der broeders. De jongste zeide: „Met de rottan, welke gij zijt tegen-

¹⁾ leugenaar.

²⁾ e. s. v. groote trom met diep en zwaar geluid, in de moskeeën gebruikt tot oproeping voor het gebed en het slaan van alarm.

gekomen". „Wat voor een geluid gaf dan die „bedoek"?", sprak de oudste. De jongste gaf ten antwoord: „Dit geluid: „boeh . . . oeng . . . boeh . . . oeng", en wanneer er (kort en) dikwijls na elkander geslagen werd: boehoeng . . . boehoeng"¹⁾. Toen de jongste der broeders dat verhaal had gedaan, sprak de oudste: „Het is nu al wel genoeg, laten wij het hierbij. Wij blijken even slim te zijn in het verkoopen van onzinnige praatjes". Den volgenden morgen zeide de oudste tot zijn broeders: „Laten wij er op uit gaan en de menschen bedriegen, want wij willen handel drijven en bezitten geen bedrijfskapitaal". De jongste antwoordde op het voorstel: „Wat! Wij willen menschen gaan bedriegen; wij met ons drieën verstonden het zelfs niet, zulks elkander te doen, laat staan andere personen, (die ons in kennis de baas zijn)"²⁾. „Op welke wijze moeten wij dan trachten aan den kost te komen?", sprak de oudste. „Wat ons te doen staat?", antwoordde de jongste: „Wie handel wil drijven moet geld zoeken, om een bedrijfskapitaal te vormen".

XI. Verhaal van het dwerghert en den tijger.

Een padde ging op weg met het voornemen, het dorp van den vorst aan te vallen en te berooven. Terwijl zij onderweg was, ontmoette zij een „ikan poengkot"³⁾. Zoodra deze de padde zag gaan, zeide hij tot haar: „Hé, vriend! waar gaat gij heen?". De padde antwoordde: „Ik ga er op uit, om het dorp van den vorst aan te vallen en te berooven". De „poengkot" hernam: „Als dat zóó is, dan is het beter, dat wij samen het dorp van den vorst aanvallen en berooven". Beide gingen vervolgens op weg in de richting van de plaats, welke zij voornemens waren te bereiken. Zij waren nog niet lang op weg, toen zij een dwerghert tegenkwamen. Als het dwerghert zag, dat de padde en de „poengkot" op hem afkwamen, sprak hij hen op de gebruikelijke wijze aan en zeide: „Hé mijne vrienden de padde en de „poengkot"! waarheen gaat gij?" Beide gaven ten antwoord: „Wij gaan samen op weg, om het dorp van den vorst aan te vallen en te berooven. Indien onze vriend gaarne met ons wil mede gaan, wat zoude dat dan prachtig zijn! Het is beter met ons drieën dan met ons tweeën iets te ondernemen". Het dwerghert ant-

¹⁾ leugen.

²⁾ Vermoedelijk is in den tekst wat uitgelaten, dat de beteekenis zal moeten hebben van hetgeen in de vertaling tusschen haakjes geschreven is.

³⁾ e. s. v. visch.

woordde: „Best!“. Het drietal toog op weg. Niet lang waren zij weder op het pad, of zij ontmoetten een wandluis. Deze zeide tot hen: „Hé, mijn drietal! waarheen gaat gij?“. Padde, „poengkot' en dwergghert zeiden: „Wij willen het dorp van den vorst aanvallen en berooven. Indien gij ons wilt volgen, dan zoude dat prachtig zijn, want het is beter om met ons vieren dan met ons drieën iets te ondernemen“. De wandluis zeide: „Als het daarom te doen is, vooruit dan maar!“. Het viertal ging daarna op weg. Na een uurtje kwamen zij een rat, een „oelat doeri" ¹⁾ en een tijger tegen. Deze vroegen aan het viertal: „Mijne vrienden, waar gaat gij heen?“. Het viertal gaf ten antwoord: „Wij willen het dorp van den vorst aanvallen en berooven“. En de rat, de 'oelat doeri" en de tijger zeiden daarop: „Best!" wij gaan mede". Het viertal antwoordde: „Vooruit dan maar!, het is beter met ons zevenen dan met ons vieren iets te ondernemen". Met hun zevenen gingen zij verder en ontmoetten een kwartel en een muskusdier. Ook deze vroegen: „Hé, mijne vrienden! waar gaat gij heen?", waarop het zevental ten antwoord gaf: „Wij met ons zevenen willen het dorp van den vorst aanvallen en berooven. Indien gij met u beide ons wilt volgen, dan zoude dat zeer mooi zijn; wij zullen dan met ons negenen zijn". Niet lang waren zij onderweg, of zij kwamen bij een plek aan, dat, naar gissing, nog een half uur was verwijderd van het dorp van den vorst, want zij hoorden reeds het hanengekraai. Het dwergghert sprak toen: „Naar het mij voorkomt, zijn wij vrijwel de verblijfplaats van den vorst genaderd en zullen wij goed doen, om eerst in den avond het dorp binnen te gaan, opdat de bewoners zulks niet te weten komen. Een van ons moet nu als aanvoerder optreden, terwijl een andere op zich neemt, om een ieder aan te wijzen wat hem te doen staat". De tijger zeide daarop: „Ik zal dan wel de aanvoerder zijn, want ik ben krachtig en onvervaard, terwijl het dwergghert zich met de regeling van een en ander moet belasten". „Wanneer ik het moet regelen", sprak het dwergghert, „best, dan neem ik dat op mij en zal een ieder aanwijzen, welk werk hij te verrichten heeft. Gij wandluis!, gaat naar de slaapplek van den vorst en bijt zijne gemalin; gij, muskusdier! laat een wind bij het hoofd van den vorst; gij, kwartel! stelt u op in de stookplaats — wanneer de vorst het houtvuur ²⁾ wil aanstoken, dan moet gij in het zand

¹⁾ e. s. v. rups.

²⁾ In de stookplaats — een houten bak, waarin aarde wordt aangestampt en met zand bedekt — wordt het houtvuur smeulende gehouden door daarover een weinig asch te strooien.

woelen en onophoudelijk met uwe vleugels het zand opwerpen —; gij, padde en poengkot! moet u in den bamboezen waterkoker verbergen — zoodra de vorst en zijne gemalin zich het gezicht willen wasschen, moet gij hen in den neus steken —; gij, tijger!, houdt de wacht bij de deur van de woning van den vorst; gij, „oelat doeri"! op de bovenste trede van de trap en ik blijf beneden bij de trap". Toen de avond viel, begaven zij zich allen op weg, gingen het dorp van den vorst binnen en deden zooals het dwerghert tot hen had gesproken. De vorst had zich inderdaad reeds te slapen gelegd. De wandluis beet in het lichaam van de vorstin, het muskusdier liet winden bij het hoofd van den vorst. „Wat bijt mij toch zoo?", sprak de vorstin, die onrustig sliep. De vorst zeide: „Wat stinkt het hier toch geweldig!" en sprak daarop tot de vorstin: „Stook het houtvuur aan". Terwijl de vorstin bezig was, om het houtvuur in de stookplaats aan te wakkeren, wierp de kwartel onophoudelijk zand op, dat hare oogen raakte, zoodat zij ten laatste niet meer kon zien. Zij nam daarop den waterkoker, om het gezicht te wasschen, doch werd door den „poengkot" en de padde gestoken, waardoor haar neus werd verwond. De vorstin werd zeer nijdig en riep den vorst toe: „Oej!, oej!, sta toch op, mijn neus is gewond". De vorst stond op en wilde met zijne gemalin de deur uitgaan. Nauwelijks had hij de deur geopend, of de tijger wierp zich op vorst en vorstin, met het gevolg, dat zij gedood werden. Zoodra de vorst gedood was, ging de rat het dwerghert opzoeken en zeide tot hem, dat hij reeds twee kisten, welke geld inhielden, had doorgeknaagd. Toen het dwerghert zulks van de rat vernam, sprak hij: „Kom, laat ik dat een onderzoeken!" De rat antwoordde: „Ga je gang maar!" Het dwerghert ging daarna op weg, om die kisten te onderzoeken en zag dat daarin werkelijk geld aanwezig was. Hij bracht het geld uit de twee kisten buiten het dorp van den vorst en verstopte het, niet alles bij elkander, maar zooveel mogelijk verspreid. Terwijl het dwerghert bezig was, het geld buiten de verblijfplaats van den vorst te brengen, waren zijne makkers doende, om de eigendommen van den vorst onder elkander te verdeelen. Toen het dwerghert bij hen kwam sprak hij: „Het heeft er veel van, dat gij allen mij daarvan niets wenscht af te staan". De tijger antwoordde: „Gij dwerghert krijgt geen aandeel, omdat gij bij het moeilijk werk niet betrokken zijt geweest; wij daarentegen hebben ons daarbij afgesloofd en het grootste aandeel verdienen de wandluis, het muskusdier en ik, want wanneer wij er niet bij waren geweest, dan zoude de vorst niet ge-

dood zijn". Het dwerghert sprak: „Wel! hoe heb ik het nu met u? Gij zegt, dat mijn arbeid niet lastig is geweest? Ik ben onder het huis gebleven, wat alles behalve aangenaam was, terwijl gij het boven het huis zoo buitengewoon prettig hadt. En dacht gij, dat het geen nut heeft gehad, dat ik benedenshuis de wacht heb gehouden? A!, zeer veel nut heeft dat inderdaad gehad; bijvoorbeeld, indien iemand gekomen was, dan zoude ik 't toch spoedig aan u hebben medege-deeld. En nu zoudt gij mij geen aandeel toewijzen?". De tijger gaf toen aan het dwerghert als aandeel (in de geroofde goederen) een „saboq" ¹⁾). Niet lang daarna kwam de rat, die inmiddels naar de geldkisten was gaan kijken en bemerkte had, dat de inhoud verdwenen was, zijn beklag bij den tijger doen. Nadat de tijger de klacht had aangehoord, sprak hij tot de rat: „Is dat werkelijk zoo?", waarop de rat antwoordde: „Ja, dat is zoo!" Wanneer gij, makker, mij niet vertrouwt, volgt mij dan maar en gij kunt nog de overblijfselen van het doorgeknaagd hout zien". De tijger hernam: „Waar is dat geld gebleven? Zeker heeft „Si djëhanam" ²⁾) — en hij wees op het dwerghert — het geld gestolen". Het dwerghert gaf ten antwoord: „Aj, Aj!, denk er eens over na. Terwijl gij allen eene drukte maaktet, om de goederen van den vorst onder elkander te verdeelen, toen ben ik deze woning binnengegaan en kreeg ik geen aandeel. Nu word ik weer verdacht gestolen te hebben. Aj!, „Gij allen zijt „djëhanam"; „Ik ben het niet, die een „djëhanam" is!". De tijger sprak daarop: „Nu, wanneer ik den diefstal niet had gepleegd, dan zoude ik gaarne een eed afleggen. — Bij God! Wat! hebt gij geen diefstal gepleegd en wilt gij het gestolene niet teruggeven?" voegde de tijger hem toe. „Ik zal u opeten!". Het dwerghert zeide: „Ik moet mij een oogenblik verwijderen om naar de rivier te gaan". Hij begaf zich buiten de verblijfplaats van den vorst en de rat ging hem achterop. Het dwerghert, buiten zijnde, nam een zakje en vulde het met een gedeelte van het vele geld (dat in de kisten had gelegen). Toen de rat dat zag, voegde zij het dwerghert toe: „Gij zijt het werkelijk, die het geld hebt weggenomen. Pas maar op!, ik zal u aanklagen bij den tijger". „Ga je gang maar!", antwoordde het dwerghert. Niet lang nadat de rat op weg was gegaan, bevond zij zich voor den tijger en bracht hem met de handelwijze van het dwerghert in kennis. De tijger, een en ander vernemende, ging op zoek van het dwerghert. Bij het dwerghert gekomen, sprak de tijger tot hem: „Gij zijt inder-

¹⁾ een zeer lang kleedingstuk of sjaal, van zijde gemaakt.

²⁾ die voor de hel bestemd is.

daad degene, die het geld gestolen hebt, en indien gij niet bekend zal ik je opeten". Het dwerghert, door vrees bevangen, gaf ten antwoord: „Ik stootte tegen een zak met geld, toen ik zoo even naar de rivier ging; wellicht had de Heer medelijden met mij en gaf hij mij dat geld; gestolen heb ik het niet! Daarop bracht het dwerghert den tijger naar een „ladang”¹⁾, waar een vuurtje was aangelegd, en zeide: „Hè, vriend!, laten wij vlak bij het vuur ons ter ruste leggen, dan kunnen wij ons lichaam verwarmen". De tijger antwoordde: „Best!" Het dwerghert en de tijger legden zich ter ruste en vielen in diepen slaap. Het dwerghert werd wakker en trachtte den tijger te wekken, doch deze had er geen weet van, waarop hij een gloeienden sintel nam en dien op den poot van den tijger legde. De tijger schrikte wakker van wege de pijn en sprak: „Hé, gij zijt het, die mijn poot verbrand hebt!". Het dwerghert antwoordde: „Het is niet waar, vriend. Wel heb ik iemand gehoord, die op het punt stond, om op mijn vriend te schieten, waarop ik u heb gewekt. Hij zal het waarschijnlijk wel geweest zijn, die u pijn heeft gedaan". De tijger hernam: „Lieg niet vriend, want ik zal je anders straks opeten!" Het dwerghert zeide daarop: „Vriend!, ik wil voor een korte wijle naar de rivier gaan" en hij maakte zich uit de voeten. Toen de tijger zag, dat het dwerghert het op een loopen zette, liep hij hem achterna. Maar het dwerghert kroop in een „pēmētong”²⁾ van een vijver, die drooggelegd was. De tijger volgde hem, doch de „pēmētong” binnengegaan, was hij niet meer in staat zich voor- of achteruit te bewegen en raakte dusdanig beknelde, dat hij diensten-gevolge dood ging. Het dwerghert was blijde, dat zijn vijand ter ziele was.

XII. Verhaal van een tijger en een mensch.

Dit verhaal dagteekent uit den tijd van „Pojang”³⁾ Sangboetë toeroe. Deze „Pojang” bestond reeds, voordat de aarde geschapen was. Volgens bericht van „Pojang Sangboetë toeroe”, zoude van alle dieren of menschen de tijger het eerst door God geschapen zijn,

1) droog rijstveld. In den tekst staat pandog—pandog; mandog beteekent letterlijk op een pas ontgonnen ladang een vuur of brandstapel maken van al de ruigte, welke nog overgebleven is.

2) een uitgeholde boomstam of bamboezen koker, welke door het beneden einde van den dam van een vijver gestoken is.

3) voorvader.

vervolgens de olifant en eerst daarna de mensch. Naar eene andere mededeeling van „Pojang Sangboetě toeroe”, zoude, toen alle dieren werden losgelaten, door God tot den tijger deze vraag zijn gesteld: „Hé, tijger!” Waar wenscht gij verblijf te houden?”, waarop deze ten antwoord gaf: „Ik wensch mij in het bosch op te houden”. Toen sprak God: „Indien gij in het bosch wenscht te verblijven, zal ik een uwer organen verminderen. Ik zal namelijk uw neusbeen verwijderen, zoodat gij niet meer zult kunnen ruiken, edoch — ik zal u een „ilmoe”¹⁾ geven. Denk er echter aan, dat, wanneer gij die „ilmoe” onderwijst, geen mensch zulks mag hooren, want wordt de „ilmoe” door hem gehoord, dan zult gij het in list tegen hem afleggen”. God vroeg daarop aan den olifant: „Hé, olifant. Waar wilt gij verblijf houden?”. Deze antwoordde: „Ik wil mij in het bosch ophouden”. Op een dag liep „Pojang Sangboetě toeroe” door het bosch en belandde op den berg, waar de tijger verblijf hield. De tijger hield zich op dat tijdstip echter niet dàar op. „Pojang Sangboetě toeroe” klom vervolgens in een hoogen boom. Nog niet lang zat hij op den top van den boom, toen (gaandeweg) vele tijgers — het aantal was niet te tellen — onder den boom kwamen, waarin genoemde „Pojang” zat. „Pojang Sangboetě toeroe” werd bevreesd. Toen die tijgers daar verzameld waren, kwam er een aangeloopt van buitengewone grootte en, naar het leek, ook van buitengewone kracht; hij was de tijger, die de „ilmoe” van God had ontvangen. Gekomen bij de andere tijgers, sprak hij tot hen: „Ga eens aan den voet van den berg onderzoeken of zich daar geen menschen ophouden, want ik wil u onze „ilmoe” leeren, welke niet ter kennis van de menschen mag komen”. De tijgers bogen eerbiedig den kop en gingen op zoek van de menschen. Niet lang daarna keerden zij terug met het bericht, dat er geene menschen waren. De vorst der tijgers onderwees hen dan in die „ilmoe”. Al wat die „ilmoe” bevatte werd door „Pojang Sangboetě toeroe” gehoord. Nadat die „ilmoe” was onderwezen, gaf een der tijgers te kennen, dat hij, krachtig en moedig, voor geen mensch bevreesd was. Zijn wijfje sprak toen: „Stel je niet zoo aan!, de menschen zijn vast en zeker krachtiger, want zij hebben veel verstand”. Die moedige tijger vroeg daarna: „Zijn de menschen inderdaad krachtig?”. De tijgerin antwoordde: „Ja”. De tijger zeide daarop: „Vooruit laten wij naar die krachtige

¹⁾ wetenschap; spreuk of formulier, waarmede men iets buitengewoons kan tot stand brengen.

menschen zoeken!" „Best", sprak de tijgerin. En beide begaven zich op weg. Niet lang waren zij onderweg, toen zij een mensch tegenkwamen, die rottan uit het bosch haalde. Niet zoodra had die persoon de tijgers opgemerkt, of hij sprak het formulier uit, dat hij van „Pajang Sangboetë toeroe" had ontvangen. De tijgers stonden (eerst) met open muil te kijken en zeiden daarna alleen: „Gij menschen zijt zeer sterk". De mensch antwoordde: „Ja". „Als dat zóó is, laten wij dan met elkander vechten" sprak de tijger. De mensch gaf ten antwoord: „Wij mogen niet vechten, (want) gij zijt met u beide, en ik ben alleen; ik moet dan ook nog iemand bij mij hebben en met ons tweeën zijn. Indien gij zoo gretig verlangt te vechten, wacht mij dan hier af; ik zal mijn vrouw roepen". „Best!", sprak de tijger. De mensch hernam: „Voordat ik dat geloof, wil ik u eerst vastbinden". „Best!", antwoordde de tijger. Beide tijgers werden toen door den mensch vastgebonden. Deze deed daarna alsof hij heen wilde gaan; in werkelijkheid trok hij zijn mes en sneed hen den hals af. Beide tijgers stierven.

XIII. Verhaal van een „djamboe"¹⁾, die den omvang had van een „koelak"²⁾.

Op een dag wandelden twee kinderen, broeders van elkander, middendoor een kreupelbosch, om zich te vermeien. Zij zagen een djamboeboom. De jongste sprak: „Hé (oudere) broeder", haal die djamboe voor mij!" De djamboe was buitengewoon groot, van den omvang van een „koelak". De broeder antwoordde: „Hé, broertje, wach een oogenblik!" Kort daarop kwam een eekhoorn, die, naar het scheen, de djamboe wilde nemen. Toen de oudere broeder den eekhoorn opmerkte, sprak hij tot hem: „Hé, eekhoorn!", help mij en haal de djamboe voor mijn broertje". De eekhoorn vroeg: „Waar is die „djamboe"?" „Daar is ze!. Werp ze dan naar mijn broertje toe". De eekhoorn klom naar de plaats, waar de „djamboe" hing. De beide kinderen zagen daarna, dat de eekhoorn de „djamboe" nam. En ook bleek het hun, dat hij de vrucht niet naar hen toewierp maar opat. Aangezien de kinderen zagen, dat zij niet meer op die vrucht konden hopen, vervolgden zij hun weg. Kort daarop kwamen zij een blaasroer tegen. De oudste zeide tot

¹⁾ e. s. v. vrucht.

²⁾ een inhoudsmaat voor droge waren.

het blaasroer: „Blaasroer! Toe!, wij verzoeken u den eekhoorn neer te schieten, omdat hij de „djamboe” van mijn broertje niet wil teruggeven”. Het blaasroer antwoordde: „Zoudt gij het gaarne hebben, dat op u geschoten werd?”. De beide kinderen gingen verder op stap en ontmoetten een „poentong”¹⁾. De oudste sprak: „Poentong!, Toe!, wij verzoeken u het blaasroer (stuk) te slaan, want het wil den eekhoorn niet neerschieten, en de eekhoorn wil de „djamboe” van mijn broertje niet teruggeven”. De „poentong” antwoordde: „Zoudt gij het wenschen, dat ik u (stuk) sloeg?”. De kinderen gingen verder en kwamen vuur tegen. De oudste zeide tot het vuur: „Vuur, vuur! Toe! wij verzoeken u de „poentong” te verbranden, want ze wil het blaasroer niet (stuk) slaan, het blaasroer wil den eekhoorn niet neerschieten, de eekhoorn wil de djamboe van mijn broertje niet teruggeven”. Het vuur sprak: „Zoudt gij het gaarne hebben, dat ik u verbrandde?”. Beide kinderen vervolgden hun weg en ontmoetten een rivier. De oudste zeide: „Rivier, rivier!, Toe! bespuit eens het vuur, want het wil de „poentong” niet verbranden, de „poentong” wil het blaasroer niet (stuk) slaan, het blaasroer wil den eekhoorn niet neerschieten, de eekhoorn wil de djamboe van mijn broertje niet teruggeven”. De rivier antwoordde: „Zoudt gij het gaarne hebben, dat ik u bespoot?”. De beide broeders zetten hun weg voort en kwamen een berg tegen. De oudste sprak tot den berg: „Berg, berg! Toe!, wij verzoeken u, dam de rivier af, want ze wil het vuur niet bespuiten, het vuur wil de „poentong” niet verbranden, de „poentong” wil het blaasroer niet (stuk) slaan, het blaasroer wil den eekhoorn niet neerschieten, de eekhoorn wil de „djamboe” niet aan mijn broertje teruggeven”. De berg gaf ten antwoord: „Zoudt gij het gaarne hebben, dat ik u den weg versperde?”. Beide kinderen vervolgden hun weg en ontmoetten een buffel. De oudste zeide: „Buffel, buffel! Toe!, wij verzoeken u, stoot den berg weg, want de berg wil de rivier niet afdammen, de rivier wil het vuur niet bespuiten, het vuur wil de „poentong” niet verbranden, de „poentong” wil het blaasroer niet (stuk) slaan, het blaasroer wil den eekhoorn niet neerschieten, de eekhoorn wil de „djamboe” van mijn broertje niet teruggeven”. De buffel antwoordde „Zoudt gij het gaarne hebben wanneer ik u wegstootte?”. Beide kinderen gingen verder op stap en kwamen een stuk touw tegen. De oudste zeide: „Touw, touw!, Toe!, leg den buffel vast”. Het touw gaf ten antwoord: „Zoudt

¹⁾ een afgehouden stuk hout.

gij het gaarne hebben, dat ik u vastlegde ?" Vervlogen was de hoop van de kinderen, die hun weg vervolgden en een rat ontmoetten. De oudste sprak: „Rat, rat!, Toe!, wij verzoeken u, knaag het touw stuk, want het touw wil den buffel niet vastleggen". De rat zeide: „Zoudt gij het gaarne hebben, dat ik aan u knaagde ?" Ieder van de kinderen antwoordde: „Dat wensch ik niet" en zij werden verdrietig. Zij vervolgden hun weg en ontmoetten een wilde kat. De twee kinderen zeiden: „Hé kat ! Zoudt gij een rat willen opeten ?" De kat vroeg: „Waar is die ?" De kinderen gaven ten antwoord: „Daar is ie !, laten wij samen daarheen gaan". Zoodra de rat zag, dat ze door de kat zoude worden besprongen, wilde ze dadelijk het touw doorknagen, zoodra het touw zag, dat het zoude worden doorgeknaagd, wilde het dadelijk den buffel vastleggen, zoodra de buffel zag, dat hij zou worden vastgelegd, wilde hij dadelijk den berg doorsteken, zoodra de berg zag, dat de buffel er door heen wilde steken, wilde de berg dadelijk de rivier afdammen, zoodra de rivier zag, dat ze door den berg zoude worden afgedamd, wilde ze dadelijk het vuur bespuiten, zoodra het vuur zag dat het zoude worden bespoten, wilde het dadelijk de „poentong" verbranden, toen de „poentong" zag, dat het zoude worden verbrand, wilde het dadelijk den eekhoorn neerschieten, toen de eekhoorn zag, dat hij zoude worden neergeschoten, wierp hij dadelijk de „djamboe" naar beneden en zeide: „Daar! is de „djamboe" van uw broertje". De beide kinderen waren recht in hun schik, dat zij de „djamboe" kregen, edoch — de vrucht was reeds voor de helft door den eekhoorn opgegeten. Beide aten de andere helft op en keerden huiswaarts.

XIV. Verhaal van den kater die ter bedevaart ging.

In een huis was een kater, die dan hier dan daar speurde, om te zien of muizen door het huis liepen. Evenwel, elken dag dien hij in het huis doorbracht, om voor het levensonderhoud datgene te zoeken, waarop hij het meest belust was, scheen het (vast te staan), dat hij het niet alleen niet vond, maar zelfs het geluid (der muizen) niet hoorde. Hij dacht toen bij zichzelf: „Vermoedelijk krijg ik niet meer wat ik voor mijn levensonderhoud wensch, want hoe ik mij ook bezin, om daaraan te komen, niets baat. O! Waarschijnlijk heb ik zonden bedreven; ja, dát zal het wel zijn! Immers, van mijn jeugd af tot nu toe, heb ik nimmer boete gedaan voor de moorden, welke

ik op die dieren gepleegd heb". Op datzelfde oogenblik zeide hij tot zichzelf: „Waarschijnlijk heb ik vele zonden bedreven; thans wil ik boete doen. Ik vraag U, o Heer, om vergiffenis!" De kater kwam ook op dat tijdstip tot inkeer en vond 't het beste, om naar Mekka te gaan, ten einde boete te doen, in de hoop, dat de Heer hem alsdan zijn vele zonden zoude vergeven. De kater dacht verder over niets meer na, zelfs elke gedachte over zijne zonden zette hij ver van zich af en ging op weg. Welke richting zoude worden gevolgd, ja, dat wist hij zelfs niet. Van het tijdstip af, dat de kater verdwenen was, zonder dat het bekend was waarheen hij zich had begeven, waren alle muizen in het huis, waar de kater zijn verblijf had gehad, in hun schik. Zij stoeiden hier, zij stoeiden daar, zonder in het minst voor iets bevreesd te zijn. 's Morgens, 's avonds kwamen de muizen in het huis bij elkander; zij voelden zich aangenaam gestemd, nu de kater hen verlaten had. Het zal vier à vijf maanden na het verdwijnen van den kater zijn geweest, dat een groote muis snel wegliep en hare makkers opzocht, daarbij roepende: „Wees op je hoede! houd je stil! laten wij een plaats opzoeken, waar wij ons goed kunnen verbergen, want de persoon, de baas in het weg halen van onze zielen is weder teruggekomen". Op hetzelfde oogenblik was het stil in huis, want alle muizen, die zoo aangenaam met elkander hadden gestoeid, waren gevlucht, hadden zich begeven naar een plaats ver weg. Daàr gingen zij aan het beraadslagen. De groote muis sprak: „Hé, gij allen! Het mag wel een geluk heeten, dat ik zoo spoedig te weten ben gekomen, dat onze vijand terug gekomen is; want, ware dat niet het geval geweest, dan zouden zeer zeker velen van ons op dezen dag gestorven zijn". Al de makkers vroegen daarop: „Wat is er toch aan de hand?" „Ach! wat zijt gij allen toch onnoozel", hernam de groote muis. „Die vroegere duivelsche kater ¹⁾ is teruggekeerd; daarom riep ik: „Wees op je hoede, wees op je hoede!" Maar ik heb over iets verwonderd gestaan. Stel je voor, onze vijand is teruggekomen met eene andere lichaamsbedekking en hij is van aard veranderd. Tracht nu eens goed naar mij te luisteren, ik zal jelui dan eens daarover vertellen". Alle muizen hielden zich stil, om naar het verhaal van de groote muis te luisteren. Daarop sprak de groote muis: „Zoo even liep ik heen en weder in de kamer van het huis, om naar iets lekkers voor mijn maal te zoeken, toen ik niet lang

¹⁾ Lett.: koetjing kampang; kampang gew. alleen voorkomende in samenstellingen met „'anaq": 'anaq kampang; kind in overspel geboren, hoerekind.

daarna tegen den kater aanliep, die zich echter stil hield". De muizen vielen de groote muis in de rede en zeiden: „Wat! tegen den kater aangelopen? Wat een groot geluk, dat gij niet dood zijt!". De groote muis antwoordde: „Zeker! Ik dacht ook dat mijn laatste uur geslagen was¹⁾. Het heeft mij inderdaad verbaasd, dat de kater zich stil hield en wel zooals een geleerde (pleegt te doen). O, hoe eigenaardig was dat! Ik zag den kater in gebogen houding zitten, gekleed in een lang opperkleed en met een grooten tulband op, terwijl hij een rozenkrans vasthield. Hij hield zich onbeweeglijk, keek noch hier- noch daarheen en slechts zijn mond was in beweging, zooals een geleerde pleegt te doen wanneer hij een (gods-dienstig) boek leest". Toen de muizen het verhaal hoorden, hielden ze zich stil, terwijl ze in gedachten verzonken waren. Een oogenblik daarop zeiden de muizen, terwijl ze luid lachten en schik hadden: „Ha!, dan is hij (reeds) een „hadji" geworden, dan is hij in Mekka geweest; hij zal ons niet meer dooden, hij heeft reeds boete gedaan. Wat 'n geluk, wat 'n geluk!" De groote muis hernam: „Dat denk ik ook, doch, wat er ook van zij, wij kunnen niet weten wat hij in zijn schild voert!" De muizen gaven ten antwoord: „O, daarvoor zijn wij niet bang! Het is zeker, dat hij ons het leven niet meer zal benemen²⁾, want hij heeft reeds bij den Heer boete gedaan". Nadat de muizen met elkander het gesprek hadden gevoerd, liepen ze het huis in naar de plaats, waar de kater zich bevond, zonder in het minst eenige vrees te toonen. Nu liepen zij tegen den kater aan, dan stoeiden zij in zijne nabijheid, terwijl de kater zich doodstil hield en deed, alsof hij die dieren niet wilde opmerken. De muizen dachten toen bij zich zelve: „Ongetwijfeld heeft hij boete gedaan, is hij ter bedevaart gegaan, want hij blijft volkomen onverschillig³⁾ hoe wij ook hem naderen of in zijne nabijheid met elkander stoeien. Het kan zeer goed zijn, dat hij een verheven wetenschap heeft verworven; wellicht ook, dat hij de leeraar van alle katers wordt. Ha, wat zoude dat heerlijk zijn! En veronderstel eens dat alle katers op de wereld geleerden werden als deze kater! Zeker zouden onze klein- en achterkleinkinderen onbezorgd kunnen leven⁴⁾, want dan zouden ze geen vijand meer hebben. Stel je verder voor, dat alle muizen ook ter bedevaart gingen en velen hunner wellicht ten laatste

1) Lett.: mis mati akoe tadi — ik stond toen op het punt van te sterven.

2) Lett.: ons aller zielen niet meer zal weghalen.

3) Lett.: verandert niet in het minst van gedachte.

4) Lett.: het zeer aangenaam hebben.

leeraar werden of als hoofd aan een moskee werden verbonden!". Van dien dag af waren de muizen niet meer beducht voor den kater, integendeel, ze beschouwden hem als hun kameraad. Op een dag kwam een slim dier, dat den naam van „bengkarong"¹⁾ draagt, tot de muizen en sprak tot hen op toornigen toon: „Hé, gij muizen! Hoe komt het toch, dat gij allen blijkbaar er geen verstand meer op na houdt? Wenscht gij te blijven leven of wenscht gij te sterven? Wanneer gij wenscht te blijven leven, loopt dan van hier weg; wenscht gij te sterven dan handelt gij geheel dien-overeenkomstig²⁾. Maar ik dacht zoo bij mij zelve, wanneer ik een weinig te laat bij u (allen) zoude komen, dan zoudt gij zeker door dien duivelschen kater zijn opgegeten". Toen antwoordden de muizen: „Hé oudje!³⁾ u moet niet dadelijk zoo boos op ons zijn, want zie deze kater is niet zooals elke andere kater; hij is een geleerde en heeft reeds de bedevaart naar Mekka volbracht. Wij hebben hem reeds op de proef gesteld; wij speelden in zijne nabijheid, zonder dat zijn gelaat vertrok⁴⁾, en wij dachten zóó, wellicht zal hij een leeraar worden of als voorganger optreden in een moskee". De hagedis hernam: „Gij allen! Vertrouwt gij mij niet? Nu, stelt eens zijn inborst op de proef en ziet of hij al dan niet van gedachten verandert!" De hagedis naderde den kater, die aan het dutten was, terwijl de muizen uit de verte op den loer lagen, om te zien hoe de kater zich tegenover de hagedis zoude houden. Nadat de hagedis den kater genaderd was, die nog steeds aan het dutten was, stak ze haren kop naar buiten van onder den vloer, de plaats waar ze zich verborgen had. Hoe dikwijls de hagedis ook trachtte, om haar lichaam aan den kater te vertoonen, hij bleef er onverschillig bij⁵⁾. De hagedis kwam hoe langer hoe dichter bij den kater, terwijl ze nu eens den kop oprichtte en zichtbaar maakte, dan weder dien onder den vloer deed verdwijnen. Ten laatste werd de kater duizelig; zijn voorkomen veranderde en met opengespalkte oogen zag hij de hagedis aan. De hagedis begreep die houding en zocht inmiddels de plek uit, waarheen ze zoude kunnen vluchten. De kater ging opnieuw aan het dutten, terwijl hij den grooten rozenkrans vasthield. Dat dutten was echter maar schijn; bij zich zelf dacht de kater er over na, hoe hij aan

¹⁾ e. s. v. groote hagedis.

²⁾ Lett.: dan is uwe gedachte (handelwijze) goed (juist).

³⁾ In den tekst staat: (ë)ngkoewajë — schoonvader.

⁴⁾ Lett.: zijn voorkomen veranderde niet.

⁵⁾ Lett.: zijn voorkomen veranderde niet.

zijn lievelingskost zoude komen¹⁾). Hoe dikwijls de kater ook naar de hagedis keek, steeds was deze doende om haar kop nu en dan te vertoonen. De kater was op eens vergeten, dat zijn witte kop een grooten tulband droeg. De rozenkrans viel uit zijn poot en meteen besprong hij de hagedis. Maar, hélaas!²⁾). Het ongeluk wilde voor den kater, dat de hagedis, slim als ze was, zich vlug onder den vloer verborg en snel naar de muizen toeging, die hardop lachten en zich vermaakten over de houding van den kater. Toen de hagedis bij de muizen was gekomen, sprak ze: „Hé, mijne broeders! Gij moet (dus) niet al te spoedig vertrouwen stellen in degenen, die den schijn aannemen alsof zij reeds boete gedaan hebben, want dikwijls zijn zulke, schijnbaar brave, individuen slechter van aard dan de gewone menschen.

XV. Verhaal van het dwergherten van den tijger.

Er was een woud, waarin verschillende soorten van dieren werden aangetroffen. De tijger noodigde hen uit, om bij elkander te komen, ten einde een vorst over hen aan te stellen. Zij kwamen dan bij elkander, want sedert zij in het bosch verbleven, hadden zij geen vorst gehad. De tijger sprak: „Hé, gij allen! Wie van ons zal als vorst optreden? Hij moet flink zijn en ons allen kunnen wederstaan”. Daarop zeide de olifant: „Wij moeten alvorens den vorst te kiezen, deze weddenschap aangaan, dat degene, die in staat is een citroen, van de grootte van een aarden rijstpot, in eens door te slikken, onze vorst zal worden”. De dieren gaven geen antwoord. Toen sprak het muskusdier: „Ik zal een dergelijken citroen wel doorslikken. Zoekt jelui nu maar eerst naar zoo'n citroen”. Zij gingen dan op zoek naar een citroen ter grootte van een aarden rijstpot. Nadat zij dien gevonden hadden, werd het muskusdier verzocht den citroen door te slikken, maar het slaagde daarin niet. Toen de dieren zagen, dat de citroen, ter grootte van den rijstpot, door het muskusdier niet kon worden doorgeslikt, sprak de tijger: „Het muskusdier is een grootspreker³⁾). Wij allen zullen maar in zijn bek een veest laten en den bek daartoe zoo wijd mogelijk openen; daarna laten wij hem bij den rand⁴⁾ van het bosch verblijven en gelasten

¹⁾ Lett.: hoe hij zoude komen aan datgene, waarop hij voor zijn levensonderhoud het meest belust was.

²⁾ Lett.: wat was er aan te doen.

³⁾ Lett.: houdt een stuk brandhout vast.

⁴⁾ Lett.: „oedjong” — uiteinde, uiterste punt.

wij hem niet meer in ¹⁾ het bosch terug te keeren". Vervolgens be-raadslaagden alle dieren opnieuw en zeiden: „Zoude het niet het beste zijn, dat de tijger onze vorst werd, want hij is een krachtige persoonlijkheid?". De tijger werd dan tot vorst verkozen. En hij sprak: „Nu, gij hebt mij tot uwen vorst aangesteld. Weet dan!, dat gij mij nu tot voedsel moet strekken, en dat ik elken dag drie uwer moet opeten". Toen de dieren die woorden van den vorst-tijger hoorden, begonnen zij te weenen, aangezien zij allen ongetwijfeld moesten sterven, omdat zij door den vorst zouden worden opgegeten. Het dwerghert zeide daarop: „Wanneer het inderdaad zoo met ons gesteld is, dan moeten wij maar er om loten, wie van ons gaandeweg aan de beurt komt, om tot voedsel van den vorst te strekken. Wij zullen elkander dan niet benadeelen. Wie nu van ons een bamboe trekt, welke van onderen met oeloeneesch ²⁾ schrift beschreven is, die zal het eerst tot voedsel van den vorst dienen". Allen betuigden hunne instemming met de woorden door het dwerghert gesproken. Iederen dag werd het lot geworpen, ten einde uit te maken, wie tot voedsel van den vorst zoude strekken. Niet lang duurde het, of de beschreven bamboe werd door het dwerghert getrokken. Zoodra had hij niet gezien, dat die bamboe in zijne hand kwam, of hij rende het bosch in, bevreesd door den vorst te worden opgegeten. Het dwerghert ging aan het nadenken: „Hoe zal ik het nu moeten aanleggen, om niet door den vorst te worden opgegeten en te moeten sterven". Nadat hij daarover had nagedacht, kwam hij op het denk-beeld, om zich eerst in de modder te wentelen en daarna in asch. Toen zijn lichaam aldus bevuild was, begaf het dwerghert zich naar den vorst om hem te ontmoeten. De vorst-tijger, ziende dat het dwerghert er zoo smerig uitzag en geheel en al in de asch zat, werd boos en gaf hem een uitbrander, omdat hij, tegen de afspraak in, niet op tijd was gekomen, om tot voedsel te strekken. Het dwerghert sprak daarop tot den vorst: „Ja, vorst!, ik ben inderdaad schuldig. De reden, dat ik te laat tot u ben gekomen, is deze dat ik zóó straks ben weggejaagd door een vorst, die evenforsch is als u. Hij houdt verblijf aan het eind van het bosch in een „loebog" ³⁾. Hij zeide tot mij: „Indien je vorst zich met mij wil meten, laat hem dan hier komen, ik zal hem wel opwachten. Laat hem echter niet alle dieren

1) Lett.: „təngah"; midden.

2) inheemsch.

3) diepe plaats in een rivier.

aansporen om met hem mede te gaan. Wanneer hij mij wil weerstaan, dan moeten wij het samen uitvechten". De vorst-tijger werd toornig en vroeg aan het dwerghert: „Waar is zijne verblijfplaats? Wijs mij die aan, ik wil den strijd met hem aanbinden". Het dwerghert deed alsof hij in angst zat en ging met den vorst het bosch in. Kort daarop zeide het dwerghert: „Hé, vorst! niet lang zal het meer duren of wij zullen hem ontmoeten, want zijne verblijfplaats in de „loebq" is vlak voor ons". De vorst-tijger haastte zich de „loebq" te naderen. Daar aangekomen, gluurde hij er in en meende, omdat het water in de „loebq" zeer helder was, in zijn spiegelbeeld de gedaante van den vorst te zien. Hij sprak toen tot het dwerghert: „Houd je kalm dwerghert. Ik zal met het een of ander voorwerp naar dien vorst gooien, en mocht hij zich verzetten, dan zal ik mij wel op hem werpen". Het dwerghert wachtte af, wat er zoude gebeuren. Nadat naar dien vorst was gegooid, zeide het dwerghert tot den tijger: „Werp u nu maar op hem, want hij noodigt u uit met hem te strijden". De vorst-tijger wierp zich in de „loebq", kon zich niet meer daaruit werken en stierf. Het dwerghert nam daarop een bad, en, nadat hij zich gereinigd had, zocht hij de overige dieren op. Toen sprak het dwerghert tot hen: „Onze vorst is reeds gestorven; ik heb hem in het oor gebeten en hem daarna in de „loebq" geworpen". Zij verlangden er nu zeer naar (zich er van te overtuigen en) te zien, of de vorst-tijger werkelijk dood gebeten was door het dwerghert en in de „loebq" lag. Het dwerghert bracht hen naar de „loebq" en wat zagen de dieren!, dat de vorst inderdaad in die „loebq" dood lag. Zij gilden het allen uit van de pret en hielden van het dwerghert. Allen werden vervolgens door het dwerghert verzameld, om een anderen vorst aan te stellen, ter vervanging van hem, die door het dwerghert dood gebeten was. Nadat zij bij elkander waren sprak het dwerghert: „Wie moet nu onze vorst worden? Kiest jelui er maar een onder ons uit". De aanwezigen gingen aan het beraadslagen en kwamen met elkander overeen, dat het dwerghert hun vorst zoude zijn, want zijne tanden (en kiezen) waren giftig en zijn voedsel bestond slechts uit ficusvruchten, een zestal daags. Toen het vaststond, dat het dwerghert tot vorst was aangesteld, beraadslaagde het muskusdier, dat zich nog steeds ergerde, omdat hij aan den rand van het bosch moest verblijven, met den krokodil en zeide: „Zeg krokodil! Gij moet vorst-dwerghert dooden, opdat gij dan vorst wordt en ik weder in het bosch kan terugkeeren". De krokodil antwoordde: „Best! Waar is het dwerghert nu?". Het muskusdier hernam: „Gij moet maar

vorst-dwerghert opwachten, en, wanneer hij naar het water gaat, om zich te baden, zijn poot grijpen en hem de diepte intrekken". De krokodil gaf ten antwoord: „Het is goed!". Niet lang daarna kwam vorst-dwerghert zich baden. Terwijl hij aan het baden was, werd hij door den krokodil bij den poot gegrepen, waarop hij schreeuwde: „Gij hebt niet mijn poot gegrepen, maar een twijgje van de „bêtong"¹⁾, waarop de krokodil den poot losliet. Het dwerghert liep zoo snel mogelijk den kant van de rivier op, al schreeuwende: „Hé, krokodil! Ik zal niet door je toedoen doodgaan! Gij zijt daarvoor te stomp van geest!" en rende weg. De krokodil zeide, al mopperende: „Gij zult toch door mijn toedoen sterven" en liep het bosch van vorst-dwerghert in, om hem na te zetten. De krokodil, het muskudier tegenkomende, vroeg hem: „Zeg! wat eet het dwerghert toch?", waarop hij ten antwoord kreeg: „Hij eet vruchten van den ficus". Terwijl de krokodil door het bosch ging, kwam hij bij een ficusboom, welke vruchten droeg, waarop hij zich onder den boom schuil hield en zijn gansche lichaam met die vruchten bedekte. Niet lang daarna kwam vorst-dwerghert, die aan het wandelen was, bij den boom. Toen hij nu zag dat zoovele vruchten op een hoop bij elkander lagen, dacht hij bij zich zelf: „Het kan niet missen, de krokodil verschuilt zich onder die vruchten". Vorst-dwerghert sprak dan: „Ik sta er verstomd van, dat vandaag de vruchten van den ficus op één hoop bij elkander liggen, want telkenmale blijven de vruchten toch liggen onder de takken, waarvan zij vallen. De krokodil, hoorende wat er gezegd werd, sloeg met zijn staart heen en weder, opdat de vruchten naar alle richtingen verspreid zouden worden. En — vorst-dwerghert zag het lichaam van den krokodil, waarop hij dezen toeriep: „O, krokodil, wat zijt gij toch stomp van geest! Wanneer gij hier zijt, loop ik hard weg". De krokodil zette het dwerghert na, doch na eenig nadenken, zeide hij tot zich zelf: „Ik doe beter, het dwerghert af te wachten en langs den weg te liggen, alsof ik een doode boom zonder takken ben. Wanneer hij voorbij komt, zal ik hem snel grijpen". Zoo gezegd, zoo gedaan! Niet lang daarna kwam vorst-dwerghert werkelijk opdagen; hij had evenwel reeds uit de verte den krokodil in de gaten. Hij zeide dan: „In den regel heeft een doode boom dicht bij den weg nog takken. Waarom heeft deze boom geene takken?" Nauwelijks had de krokodil de woorden van vorst-dwerghert gehoord, of hij stak zijne pooten uit. Toen zeide vorst-dwerghert: „Ai, krokodil, wat zijt gij toch stomp van geest! Wan-

¹⁾ e. s. v. bamboe de „boeloh bêtong".

neer gij hier zijt, dan zal ik maar een anderen weg zoeken" en maakte zich snel uit de voeten. De krokodil zette het dwerghert in het bosch achterna en kwam niet lang daarna bij diens hut, welke hij binnen ging, om zich te verbergen. Kort daarop kwam vorst-dwerghert bij de hut en zag aan de sporen, dat een krokodil die was binnen gegaan. Vorst-dwerghert zeide toen tot den hem vergezellenden klapperaap: „Zeg, klapperaap, roep mijn hut aan! Wanneer ze geen antwoord geeft, dan is zeker een of andere vijand die binnen gegaan". De krokodil, dat hoorende, overlegde bij zich zelf: „Mocht straks een of ander dier, dan wel vorst-dwerghert zelf, roepen, dan zal ik antwoorden, want blijkbaar zal vorst-dwerghert de hut binnen gaan, wanneer deze, aangeropen, een antwoord geeft". Toen de klapperaap dan ook „hut, hut, hut", riep, antwoordde de krokodil met „oët, oet, oet". „Ha", sprak vorst-dwerghert, „wat is de krokodil, die in de hut ligt, toch stomp van geest! want nog nimmer heeft een hut kunnen spreken. Hé, domme krokodil! blijft gij maar hier, ik zal wegllopen naar een andere plaats". De krokodil werd nog toorniger, zette het dwerghert in het bosch achterna en kwam niet lang daarna bij een hol, ook een verblijf van vorst-dwerghert. Hij ging het hol binnen, om het dwerghert af te wachten, terwijl hij bij zich zelf dacht: „Nu, wanneer vorst-dwerghert het hol binnen gaat, zal ik hem wel opeten". Niet lang daarna keerde vorst-dwerghert inderdaad naar het hol terug, en het binnen tredende, zag hij (het lichten), alsof vuurvliegen daarin waren. Aangezien zooiets zich nog nimmer had voorgedaan, schrok hij en dacht bij zich zelf: „Wellicht bevindt de krokodil zich in het hol". En . . . hij zag werkelijk buiten het hol de sporen van een krokodil. Toen sprak vorst-dwerghert tot de dieren: „Hé, gij allen!, tracht hier vlak voor het hol een houtvuurtje aan te leggen. Ik heb het erg koud en kan mij dan daaraan warmen". De dieren kwamen daartoe brandhout aandragen. Nadat het vuurtje was aangelegd, hernam vorst-dwerghert: „Hé, gij allen, weet dan, dat een krokodil zich in dit hol bevindt; duwt het houtvuur zoo diep mogelijk het hol in, opdat de krokodil dood gaat". De dieren deden zulks, met het gevolg, dat de krokodil niet meer uit het hol kon komen, kort daarop verbrandde en stierf. Vorst-dwerghert was nu recht in zijn schik, omdat hij geen vijanden meer had. Van vreugde huppelde hij dan hier dan daar, omdat zijne vijanden dood waren. Onder dat huppelen kwam hij in aanraking met een schuin afgesneden „*ěmban boerong*"¹⁾ welke door zijn anus drong en zijn bek uitkwam. En dientengevolge overleed ook het dwerghert.

¹⁾ e. s. v. aromatische plant.

XVI. Verhaal van een dwerghert in het bosch.

Te dien tijde konden en het gras en het geboomte spreken. In het bosch verbleef een dwerghert met zijn gezin. Het dwerghert sprak tot zijn wijfje: „Ik wil ter vischvangst gaan en het water uit de zee scheppen, omdat wij ons jong moeten „nëpəŋg”¹⁾). Het dwerghert ging er dan op uit, om makkers te zoeken. Het eerst kwam hij „Səroentəŋ manaw”²⁾ tegen. Toen vroeg „Səroentəŋ manaw”: „Waar gaat gij heen, dwerghert?”. Het dwerghert gaf ten antwoord: „Ik wil ter vischvangst gaan en het water uit de zee scheppen”. Beide gingen daarna op stap en ontmoetten „Səřəkəŋ toenggol”³⁾). Met hun drieën vervolgden zij hun weg en kwamen „Sandang tēŋgkijang”⁴⁾ tegen. Het viertal zette zijn weg voort en ontmoette „Sətimbə la’ot”⁵⁾). Deze vroeg: „Waar gaat u met uw vieren heen?”. Het dwerghert antwoordde: „Wij zijn op weg ter vischvangst en wenschen het water uit de zee te scheppen”. „Sətimbə la’ot” zeide van de partij te zijn, waarop het vijftal op stap ging. Aangekomen bij den inham „Manggol koenīŋg”⁶⁾), bouwden zij eene stevige hut; ze moest hecht en sterk zijn, omdat te dier plaatse een kwade geest⁷⁾ „Toekaq bəlakang”⁸⁾ huisde, die groot en krachtig was en tegen wien aldaar niet te strijden viel. Het vijftal overnachtte in de hut. Hun werk zoude hierin bestaan, dat zij ’s nachts ter vischvangst zouden gaan, terwijl overdag de gevangen visch zoude worden gerookt. Tegen den avond (van den eersten dag) zeide het dwerghert: „Wie van ons zal de hut bewaken, want „Toekaq bəlakang” zal van nacht wel komen opdagen”. Daarop antwoordde „Səroentəŋ manaw”: „Ik zal de hut bewaken; de rottan manaw kan ik zelfs naar beneden rukken, zoude ik mij dan niet tegen „Toekaq bəlakang” te weer kunnen stellen?”. In den nacht kwam werkelijk „Toekaq bəlakang” opdagen, terwijl hij zeide: „Tam, gərentam! Ik vraag om gerookte visch en dengene, die mij die visch niet wil afstaan, zal ik een slag op

¹⁾ een ceremonie, welke plaats vindt voor den zuigeling, een paar dagen na zijne geboorte.

²⁾ roentəŋ; naar beneden halen, rukken. manaw; e. s. v. dikke rottan.

³⁾ řəkəŋ; uitrukken. toenggol, stam zonder kroon of takken, stronk.

⁴⁾ sandang; dragen. tēŋgkijang; rijtschuur.

⁵⁾ timbə; nimbə, putten, waterscheppen; la’ot; zee.

⁶⁾ manggol; e. s. v. boom. koenīŋg; geel.

⁷⁾ Lett.: „ziekte”.

⁸⁾ toekaq; e. s. v. zweer, welke voortwoekert — hier in de beteekenis van gat, opening; bəlakang; rug, achterzijde.

het hoofd geven". Daarop antwoordde „Sëroenton manaw": „Het is wel gemakkelijk, om zoo maar gerookte visch te vragen. Kom hier en laten wij eerst met elkander vechten!" Toen gingen „Toekaq bëlakang" en „Sëroenton manaw" aan het vechten, totdat zij er genoeg van hadden. „Sëroenton manaw" verloor (den strijd). Al de gerookte visch werd door „Toekaq bëlakang" in de wacht gesleept. In den vroege morgen verdween hij, en niet lang daarna kwam het viertal, dat ter vischvangst was getrokken, terug. „Sëroenton manaw" vertelde hun, dat hij met „Toekaq bëlakang" had gevochten en het daarbij had afgelegd, waarop „Toekaq bëlakang" den gansen voorraad gerookte visch had medegenomen. De dag werd weder besteed aan het rooken van (de gevangen) visch. Bij het vallen van den avond vroeg het dwergheft wederom: „Wie van ons zal gedurende den nacht de hut bewaken?". Daarop sprak „Sërëkoh toenggol": „Ik zal wel de hut bewaken. Een boomstam ruk ik wel uit den grond en zoude ik dan „Toekaq bëlakang" niet kunnen weerstaan?". In den nacht kwam andermaal „Toekaq bëlakang" en zeide: „Tam, gërëntam! „Ik vraag om gerookte visch en zal dengene, die mij die visch niet wil afstaan, een slag op het hoofd geven". Toen antwoordde „Sërëkoh toenggol": „Het gaat gemakkelijk gerookte visch te geven, maar laten wij eerst samen er om vechten". Dien nacht gingen „Toekaq bëlakang" en „Sërëkoh toenggol" aan het vechten. Sërëkoh toenggol verloor (den strijd) en de gansche voorraad gerookte visch werd door „Toekaq bëlakang" weggehaald. Deze verdween in den vroege morgen. Kort daarop kwam het viertal, dat ter vischvangst was gegaan, terug. „Sërëkoh toenggol" deelde hen mede, dat hij in den nacht met „Toekaq bëlakang" den strijd aangeboden en daarbij het onderspit gedolven had, waarop de visch door „Toekaq bëlakang" werd medegenomen. Den dag besteedde men alweder, om (de gevangen) visch te rooken. Toen de avond inviel, vroeg het dwergheft nogmaals: „Wie van ons zal nu gedurende den nacht de hut bewaken?". „Sandang têngkijang" antwoordde: „Ik zal de hut van nacht bewaken. Zelfs een rijstschuur van den grootsten omvang kan ik dragen, zoude ik mij dan niet tegen „Toekaq bëlakang" te weer kunnen stellen?" „Toekaq bëlakang" kwam waarlijk wederom in den nacht. „Tam, gërëntam!" sprak hij, „Ik vraag om gerookte visch en ik zal dengene, die mij de visch niet wil afstaan, een slag op het hoofd geven". „Sandang têngkijang" zeide: „Het is gemakkelijk genoeg, om gerookte visch te vragen. Kom maar eerst hier en laten wij samen vechten!" Beide gingen aan het vechten

en „Sandang têngkijang” verloor (den strijd). Al de gerookte visch werd door „Toekaq bělakang” weggehaald en hij verdween in den vroegen morgen. Het viertal, dat ter vischvangst was gegaan, kwam kort daarop terug. „Sandang têngkijang” deelde hen mede, dat hij het in den strijd tegen „Toekaq bělakang” had afgelegd en deze den voorraad visch had weggehaald. Op dien dag ging men weder aan het rooken van (de gevangen) visch. In den avond sprak het dwerghert: „Wie van ons zal dezen nacht de hut bewaken?” „Sětimbě la'ot” antwoordde: „Ik zal de hut van nacht bewaken. De zee kan ik leegscheppen en zoude ik mij dan niet tegen „Toekaq bělakang” te weer kunnen stellen?” In den nacht kwam „Toekaq bělakang” en zeide: „Tam, gěrentam!”, ik vraag om gerookte visch. Dengene, die mij die visch niet wil afstaan zal ik een slag op het hoofd geven”. „Sětimbě la'ot” antwoordde: „Het is gemakkelijk genoeg, om gerookte visch te vragen. Kom maar eerst hier om samen te vechten!” Beide bonden den strijd aan, waarbij „Sětimbě la'ot” het onderspit delfde. De gerookte visch werd door „Toekaq bělakang” weggehaald. Het viertal, dat ter vischvangst was gegaan, keerde in den morgen terug; „Toekaq bělakang” was inmiddels verdwenen. „Sětimbě la'ot” zeide tot het viertal, dat hij met „Toekaq bělakang” aan het vechten was gegaan en het daarbij had afgelegd, waarop de gerookte visschen door „Toekaq bělakang” waren medegenomen. Wederom werd de dag besteed aan het rooken van (den gevange) visch. In den avond vroeg het dwerghert nogmaals: „Wie van ons zal nu gedurende den nacht de hut bewaken?” Toen antwoordde het viertal: „Het dwerghert moet van nacht de hut bewaken, want hij heeft de visch noodig, en wanneer hij de hut niet wil bewaken zullen wij hem in zee werpen”. Het dwerghert hernam: „Ik zal van nacht de hut bewaken, want het is inderdaad zoo, dat *ik* de visch behoef”. Het viertal ging, toen de avond viel, ter vischvangst. In den nacht kwam „Toekaq bělakang” in de hut, waar het dwerghert zich bevond. „Tam, gěrentam!” zeide „Toekaq bělakang”. „Ik vraag om gerookte visch. Dengene, die mij die visch niet wil afstaan, zal ik een slag om het hoofd geven”. Toen vroeg het dwerghert: „Wie is daar? Hoor ik niet de stem van grootvader? Kom maar binnen, ik verlang zeer naar u. Tot dusverre kende ik u slechts bij naam, doch nog niet persoonlijk. Gij zijt nu reeds hier gekomen, ga nu eten. Zie hier: rijst, toespijs en gerookte visch”. „Toekaq bělakang” ging eten, doch at weinig. Toen het dwerghert zag, dat „Toekaq bělakang” zoo weinig at, sprak hij: „Hé, grootvader! Wat eet grootje toch weinig!” En

„Toekaq bĕlakang” antwoordde: „Ja, kindje¹⁾! Ik ben reeds verzadigd. Het lag alleen in mijn voornemen, om je te ontmoeten, want vier nachten heb ik niet anders gedaan dan gevochten en je niet ontmoet. Ik heb je nu ontmoet, bovendien reeds gegeten, en keer nu terug”. Het dwerghert zeide daarop: „Wacht grootje! Gij wilt terugkeeren, ik wil u wat medegeven voor grootmoeder”. „Toekaq bĕlakang” gaf ten antwoord: „Gerookte visch?, dat wensch ik niet te hebben”. Het dwerghert hernam: „Neen grootje!, ik wil geen gerookte visch medegeven maar „kasam”²⁾ van vischeieren. Wanneer die gekookt is, ziet ze er rood uit”. „Toekaq bĕlakang” antwoordde: „Best kindje! Waar is het pakje?” Het dwerghert zeide daarop: „Grootje, u moet op uwe zijde gaan liggen, want u is zóó lang en gezet, dat ik anders niet bij uwen rug kan komen, al zoude ik daarnaar willen reiken”. „Toekaq bĕlakang” ging liggen, waarop het dwerghert gloeiende sintels nam, die eerst in geklopt boomschors wikkelde en daarna met drie lagen „'idjok”³⁾ bedekte, waarna het pak gestopt werd in het gat op den rug van „Toekaq bĕlakang”. Nadat een en ander had plaats gehad, sprak het dwerghert: „Grootje! keer nu huiswaarts. Wanneer ik roep „oeri”, dan moet u zoo snel mogelijk wegllopen, want dat duidt er op, dat het viertal (van de vischvangst) is teruggekomen — u zoude dan te veel tegenstanders ontmoeten”. „Toekaq bĕlakang” keerde huiswaarts. Toen de rook reeds uit zijn rug begon uit te slaan, riep het dwerghert: „oeri, oeri”. „Toekaq bĕlakang” liep zoo hard mogelijk weg, waardoor het vuur aanwakkerde. En hij was niet in staat, het vuur uit te dooven, omdat het uit zijn rug sloeg. Het gevolg was, dat „Toekaq bĕlakang” neerzeeg en stierf. Het dwerghert ging daarop naar de plek, waar „Toekaq bĕlakang” dood lag, maakte schoon wat door het vuur was aangetast en beet een stukje van „Toekaq bĕlakang's oor af, zoodat daarin een gleufje te zien was. Niet lang daarna trad de ochtend in en het viertal, dat ter vischvangst was gegaan, keerde terug. „Wel, dwerghert!”, zeiden zij „Wat voor bericht hebt gij?”. „Wel! „Toekaq bĕlakang” is dood, ik heb hem in zijn oor gebeten. En dit zij u vieren gezegd! Weet dan, dat mijne tanden scherp en giftig zijn!”. Toen het nacht werd, legden allen zich ter ruste, het dwerghert vlak bij de keuken. Hij deed alsof hij sliep, terwijl hij

¹⁾ In den tekst staat „tjong” — kleinkind.

²⁾ een lekkernij — ingezouten vleesch of visch met rijst in gisting gebracht.

³⁾ de paardehaarachtige zelfstandigheid, groeiende tusschen stam en blad van den arenpalm.

een ieder (begluurde en) aangrijnsde. „Sëroentõn manaw” zeide: „Het is een leugen, dat de tanden van het dwerghert giftig zijn”. „Kom! laat ik probeeren, ze te betasten met de punt van mijn vinger! Zie je! de vinger doet geen zeer”, aldus sprak „Sëroentõn manaw” daarop tot zijne drie makkers. Toen het viertal vast sliep, stond het dwerghert op, nam gloeiende sintels en plaatste ze op de punt van den vinger van „Sëroentõn manaw”. Deze bewoog zich, waarop het dwerghert de sintels in de stookplaats wierp en weder deed alsof hij vast sliep. „Sëroentõn manaw” schreeuwde van de pijn en riep om hulp. Alle makkers in de hut schrikten wakker en het dwerghert werd door „Sëřkõh toenggol” gewekt. „Waarom maakt gij mij wakker?” vroeg het dwerghert. „Sëřkõh toenggol” antwoordde: „De vinger van „Sëroentõn manaw” doet hem pijn”. Toen zeide het dwerghert tot „Sëroentõn manaw”: „Naar het mij voorkomt, hebt gij mijne tanden aangeraakt en wanneer gij niet bekennen wilt, zal ik de pijn niet bezweren”. „Sëroentõn manaw” bekende en sprak: „Het is waar, ik heb de tanden van het dwerghert aangeraakt”. Het dwerghert ging dadelijk de „djampi moetõng”¹⁾ uitspreken en de pijn hield op. Daarop zeide hij tot „Sëroentõn manaw”: „Een anderen keer moet gij mijne tanden niet meer betasten, want anders krijgt gij weer pijnen”. Den volgenden dag keerde het viertal huiswaarts, ieder met een vracht (visch); het dwerghert zwaaide trotsch langs den weg, (met zijn buit) pronkende²⁾. Er werd overnacht op den top van een hoogen heuvel, van waar een waterval zich neerstortte. Het dwerghert sprak toen: „Wanneer wij ons straks ter ruste begeven, laten wij dit met elkander afspreken — ik zal slapen aan den rand van den waterval; wanneer ik dan zeg „schuif wat op — want anders zoude ik naar beneden storten — dan moet gij allen een weinig opschuiven”. Nadat zijn makkers in vasten slaap waren, verwisselde het dwerghert van ligplaats en nam een in, van den waterval afgekeerd. „Schuif wat op!, zeide daarop het dwerghert. „Toem” en daar viel een hunner in de diepte en stierf. Tot vier malen toe werd die beweging herhaald, zoodat het viertal den dood vond. In den vroegen morgen verzamelde het dwerghert den ganschen voorraad gerookte visch, die niet meer verdeeld behoefde te worden. Het dwerghert ging daarna zitten en kwam terecht op

¹⁾ tooverformulier, uitgesproken bij brandwonden.

²⁾ In den tekst staat: „koentaj-koentaj” d.i. slingeren met de armen, zoo met de armen zwaaien, dat het de aandacht trekt, daarmede pronkende.

een zeer scherp afgesneden „*ěmban boerong*”¹⁾, welke hem door de luchtpijp drong, aan de gevolgen waarvan hij overleed.

XVII. Verhaal van een dwerghert.

Er was een dwerghert, dat met een grooten stier bevriend was en vast verblijf had nabij den kant van een tuin, terwijl de stier buiten de omheining van dien tuin verbleef. Twee à drie dagen hadden beide zich daar opgehouden, toen de stier naar de weide ging, welke aan den oever van de rivier gelegen was. Terwijl de stier langs de rivier heen en weer liep, zag hij een krokodil liggen onder een boomstam, welke op het dier was neergevallen. Toen de krokodil den stier gewaar werd, riep hij: „Hé, stier, kom help mij eens! Ik ga dood, nu die boomstam op mij neergevallen is. Ik verzoek u, gooi dien boomstam weg, wij zullen dan goede vrienden worden”. De stier antwoordde: „Best!” Ik heb medelijden met u, nu ik u zóó zie”. De stier verwijderde daarop den boomstam, welke op den krokodil was neergevallen. Nadat de boomstam was verwijderd, sprak de krokodil tot den stier: „Welaan, vriend! het medelijden, dat gij (vriend) jegens mij hebt betoond, zoude nog van weinig beteekenis zijn, indien gij mij niet zoudt helpen, om naar de rivier te gaan, want ik ben niet meer in staat te loopen”. De stier zeide daarop: „Best, vriend! ik zal u wel daarheen brengen. Bij de rivier aangekomen, sprak de krokodil tot den stier: „Ik zal u nu dooden en opeten, want ik heb op het oogenblik een verbazenden honger. Toen antwoordde de stier: „Zóó moet gij niet handelen, gij schijnt geen liefdedienst te kunnen vergelden”. De krokodil hernam: „Nee, ik wil u opeten!”. En terwijl hij zoo sprak, beet hij den stier in een der pooten, om hem in het water te trekken. De stier evenwel, dieforsch was, trachtte den krokodil den wal op te trekken. Terwijl zij doende waren, de een om zijn tegenstander de rivier in te trekken, de ander om hem den wal op te halen, dreef een biezenmandje, dat versleten was, met den stroom mede. De stier riep: „Hé versleten mandje, u moet dien krokodil eens manieren leeren²⁾. U moet dan weten, dat een boomstam op dien krokodil was neergevallen, dat hij mij verzocht heeft, dien boomstam te verwijderen, en dat ik hem, nadat ik den boomstam had weggeworpen, naar de rivier heb ge-

¹⁾ e. s. v. aromatische plant.

²⁾ Lett.: „in de adat onderwijzen”.

bracht. Bij de rivier gekomen wil de krokodil mij nu opeten". Het versleten biezenmandje antwoordde: „Ik ben een versleten biezen mandje en kan niemand meer manieren leeren. Toen ik vroeger nog in een vijver was, werd ik gesneden en naar het dorp gedragen. Daar vlocht men van mij een mandje en werd ik nu eens gevuld met padi dan weder met gekookte rijst. En thans, nu ik versleten ben, word ik weggeworpen in de rivier, om door den stroom te worden medegevoerd. Hoe kan ik dan nog iemand manieren leeren?". De stier antwoordde: „Als het zóó is, ga dan maar verder". Reeds drie dagen waren verlopen, zonder dat het dwerghert zijn vriend den stier had gezien. Het dwerghert verwonderde zich daarover, ging op zoek van zijn vriend, den stier, en het duurde niet lang of hij trof hem bij den oever van de rivier aan, terwijl de stier en een krokodil bezig waren elkander heen en weer te trekken, de een om den anderen op den wal en, omgekeerd, de ander om den eenen in het water te trekken. Het dwerghert zeide: „Wel, vrienden!, wat haalt u met uw beide toch uit?". De stier antwoordde: „Dat ik hier gekomen ben, is hieraan toe te schrijven, dat ik gisteren den krokodil, op wien een boomstam neergevallen was, geholpen heb. Ik heb eerst den boomstam verwijderd, daarna den krokodil, op zijn verzoek, naar de rivier gebracht en toen wilde hij mij opeten. Toe vriend, leer dien krokodil eens manieren!". Het dwerghert antwoordde daarop: „Ik wil gaarne u beide manieren leeren, indien gij althans naar mij wenscht te luisteren". Stier en krokodil waren daartoe bereid. Daarop sprak het dwerghert: „Gij beide wenscht dus, door mij in de adat onderwezen te worden? Welnu! Kom beide dichter naar mij toe op het droge, want ik kan niet bij u in de rivier komen". Nadat èn stier èn krokodil uit het water waren gekomen, naderde het dwerghert den krokodil en fluisterde hem in het oor: „Wanneer ik „ëntja" zeg, dan moet gij uwen bek wijd open doen". „Best!", antwoordde de krokodil. Daarna fluisterde het dwerghert den stier in: „Wanneer ik „mëloe" zeg, dan moet gij dadelijk opspringen". „Best!" sprak de stier. Zoodra het dwerghert den krokodil en den stier een en ander had ingefluisterd, riep hij „ëntja" „mëloe". De krokodil deed den bek wijd open, de stier sprong op en rende weg, zoodat de krokodil hem niet kon achterhalen. Toen de stier reeds ver weg was, zeide het dwerghert tot den krokodil: „Zie zoo! Gij hebt geen liefdedienst willen vergelden, ik heb u nu beetgenomen". De krokodil, hoorende dat het dwerghert hem had beetgenomen, werd toornig en zeide bij zich zelf: „Wanneer

het (werkelijk) zóó is, dan zal ik hem wel dooden". Het dwergghert en de stier liepen hard weg, terwijl de krokodil niet in staat was hen te achterhalen. Het schoot den krokodil toen te binnen, dat het dwergghert veel van „těrōng”¹⁾ hield en schuilde daarom onder een hoop „těrōng” plantjes. Inderdaad kwam niet lang daarna het dwergghert, om die vruchten te eten. Doch het dwergghert had reeds opgemerkt, dat de krokodil zich onder die plantjes had verborgen. Van verre riep het dwergghert: „Těrōng”, hé, těrōng!”. De „těrōng” plantjes gaven evenwel geen antwoord. Daarop zeide het dwergghert: „Waarom geven die plantjes geen antwoord? Wanneer deze plantjes werkelijk de mijne zijn, dan geven ze antwoord, wanneer ik ze aanroep. Aangezien ze geen antwoord geven, houdt zeker een krokodil zich onder die plantjes schuil”. Toen de krokodil die woorden vernam, antwoordde hij: „oet”. Het dwergghert, dat geluid van den krokodil hoorende, sprak: „Wel, dat is niet den stem van de „těrōng”; ongetwijfeld heeft de krokodil geantwoord. Wacht eens even krokodil! Gij hebt mij willen beetnemen, door u onder de plantjes te verbergen, (weet dan) dat ik geen „těrōng” eet, maar wel paddestoelen”. De krokodil werd toorniger bij het vernemen van de woorden van het dwergghert, en om het diertje te kunnen dooden, verborg hij zich onder een boomstam, waarop vele paddestoelen groeiden. Nog niet lang had de krokodil zich schuil gehouden, of het dwergghert kwam, om zich aan paddestoelen te goed te doen. Het dwergghert had wederom van verre gezien, dat de krokodil zich onderdien boomstam had verborgen. En hij zeide: „Waarom kruipen die paddestoelen niet? Wanneer ze mijne paddestoelen zijn, dan kruipen ze telkenmale, terwijl ze nu niet kruipen”. Nauwelijks had de krokodil van het dwergghert gehoord, dat die paddestoelen kropen of hij kroop op zijne pooten voort. Toen het dwergghert dat zag, sprak hij: „O, wacht even krokodil!, gij wilt mij beetnemen, het zijn uwe pooten, welke kruipen en niet de paddestoelen”. Het dwergghert rende daarop weg en, al rennende, kwam hij onderweg een tijger tegen. De tijger sprak: „Gij moet sterven dwergghert, ik zal je dooden”. Het dwergghert antwoordde: „Gij zijt wel dom, om mij met graagte te willen opeten! Mijn geheele lichaam is zoo groot als uw poot, hoe zoudt gij daaraan voldoende kunnen hebben, hoe zoudt gij daarmee verzadigd kunnen worden? Wanneer u gaarne iets wil eten, eet dan het hert op, dat mij achterna heeft gezet”. En de

¹⁾ e. s. v. plant, waarvan de vruchten als toespijs worden genuttigd.

tijger, hoorende, dat een hert het dwerghert had achtervolgd, vroeg: „Waar houdt hij verblijf?”. Het dwerghert antwoordde: „Komaan, ga maar met mij mede!, ik zal u hem wel aanwijzen”. Door het dwerghert werd daarop de plek aangewezen, waar de krokodil zich onder den boomstam met paddestoelen had verborgen en hij zeide: „Dáár is het hert, hij houdt zich schuil onder dien boom!”. De tijger nam daarop een sprong en greep den krokodil, die zich daar nog schuil hield. Tijger en krokodil gingen vervolgens zoo aan het vechten, dat beide stierven. Toen het dwerghert zag, dat tijger en krokodil dood waren, keerde hij terug naar zijne verblijfplaats en leefde verder rustig met zijn vriend, den stier.

XVIII.

Het verhaal komt in hoofdzaak overeen met dat, onder No. II vermeld. De doesoenlieden hadden afgesproken, om een kuil voor het vangen van dieren in het bosch te graven. Ten einde de Goden gunstig te stemmen, werd bij den kuil geofferd en het gebruikelijk „Sëram” formulier gepreveld. Een paar dagen, nadat het offermaal had plaats gehad, valt een dwerghert in den gegraven kuil, neemt hier de schil van een van de daarin geworpen „lë mang's”¹⁾, welke van het offermaal afkomstig zijn, tusschen de pooten, laat het voorkomen alsof ze een schriftuur is, die hij, op last van den vorst, moet lezen en doet dat op dezelfde wijze als iemand, die een godsdienstig boek leest. De dieren, die hem hooren lezen en successievelijk in den kuil nederdalen, zijn een „kidjang”²⁾ een hert, een tijger, een stekelvarken, een zwijn en een „napoh”³⁾. De afspraak werd toen gemaakt, dat degene, die een wind zoude laten, waarbij kleine hoeveelheden drekstof ontlast worden, uit den kuil zoude worden geworpen. Het dwerghert besmeerde zijn achterste met gele aarde, liet een zeer stinkenden wind en zeide: „Wie heeft een wind gelaten?”. Bij het onderzoek bleek nu, dat het dwerghert de schuldige was. Hij deed alsof hij zich er over schaamde en sprak: „Neen! Neen! Ik heb geen wind gelaten”. De tijger werd boos en wierp het dwerghert uit den kuil. Deze riep van vreugde: „Ik ben nu vrij, gij allen zijt in den kuil gevangen. Morgenochtend zal men naar den kuil gaan en wordt gij allen gedood”. Dat gebeurde dan ook.

¹⁾ in een bamboegeleding gaar gekookte kleeftijst.

²⁾ een ree, een middelmatige soort van hert met ongetakte hoorns.

³⁾ e. s. v. klein muskushert.

XIX. Verhaal van een dwerghert.

Het dwerghert had den bijnaam „Děpati gadjah madě” en was zeer schrander, in vergelijking met de andere dieren. Het gebeurde, dat de verschillende dieren bij elkander kwamen om een „pasirah”¹⁾ te kiezen. In de eerste plaats werd de hond, genaamd „Salong loerah” door allen aangewezen, om „pasirah” te worden. Zij zeiden: „Dus „Salong loerah” zullen wij tot onzen „pasirah” aanstellen. Daarna gingen zij naar het dwerghert, om hem te vragen of hij zich er mede kon vereenigen, dat „Salong loerah” tot „pasirah” werd aangesteld, omdat hij groot van stuk is. Toen sprak het dwerghert: „Wat zijne grootte betreft, is mijnheer zeker groot van stuk en te dien opzichte volmaakt, maar dit wil ik nog zeggen, dat, wanneer men de zaak op den keper beschouwt, er overigens heel wat op hem aan te merken valt. Immers, als mijnheer zit, ontbloomt bij zijne schaamte²⁾ en als hij zijn vrouwtje aanraakt, houdt hij er van al dadelijk met haar te paren”³⁾. Op grond daarvan werd de hond geen pasirah. Men ging opnieuw er over aan het beraadslagen, wie hoofd zoude worden en kwam met elkander overeen, den „Sijamang”⁴⁾ bijgenaamd „Oeritě dja’oh” tot pasirah aan te wijzen. Het oordeel van het dwerghert werd daarop weder ingewonnen. „Wat dunkt u daarvan, om „Oeritě dja’oh” als „pasirah” aan te stellen, zooals wij allen overeengekomen zijn? Hij ziet er toch bevallig uit, is mooi zwart van kleur, zeer groot van stuk en heeft een zware stem. Wil hij een van ons ontbieden, dan hooren wij dat dadelijk, omdat zijn stemgeluid doordringend is”. „Děpati gadjah madě” antwoordde: „Wat gij allen te berde brengt, is inderdaad juist en zoude mijnheer ongetwijfeld wegens zijne volmaaktheid tot „pasirah” kunnen worden aangesteld. Immers, hij is groot en hoog van stuk en heeft eene forsche stem, edoch — hij heeft dit gebrek, dat hij, wanneer hij honger heeft, geen geluid, en eerst, wanneer hij verzadigd is, geluid geeft”. En het ging niet door, dat de „Sijamang” „pasirah” werd. Op nieuw werd beraadslaagd, wie tot „pasirah” zoude worden gekozen. Men kwam overeen, om een alleen loopenden klapperaap tot „pasirah” te benoemen en ging naar het dwerghert, om wederom

1) titel van een marga (district) hoofd.

2) In den tekst: „kěris tělantjar” een kris, welke uit de scheede is gegleden.

3) Lett.: wenscht hij (zijn) schaamdeel aan dat van zijne vrouw te lasschen.

4) een groote zwarte aap met lange armen.

diens oordeel in te winnen. „Wat zoudt gij er van denken, wanneer de klapperaap tot onzen „pasirah” werd gekozen, want mijnheer is behendig in het loeren op zijne prooi en in het klimmen?”. Toen sprak het dwergheert: „Het is juist, wat gij allen zegt. Mijnheer is volmaakt, maar op hem valt toch nog heel wat aan te merken. Immers, hij eet veel, bewaart dat eten en wil het niet met ons deelen. Bovendien ziet zijn achterkwartier er veel te rood uit. Hij is niet geschikt om als „pasirah” op te treden”. Opnieuw ging men beraadslagen en kwam men overeen het stekelvarken, genaamd „Barě mēlap” voor „pasirah” te bestemmen. Ook nu werd wederom de meening gevraagd van het dwergheert: „Wij zijn eenstemmig van gevoelen, dat deze heer onze „pasirah” moet worden”, spraken zij. „Zijn haren zijn lang, zoodat hij niet nat wordt, wanneer het regent”. Het dwergheert gaf ten antwoord: „Hij is niet geschikt, om onze „pasirah” te worden. Hij heeft dit gebrek, dat zijne woning te diep (onder den grond) ligt, zoodat wij hem niet kunnen bereiken, wanneer wij hem spoedig noodig hebben”. Het gebeurde dus niet, dat het stekelvarken tot „pasirah” werd aangesteld. Eene beraadslaging had opnieuw plaats en werd eenstemmig de „Simpaj”¹⁾ tot „pasirah” gekozen. Men won wederom het oordeel van het dwergheert in, omtrent de vraag of de „Simpaj” al dan niet tot „pasirah” kon worden benoemd. En het dwergheert sprak: „Deze heer kan „pasirah” worden. Hij heeft eene flinke houding en goede manieren”. De „Simpaj” werd daarop tot „pasirah” aangesteld en hem werd als onderscheidingsteeken, een „kěpijah”²⁾ door het dwergheert ter hand gesteld. De hond „Salong loerah” was vertoornd, toen hij zag dat de „Simpaj” pasirah was geworden en zeide tot hem: Gij zijt (nu) eene persoonlijkheid geworden, die geluk heeft en door geene onheilen zal worden getroffen. Laat mij voor een oogenblik de lijnen op de palm van uwe hand bezien”. De „Simpaj” liet de palm van de hand zien, waarop „Salong loerah” die hand vastgreep en daarmede op zijne schaamte wreef. Het is nu, op grond daarvan, dat de „Simpaj” met de toppen van de vingers eet, omdat de palm van de hand door de schaamte van „Salong loerah” bevuild is geworden.

¹⁾ e. s. v. aap.

²⁾ hoofdbedekking van rottan gevlochten.

XX.

In hoofdzaak komt dit verhaal overeen met dat, onder No. XVI medegedeeld. Het dwergghert ontmoet hier achtereenvolgens een muskushert, een hert, een „kidjang”¹⁾, een olifant en een tijger. Men begeeft zich op weg, om ter vischvangst te gaan en wil daartoe het water uit de zee scheppen. Ook hier wordt à tour de rôle de wacht gehouden, ook hier geeft men hoog op van zijn kracht om „Toekaq bĕlakang” te weerstaan, wanneer hij zal komen aanzetten, om hen in den arbeid te storen. „Toekaq bĕlakang” komt inderdaad opdagen, vraagt eveneens om gerookte visch en bovendien om aanbrandsel van rijst en zal, bij weigering aan zijn verzoek, den aangesprokene een slag op het hoofd geven. De grootsprekers leggen het bij den daarop gevolgden strijd af. Toen aan het dwergghert de beurt kwam, om de wacht bij de hut te houden, werd „Toekaq bĕlakang” bij zijne komst door het dwergghert uitgenoodigd, binnen te komen en vriendelijk ontvangen. Om zich van „Toekaq bĕlakang” te ontdoen, nam het dwergghert de volgende list te baat. Hij had verschillende „’oetas”²⁾ gevlochten en geplaatst bij een stapel hout onder de hut. Op de vraag van „Toekaq bĕlakang”, waartoe die „’oetas” dienden, gaf het dwergghert ten antwoord: „Weet grootje dat niet! Die ’oetas wendt men als geneesmiddel aan, wanneer men over het gansche lichaam pijn en een gevoel van loomheid en stijfheid aan de leden heeft”. „En hoe wendt men het geneesmiddel dan aan?” vroeg „Toekaq bĕlakang”. „Wel!, hernam het dwergghert, „de „’oetas” worden aangebracht aan den elleboog zoowel ter rechter als ter linkerzijde van het lichaam en aan de knieën, waarna men zich moet warmen bij een groot houtvuur”. Daarop zeide „Toekaq bĕlakang”, dat zijn geheele lichaam pijn deed en dat hij een gevoel van loomheid en stramheid aan de leden had en daarom wel van het geneesmiddel gebruik wilde maken. Het dwergghert antwoordde: „Best!” en laten wij dan dit afspreken: „Wanneer ik zeg: „’oej moenggah boedjang ’abang”³⁾, dan moet grootje vlak bij den houtstapel staan”. „Uitstekend!” antwoordde „Toekaq bĕlakang”. Het dwergghert bond daarop „Toekaq bĕlakang’s” lichaam met die ringen

¹⁾ een ree, een middelmatige soort van hert met ongetakte horens.

²⁾ een gevlochten ring van rottan om twee helften van iets aan elkander te houden.

³⁾ hé, bestijg den „boedjang ’abang”, waarmede de in brand zijnde houtstapel wordt bedoeld. „boedjang. lett. jongeling; „’abang” rood.

vast en bracht hem bij den houtstapel, waarin de brand werd gestoken. Het dwerghert zeide dan: „'oej moenggah boedjang 'abang" en wierp tegelijkertijd „Toekaq bēlakang in het houtvuur, waarop zijn dood volgde. In dit verhaal is het de tijger, die de tanden van het dwerghert met zijn poot aanraakt en hevige pijn aan dien poot krijgt. Overnacht wordt ook op een heuvel, wederom dezelfde list van het dwerghert, waardoor hert, „kidjang", olifant en tijger in den afgrond neerstorten. De angst welke grooter was, wordt verdeeld tusschen het dwerghert en het muskushert.

XXI. Verhaal van een vorst, die zijn ring kwijt raakt.

In een of andere landstreek verloor de vorst op een dag zijn ring. Hij verzamelde daarop alle dieren en vroeg hen, wie van hen in staat was, den ring op te sporen, onder belofte dat dengene, die den ring zoude vinden, tot vorst zoude worden aangesteld. Onder de verschillende dieren, waren het de hond en de kat, die verklaarden in staat te zijn, den ring op te sporen. Daarna gingen hond en kat op zoek naar dien ring. Zij gingen de woningen in, klommen op de zoldering en traden de kamers binnen, doch konden den ring niet vinden. Toen sprak de hond tot de kat: „Zeer zeker zal ik dien ring niet kunnen vinden. En nu hoe denkt gij erover?" „Wat?", antwoordde de kat: „Zoudt gij den ring niet kunnen vinden, gij, de vorst der dieren, met uw lang enforsch lichaam, met uwe lange pooten en uwe gave huid? Als het werkelijk is, zooals gij beweert, dan zal ik wel verder trachten dien ring te zoeken". De kat ging andermaal op zoek. Terwijl de kat aan het zoeken was, kwam zij een rat tegen en sprak tot deze: „Ik wil je opeten, ik wil je het leven benemen, want ik verkeer in moeilijkheden". „Ach" zeide de rat, „wanneer het mag, laat mij dan voor ditmaal in het leven. (Zeg mij) in het kort, in welke moeilijkheden gij verkeert. Ik zal u wel helpen". „Ja!" antwoordde de kat. „De zaak is deze, dat de vorst mij heeft gelast, een ring te zoeken (dien hij verloren heeft)". „Indien dat de quæstie is, kom, dan zal ik wel naar dien ring zoeken", zeide de rat. De rat ging vervolgens aan het zoeken. Al wat ze niet kon openen, werd door haar doorgeknaagd. Ten langen leste slaagde de rat er in den ring te vinden en gaf dien aan de kat, waarop deze naar den hond toeging. Deze sprak tot de kat: „Laat mij den ring dragen, want als gij den ring draagt, verliest gij dien wellicht". En de kat

gaf den ring aan den hond. Beide keerden daarna terug. Onderweg kwamen zij bij eene rivier. De hond kronkelde zijn staart om den ring en zoo werd de rivier overgezwommen. Half weg werd de hond vermoeid, strekte zijn staart uit, met het gevolg, dat de ring in het water viel en met den stroom werd medegevoerd. Aan de overzijde van de rivier beraadslaagden kat en hond weder met elkander. De kat sprak: „Indien (gij zegt dat) gij den ring niet kunt vinden, dan zal ik trachten dien te krijgen. Zij zocht daarop naar allerlei harsleverende boomsoorten, welke langs het zeestrand groeiden, en sloeg op die boomen. Een dag en nacht had de kat op die boomen geslagen, toen de vorst der visschen kwam aanzwemmen en aan de kat vroeg: „Zeg!, wat heeft dat gedoe van u te beduiden?“. De kat gaf ten antwoord: „Ik wensch den vorst der visschen te bedwelmen“. „Wat heb ik misdreven, dat gij mij bedwelmen wilt?“, zeide de vorst der visschen. „Zijn schuld bestaat hierin, dat hij onzen ring heeft weggenomen“, sprak de kat. „Als dat inderdaad zóó is, dan zal ik wel naar den ring zoeken“, zeide de vorst der visschen, die daarop op zoek ging. Niet lang was hij aan het zoeken of hij vond werkelijk den ring en gaf dien aan de kat. Deze begaf zich naar den hond, die wederom tot de kat zeide: „Toe! laat mij den ring medenemen, want bij u raakt die wellicht zoek. Wij behoeven nu toch geen rivier meer over te gaan en op het land gevoel ik mij krachtig genoeg“. „Dáár komt niets van in! sprak de kat. Wij weten nu hoe het gaat, wanneer de ring bij u is“. Daarop antwoordde de hond: „Indien gij mij den ring niet wilt geven, zal ik u dooden“. De kat, die woorden van den hond vernemende, wilde het op een loopen zetten, doch, toen zij op het punt stond om weg te loopen, werd haar de ring met geweld door den hond ontruk, die, zoo snel als het hem mogelijk was, daarmede naar den vorst wegrende. Voor den vorst verschenen, vertelde de hond hem, dat de kat den ring niet gevonden had, waarop de vorst hem uitnoodigde, op de „loewán¹⁾“ plaats te nemen. Niet lang daarna kwam de kat aanzetten en werd zij door de menschen weggejaagd, toen zij de woning binnenging. De kat zeide daarop: „Den ring heb ik gevonden en die is mij door den hond met geweld afgenomen. Toen de vorst die woorden van de kat hoorde, ontstak hij in toorn en wilde den hond slaan, die zich echter met een sprong uit de voeten maakte. Daarop sprak de vorst: „Nu wordt de kat vorst en aan den hond mag alleen „kěraq basah“²⁾ als voedsel worden

¹⁾ de plaats in de woning, om gasten te ontvangen.

²⁾ aangebrande korst in pan (of pot) in water geweekt.

gegeven, dat hij achter de deur moet eten. Nimmer mag de hond meer in een woning worden toegelaten”.

XXII. Verhaal van een dwerghert.

Op zekeren dag werd door iemand een strik gespannen. Den volgenden dag werd een dwerghert gestrikt. Hij dacht bij zich zelf, nu is zeker mijn stervensuur geslagen. Terwijl hij zoo aan het overdenken was, kwam (ten laatste) een list bij hem op. Hij nam een „tërong”¹⁾, sloeg die stuk en smeerde zich het lichaam in met de pitten van die vrucht. Oogenblikkelijk daarna kwamen bromvliegen op het dwerghert af en bedekten zijn lichaam, waarop hij zich op den grond wierp, en deed als of hij dood was. Kort daarop kwam de persoon, die den strik had gesteld. Toen hij het dwerghert bewegingloos zag liggen, maakte hij den strik los en wierp het dier weg. Nauwelijks was het dwerghert weggeworpen, of hij zeide: „Goeden dag, oompje! ik wil naar het bosch gaan”. Op het vernemen van die woorden, stond die persoon verbluft. Het dwerghert verdween inmiddels in het bosch.

XXIII. Verhaal van eene zeeschildpad en van een aap.

Op een dag was een zeeschildpad bezig, om pisang te planten. Terwijl zij aan het planten was, kwam een aap, die tot haar zeide: „Hé, zeeschildpad, plant maar veel pisang aan; wij zullen dan samen over den aanplant gaan! Gij zijt de planter en de bewaker van den aanplant en ik zal mij belasten met het oogsten²⁾ van de vruchten. „Best!” luidde het antwoord van de zeeschildpad. De dagen volgden elkander op, zoo ook de maanden, en de pisangboomen begonnen vrucht te dragen. Toen de vruchten rijp werden, kwam de aap, om de afspraak gestand te doen. De zeeschildpad zeide tot den aap: „Klim dien boom maar in, dan zal ik hier beneden wachten”. De aap klom daarop den boom in, en at alle vruchten op; alleen

¹⁾ e. s. v. klimplant, met vruchten, die gekookt als groenten of gebraden gegeten worden.

²⁾ Lett.: „ik zal degene zijn, die in den boom klimt, om de vruchten te plukken”.

de schillen bleven over, welke hij de zeeschildpad toewierp. De toorn van de zeeschildpad was niet te beschrijven, en zij zon op middelen, om zich te wreken¹⁾. Onder dien pisangboom lag een groote steen en zij verborg zich daaronder. Kort daarna kwam de aap naar beneden en rustte op den steen uit. Oogenblikkelijk daarop werd onder den steen het geluid: „oet, toet, toet” gehoord. Toen de aap dat geluid hoorde, schrok hij geweldig en sprak: „Deksels! waarom geven mijne teelballen toch zoo’n geluid, tot dusverre is dat nooit het geval geweest”. Even daarna werd het geluid op nieuw van onder den steen vernomen en de aap, door vrees bevangen, sprong op. En de aap zeide wederom: „Daar valt niet aan te twijfelen; het zijn mijne teelballen, welke het geluid geven”. Hij nam vervolgens den steen en sloeg daarmede op zijne teelballen, met het gevolg, dat hij niet lang daarna bezweek, En sedert dien voelde de zeeschildpad zich bevredigd²⁾.

XXIV. Verhaal van een dwerghert en van een tijger.

Op een dag lag een dwerghert aan den rand van een „sawah”³⁾ en keek strak voor zich uit. Een tijger kwam daarlangs, om naar voedsel te zoeken. Toen de tijger het dwerghert zag liggen, was zijne vreugde onbeschrijfelijk. De tijger maakte daarop het dwerghert aan het schrikken en zeide: „Wat voert ge hier uit, ik zal je maar opeten!” Het dwerghert gaf niet den minsten blijk, dat hij bevreesd was en antwoordde op de vraag van den tijger: „U moet mij niet opeten, want ik bewaak nog den gordel van den vorst. Edoch — wanneer u mij toch wil opeten, ga uw gang dan maar! Den gordel moogt u in geen geval aanraken, want doet u dat, dan wordt u zeker door den vorst gedood”. Toen de tijger die woorden van het dwerghert hoorde, ziedde hij van toorn, omdat hij vernam, dat er iemand was, die krachtiger zoude zijn dan hij. De tijger sprak dan: „Wat denkt ge wel, meent ge, dat ik voor den vorst bang ben? Den gordel zal ik zeker aanvatten”. „Ik smeeke u dringend”, antwoordde het dwerghert, „om mij maar liever op te eten dan dat u den gordel van den vorst aanraakt”. „Het kostte wat het wil, den gordel zal ik aanvatten”, hernam de tijger. „Wacht even!” zeide

¹⁾ Lett.: „aan hare ergernis lucht te geven”.

²⁾ Lett.: was de zeeschildpad aangenaam gestemd.

³⁾ nat rijstveld.

het dwergghert, „ik zal mij eerst zoo ver mogelijk verwijderen, want als de vorst dat te weten komt, zal ik zeker worden gedood”. Nadat het dwergghert reeds een heel eind was weggerend, riep hij: „Grijp hem nu maar!” Dit hoorende, pakte de tijger den gordel van den vorst beet, welke bleek niet anders dan een sawahslang te zijn. Zoodra werd de slang niet door den tijger vastgegrepen, of zij slingerde zich om zijn lichaam, met het gevolg, dat hij zich van pijn om en om wentelde en om hulp riep. Ten laatste wist de tijger zich uit de omarming van de slang te bevrijden en haastte zich, om het dwergghert op te sporen, ten einde zijn toorn aan het dier te kunnen koelen. De tijger zag het dwergghert onder een boom zitten en stil voor zich uit staren. Toen sprak de tijger: „Dezen keer gaat ge eraan, want ge hebt mij bedrogen”. Het dwergghert antwoordde: „Houdt u zich (toch) kalm en ziet mij eerst aan! Ik gevoel mij niet in het minst schuldig tegenover u. Het dwergghert, dat door u gezocht wordt, is zoo juist hier langs gekomen”. De tijger geloofde het dwergghert wel, toch wilde hij hem, wanneer hij zoude voorbijgaan, opeten”. Hij zeide dan tot het dwergghert: „Wat voert ge hier uit! Weet dan! dat ik hongerig ben en dat ge degene zijt, dien ik wil opeten”. „De quaestie, dat u mij wilt opeten, nu, dat is eenvoudig genoeg! In geen geval moet u echter aan den gong van den vorst komen, welke aan den boom hangt, want pakt u dien toch beet, dan zal zeker uw hoofd ¹⁾ worden afgehouden”, was het antwoord van het dwergghert. De tijger, die woorden van het dwergghert hoorende, werd toornig en zeide: „Ik zal toch op den gong slaan”. „Well, indien u toch op den gong wilt slaan, dan zal ik mij eerst zoo ver mogelijk verwijderen”, antwoordde het dwergghert. Toen het dwergghert reeds een goed eind weg was, riep hij den tijger toe: „Sla er maar flink op”. De tijger sloeg daarop op den gong van den vorst. En die gong bleek niet anders te zijn dan een bijennest. Nauwelijks had de tijger (dan ook) daarop geslagen, of alle bijen zwermden uit het nest, en staken den tijger, zoodat zijn geheele lichaam opzwol en pijn deed. De tijger ging dadelijk op zoek van het dwergghert. Inmiddels was het dwergghert bij de monding van een rivier gekomen en sprak tot de daar aanwezige krokodillen: „Hé, gij allen! Wie van u mij wil opeten, moet zich van den eenen oever naar den anderen in een rij opstellen; ik kan dan tellen, hoeveel onder u mij wil oppeuzelen”. De krokodillen schaarden zich in eene rij. Het dwergghert sprong

¹⁾ Lett.: hals.

van de eenen krokodillenkop op den anderen, terwijl hij een, twee, drie en zoo vervolgens telde, totdat hij den overkant van de rivier had bereikt, waarna hij op het land sprong. Het dwerghert zeide vervolgens tot de krokodillen: „Ik dank u wel, ik heb reeds geteld met hoevelen gij waart, straks zal ik u te eten geven”. Reeds uit de verte zag het dwerghert den tijger aankomen. Toen de tijger den kant van de rivier genaderd was, riep het dwerghert hem toe: „Kom gauw hier naar mij toe, wanneer u mij wilt opeten!” De tijger sprong het water in. Nauwelijks had dat plaats gehad, of de krokodillen grepen hem, met het gevolg, dat hij (door verdrinking) stierf. Het dwerghert was toen in zijn schik, omdat zijn vijand dood was en rende het bosch in.

XXV. Het verhaal van een klapperaap.

Er was eens een groote klapperaap, genaamd „Gërobok moesea panjang”, die een broeder, klein van stuk „Këttjia moeko radjo” had. Op een dag stak „Gërobok moesea panjang” zijn voorpoot uit en sprak: „Ik zoude wel eens willen weten, wie op deze wereld mij zoude kunnen weerstaan. Naar mijne meening bestaat zulk een persoon niet ¹⁾. Weet je wat „Këttjia moeko radjo”, ga eens naar een partuur zoeken. „Këttjia moeko radjo” ging dan heen, om een partuur voor „Gërobok moesia panjang” te zoeken en zag in een rotsspelonk een buitengewoon woesten karbouw met drie alleboogsmaten lange hoorns, waarop zwarte wespen hun nest hadden gebouwd. „Këttjia moeko radjo” keerde terug en zeide tot „Gërobok moesea panjang”: „Wilt gij den strijd aanbinden met een woesten karbouw?”. „Het komt er niet op aan, met wien ook, als ik maar een (waardigen) tegenstander heb!” luidde het antwoord van „Gërobok moesea panjang”. Daarop sprak „Këttjia moeko radjo”: „Ik ben in een rotsspelonk een karbouw tegengekomen, met hoorns ter lengte van drie elleboogsmaten, waarop zwarte wespen hunne nesten hebben gebouwd, en die zeer woest is”. „Welaan! antwoordde „Gërobok moesea panjang”, „indien gij den karbouw hebt ontmoet, laten wij dan samen naar het dier toegaan (en hem bevechten)”. „Gërobok moesea panjang” sprak verder: „Indien bloed vloeit, dat eene roode kleur heeft, dan is dat afkomstig van mijn tegenstander. Ziet het bloed daarentegen wit, dan is dat uit mijn lichaam gevloeid”. Vervolgens zeide „Gërobok moesea panjang” tot „Këttjia moeko radjo”: „Spring boven op de spelonk”. „Këttjia moeko radjo” deed aldus, terwijl

¹⁾ Lett. is dat niet bestaanbaar.

„Gërobok moesea panjang” de spelonk binnenging, waarop het gevecht met den karbouw een aanvang nam. Tijdens den strijd ontwikkelde zich zoo’n ontzettende damp, dat niets meer zichtbaar was. Toen de karbouw „Gërobok moesea panjang” een stoot wilde toebrengen, sprong deze naar boven, tengevolge waarvan de karbouw met de hoorns tegen de rots stootte, van welke gelegenheid „Gërobok moesea panjang” gebruik maakte, om op den rug van den karbouw te springen. De karbouw deed alle pogingen, om „Gërobok moesea panjang” een stoot toe te brengen, doch stootte herhaaldelijk met de hoorns tegen de rots, totdat, tengevolge van het langdurig gevecht, zijn kop ten laatste gespleten was en de hersenen uit elkander spatten. „Këtjia moeko radjo” zag wit bloed vloeien en maakte daaruit de gevolgtrekking, dat „Gërobok moesea panjang” gedood was en keerde huiswaarts. Op zijn terugweg dacht hij alleen aan „Gërobok moesea panjang’s” dood. Nauwelijks had hij zich thuis neergelegd, om te rusten of hij hoorde (aan het geluid) „gëroedoek geroedoek” dat „Gërobok moesea panjang” binnenkwam. Deze sprak toen: „Wat voert gij uit „Këtjia moeko radjo”? Ik was aan het vechten, hebt gij dat niet gezien?”. „Këtjia moeko radjo” antwoordde: „Gij hebt gezegd, dat, wanneer rood bloed vloeide, zulks afkomstig zoude zijn van het lichaam van den karbouw, terwijl het vloeien van wit bloed, het bewijs zoude zijn, dat gij gedood waart”. „Gërobok moesea panjang” hernam: „Gij hebt inderdaad geen hart. Dat gij zoo vlug huiswaarts zijt gekeerd, is eene streek van u, omdat gij mijne vrouw tot u wildet nemen!” Daarop vatte „Gërobok moesea panjang” „Këtjia moeko radjo” aan en wierp hem zoo hoog de woning uit, dat hij tusschen de takken van een boom bekneld raakte. — Er waren verder een zekere „Kakaktoeo” en (zijn zwager) zekere „Moedo përiamo”. „Kakaktoeo” was pas gehuwd. Voorts was er een „Radjo djin”¹⁾, afkomstig van de overzijde van de zee, die de vrouw van „Kakaktoeo” begeerde en haar wilde rooven. Tot dat doel incarneerde hij zich in een „Kidjang tanoek mas”²⁾ en begaf zich naar de „talang”³⁾, waar „Kakaktoeo” en „Moedo përiamo” verbleven. De vrouw van „Kakaktoeo” zeide tot haar man: „Vang de „Kidjang tanoek mas”; ik wil haar in mijn bezit hebben”. Toen sprak „Moedo përiamo”: „Laat af van „Kidjang tanoek mas”⁴⁾, want ik weet, dat zij een schepsel is van

1) vorst der kwade geesten.

2) een ree met gouden hoorns.

3) veld met tweede gewassen en vruchtboomen beplant.

4) Lett.: Gij moet hem niet plagen (lastig vallen).

den „Radjo djin”. De vrouw van „Kakaktoeo” hernam: „Waarom zoude je iets, dat zoo mak is, niet vangen?”. „Kakaktoeo” ging naar beneden om de „Kidjang” te vangen. Zoo was „Kakaktoeo” de „Kidjang niet genaderd, of deze liep weg en bleef op een afstand wachten. De vogel „Setoeloeng-toeloeng liet zich daarop hooren en sprak: „Hé, „Moedo përiamo!”, help toch „Kakaktoeo”, om de „Kidjang tanoek mas” te vangen”. „Moedo përiamo” antwoordde: „Best!, maar ik ben er zeker van, dat de „Kidjang”, niet te vangen is, omdat zij een schepsel van den „Radjo djin” is. Gij moogt echter niet weggaan voordat ik terug ben”. „Moedo përiamo” plaatste een amulet boven op de deur en hielp „Kakaktoeo” in het achtervolgen van de „Kidjang tanoek mas”. Na het vertrek kwam een oude man bij de vrouw van „Kakaktoeo” en zeide: „Hé nichtje! reik mij wat water aan, want ik heb een vreeselijken dorst!”. De vrouw antwoordde: „Dat durf ik niet te doen, want anders zullen „Kakaktoeo” en zijn zwager boos op mij worden”. „Geef mij toch maar een weinigje water, nichtje?”, zeide het oudje „want ik verga van den dorst”. „Kakaktoeo’s” vrouw (met hem begaan) opende de deur om wat water aan te reiken, maar meteen greep het oudje haar schielijk, sprong met haar naar beneden en voerde haar weg naar de overzijde van de zee. Toen „Kakatoeo” en „Moedo përiamo” niets meer (van het hert) zagen, zeide „Moedo përiamo”: „Hé, „Kakaktoeo”! laten wij huiswaarts gaan, „Kakën mēngēnjan¹⁾, die in huis zat, is er niet meer; zij is weggevoerd door den „Radjo djin” naar de overzijde van de zee”. „Kakaktoeo” en „Moedo përiamo” keerden daarop terug, en thuis gekomen, zagen zij, dat Kakaktoeo’s vrouw inderdaad verdwenen was. „Moedo përiamo” sprak toen: „Kom „Kakaktoeo”! begeleid mij naar het bosch, ik wil daar gaan „tarak”²⁾. „Best!” antwoordde „Kakaktoea”. Beide gingen naar het bosch en hielden stil onder den boom waar „Kějia moeko radjo” tusschen de takken bekneld was geraakt. „Hé „Kakaktoeo”!”, zeide „Moedo përiamo” „ik wil slapen en gij moet bij mij zitten één jaar lang”. „Het is goed!” antwoordde „Kakaktoeo”. „Kakaktoeo” ging zitten en „Moedo përiamo” slapen. Deze had nauwelijks een oogenblik geslapen, of een traan van „Kětjia moeko radjo” viel op zijn gelaat. „Hé „Moedo përiamo”! Waarom weent gij?”, sprak „Kakaktoeo”. „Ik ween niet”, luidde het antwoord van „Moedo përiamo”. „Het

¹⁾ Lett.: gehuwde oudere zuster, i. c. de vrouw van „Kakaktoeo”.

²⁾ in afzondering leven, een ingetogen leven leiden.

verbaast mij en ik begrijp niet waar die traan vandaan komt". „Moedo përiamo", opwaarts kijkende, zag dat een klapperaap tusschen de takken van den boom beknelde zat en zeide: „Hé, kleine klapperaap! Waarom bewatert gij mij?" „Ik water niet, maar ik ween" antwoordde de kleine klapperaap. Toen sprak hij bij zichzelf: „Zoo moet de verhouding zijn tusschen iemand en zijn jongeren broeder; terwijl de jongere broeder slaapt, blijft de andere daarbij waken. Ik (echter) ben door „Gërobok moesea panjang" weggegooid; dat is eene andere wijze van optreden van den ouderen tot den jongeren broeder. Zóó zijn de manieren in onze familie". „Moedo përiamo" zeide vervolgens: „Laten wij den klapperaap, die beknelde zit, bevrijden". Nadat zulks was geschied, vroeg „Moedo përiamo" aan dien aap: „Hoe komt het, dat gij beknelde zijt geraakt?" De kleine klapperaap antwoordde: „Ik ben door mijn bloedverwant (in den boom) weggeworpen". Daarna vroeg de aap „Këtjia moeko radjo" geheeten: „In welke moeilijkheden verkeert gij „Kakaktoe" en „Moedo përiamo", dat gij aldus naar het bosch zijt gekomen?" „Moedo përiamo" gaf ten antwoord: „Wij zijn in dezen toestand gekomen, omdat de vrouw van „Kakaktoe" door „Radjo djin", die aan de overzijde van de zee huist, is geroofd". „Indien dat de quaestie is, dan zal ik, nu gij mij uit mijn benauwend lijden verlost hebt, „Kakaktoe's" vrouw van de overzijde van de zee halen". Toen gingen „Këtjia moeko radjo", „Kakaktoe" en „Moedo përiamo" op weg. Gekomen aan de kust van de zee, sprak „Këtjia moeko radjo": „Zeg, „Moedo përiamo"! houd de palm van uwe hand op?" „Best!" antwoordde „Moedo përiamo". De klapperaap sprong daarna op de hand van „Moedo përiamo" en vervolgens naar de overzijde van de zee. „Radjo djin" had daar een tuin, waarin hij komkommers en mais had aangeplant. „Këtjia moeko radjo" at nu, zooveel als het hem maar mogelijk was, van die gewassen. „Radjo djin" sprak tot zijn „mëtërai"¹⁾: „Hé, prinses! welk beest heeft deze groote verwoesting aangericht?" De prinses antwoordde: „Hoe die dieren hier heeten weet ik niet; aan de overzijde van de zee worden ze klapperapen genoemd". „Als het een klapperaap is", (sprak de „Radjo djin") „moet die worden weggejaagd". Ook de vrouw van „Kakaktoe" trok er op uit, om het dier weg te jagen. De kleine klapperaap kwam toen te voorschijn, greep haar en bracht haar naar de overzijde van de zee. Bij „Kakaktoe" en „Moedo përiamo" terugge-

¹⁾ prinses. i. c. de vrouw van „kakaktoe".

keerd, zeide „Kětjia moeko radjo” tot laatstgenoemde: „Hier is uwe zuster!” „Het is goed” luidde het antwoord van „Kakaktoeo” en „Moedo përiamo”. „Maar in welke moeilijkheid verkeert gij nu?” „Kětjia moeko radjo” sprak toen: „Ik verkeer in ’n groote moeilijkheid, doordat „Gërobok moesea panjang” mij bedrogen heeft en nu verzoek ik u, om hem te dooden. Ik heb u beide uit den nood geholpen, doodt nu „Gërobok moesea panjang” als wederdienst”. „Best! antwoordde „Kakaktoeo”. „Waar houdt „Gërobok moesea panjang” het meest van?” „Kětjia moeko radjo” zeide: „Hij drinkt gaarne „toewok”¹⁾”. Toen vroeg „Kakaktoeo” aan zijne echtgenoot, om eene groote hoeveelheid „brem”²⁾ te bereiden. Na te zijn uitgeperst, werd het sap in een bamboegeleding opgevangen en daarna met vergift vermengd. „Kakaktoeo” ging daarmede ten verkoop uit. Toen „Kakaktoeo” de hut van „Gërobok moesea panjang” voorbij ging, vroeg deze: „Wel, „Kakaktoeo”! wat draagt gij daar bij u?” „Ik drijf handel in „toewok””, luidde „Kakaktoeo’s” antwoord. En „Gërobok moesea panjang” zeide daarop: „Daar houd ik zeer veel van”. „Kakaktoeo” sprak daarna: „Drink daarvan zooveel het u belijft; het overschietende zal ik dan verkoopen”. „Gërobok moesea panjang” dronk de bamboezen geleding leeg, met het gevolg, dat hij stierf. „Kětjia moedo radjo” was toen zeer verheugd en te meer nog, omdat hij de vrouw van „Gërobok moesea panjang” kon huwen.

XXVI. Het verhaal van den hond, den tijger, de „anok loemang”³⁾ en het dwerghert.

Er was eens een hond, die een tijger achternazette. Deze, dood vermoeid van de achtervolging, kwam een „anok loemang” tegen. „Help mij toch! „anok loemang”!” sprak de tijger „want wanneer gij mij niet helpt, dan sterf ik beslist, omdat de hond mij nazet”. De „anok loemang”, die padi met zich voerde, antwoordde: „Hoe kan ik u helpen, nu ik een mansvracht padi draag?”. Toen zeide de tijger tot den „anok loemang”: „Gij moet de padi wegwerpen „anok loemang”, stopt mij dan in den zak en draag mij zoover weg, dat de hond mij niet meer kan achtervolgen. Wanneer de hond mij niet

¹⁾ gegiste palmwijn.

²⁾ een versnapering van gekookte rijst, welke men heeft laten gisten.

³⁾ Een wees, meer in het bijzonder een jongen die, door zijn grootmoeder op een „talang” (zie noot ¹⁾ op pag. 261) wordt verzorgd.

meer nazet, legt u den zak neer; ik kan dan wegloopen, na u het loon voor den verrichten dienst te hebben gegeven". „Best! antwoordde de „anok loemang". De padi werd weggegooid en de tijger in den zak gestopt, waarna de zak zoo stevig mogelijk werd vastgebonden. Toen de „anok loemang" den zak reeds ver weg had gebracht en de hond den tijger niet meer achtervolgde — althans zijn geblaf niet meer werd gehoord — werd de vracht op den grond gezet. De tijger kroop den zak uit, waarop de „anok loemang" hem vroeg: „Waar is mijn loon, nu ik mij vermoeid heb, om u te dragen?". De tijger antwoordde: „Nu hebben wij andere gewoonten en andere wetten. De huidige gewoonte brengt mede, dat wie zich baadt nat wordt, wie met het werpnet gaat visschen iets vangt, wie vermoeid is wordt opgegeten. Gij zijt moede en daarom wil ik u oppeuzelen". „Dat gaat niet op!" luidde het antwoord van den „anok loemang". „Voor zooverre het mij bekend is, wordt al wie zich baadt nat, vangt al wie met een werpnet uit visschen gaat iets, ontvangt al wie door arbeid vermoeid is zijn loon". „Daar komt niets van in!" hernam de tijger. „Het is mij bekend, dat al wie vermoeid is wordt opgegeten". „Wanneer gij mij wilt opeten, ga ik mij beklagen" sprak de „anok loemang". Deze diende zijn beklag in bij de maisplant en sprak: „Hé maisplant! gij moet de quæstie, welke (tusschen den tijger en mij) gerezen is, in het reine brengen. Ik heb mij vermoeid en nu wil men (de tijger) mij opeten". De maisplant antwoordde: „Anok loemang!", Gij moet niet te veel praatjes maken. Zie eens, wat ik te verduren heb! De plant wordt gesneden, de vruchten worden gepoft en daarna gegeten". Toen sprak de tijger: „En wat zegt gij daar wel van „anok loemang?". De beteekenis is: „dat wie vermoeid is wordt opgegeten". De „anok loemang" hernam: „Dat wensch ik niet! ik ga nu mijn beklag doen bij den „bëringin" (boom). Hij zeide daarop: „Hé „bëringin!" maak de quæstie in orde, welke tusschen ons (den tijger en mij) is voorgevallen. Ik ben vermoeid (van den arbeid) en nu wil men (de tijger) mij opeten". De „bëringin" antwoordde: „Anok loemang!" heb nu maar niet te veel praatjes. Zie eens, wat ik moet uitstaan! Wanneer ik nog leef, dan zal een ieder, die mij voorbij gaat, onder mij(n loof) beschutting zoeken. Degene, dien ik aldus beschut heb, zal in mijn wortels gaan kerven en wanneer ik (daarna) uitgeput ben, word ik omgehouden. Praat dus maar niet te veel!" Toen vroeg de tijger weder: „En wat antwoordt gij daarop „anok loemang"?". Ik wil je nu opeten; hoor maar wat de „bëringin zoo straks gezegd heeft! „Ik leg mij niet

daarbij neer", luidde het antwoord van den „anok loemang". „Ik wil hooger op mijn beklag doen". De „anok loemang" ging verder met den tijger op weg en ontmoette een dwerghert. „Hé, dwerghert!, ik verzoek u onze quaestie (tusschen den tijger en mij) in het reine te brengen. Ik ben vermoeid, omdat ik den tijger gedragen heb en nu wil hij mij opeten". Het dwerghert antwoordde: „Ik geloof niet, dat gij den tijger gedragen hebt". „Het is toch zoo! Ik heb den tijger inderdaad gedragen". Daarop vroeg het dwerghert aan den tijger: „Zeg, tijger! Zijt gij werkelijk (door het dwerghert) gedragen geworden?". „Ja" antwoordde de tijger. „Indien gij werkelijk gedragen zijt geworden, hoe is dat geschied?", vroeg het dwerghert. „Wel!" hernam de tijger „ik ben in den zak gekropen". „Probeer eens in den zak te kruipen!" zeide het dwerghert. De tijger kroop in den zak. „En, op welke wijze hebt gij zoo straks den tijger gedragen „anok loemang"?" vroeg het dwerghert. „De uiteinden van den zak heb ik vast aan elkander gebonden" sprak de „anok loemang". „Tracht dien zak nu weder zoo stevig mogelijk vast te binden, zooals gij dat straks voor het dragen gedaan hebt" hernam het dwerghert. De „anok loemang" deed zulks. „Wanneer gij wilt blijven leven „anok loemang", zeide daarop het dwerghert „smakt den tijger dan met kracht tegen den grond, want wanneer gij dat niet doet, dan wordt gij zeker opgegeten". De tijger werd vervolgens tegen den grond gesmakt, tengevolge waarvan hij stierf. „En breng nu maar uwe padi huiswaarts, want dat was uw werk!", zeide het dwerghert.

XXVII. Het verhaal van den klapperaap en den „tjetjalik"¹⁾.

Er was eens een klapperaap, die op zijn wandeling een nest van den „tjetjalik" tegen kwam, waarin drie eieren lagen. „Dit is voedsel voor mij" sprak de klapperaap. „Ik zal ze straks opeten, maar eerst moet ik de moeder oppeuzelen". Hij leunde daarop met zijn kop tegen het nest en maakte, om het nest na te bootsen, zijn bek wijd open. Toen kwam de „tjetjalik" naar zijn nest terug, om op de eieren te broeden. „Tjoep!" en de „tjetjalik" kwam terecht in den bek van den klapperaap, die daarop zijn bek sloot. De „tjetjalik" roerde zich geweldig in den bek van den klapperaap en sprak (de „tjetjalik"): „Tjetjalik", tjetjalik", waar is uw nest? Op een padiplant

¹⁾ e. s. v. vogel.

van den klapperaap". „Op een padiplant? Wanneer je maar geen branderige jeukte daarvan krijgt?" „Nu, krijg ik die, dan ga ik een bad nemen!" De klapperaap antwoordde: „Wat! een bad nemen? Als gij het maar niet te koud krijgt!" „Indien ik het te koud krijg, dan ga ik mij in de zon koesteren", zeide de „tjetjalik". „Als gij het dan warm krijgt?", gaf de klapperaap ten antwoord. „Warm?" hernam de „tjetjalik", „dan zet ik een zonnehoed op". „Een zonnehoed opzetten? Als gij dan maar niet door ongedierte wordt opgegeten", sprak de klapperaap. „Word ik door ongedierte opgegeten, dan ga ik dood", hernam de tjetjalik". Toen de klapperaap die woorden van den „tjetjalik" hoorde, begon hij hardop te lachen: „Ha, ha, ha, ha!", zoodat zijn bek wijd openging. „Poer!" en de „tjetjalik" vloog uit den bek van den klapperaap. „Inderdaad een schade, welke ik lijd!" sprak de klapperaap. „Waarom heb ik hem maar niet gekauwd? Ik zal nu maar de eieren opeten — daarmee kan ik het ook stellen" hernam de klapperaap.

VERBETERINGEN EN AANVULLINGEN.

Pag. 225, 13e regel v.o., staat: „djandjinnjě"; moet zijn: „djandjinjě".

Pag. 270 en 271, voor „Padoentja" te lezen: „Poedontja".

Pag. 308, 15e regel v.b., te lezen: „panjang", die een broeder had, die klein van stuk was en „Kětjia moeko radjo" heette.